

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

MEDIÁLNÍ SVĚT
SVĚT POHLEDEM MLADÉ FRONTY DNES

—

A MEDIA WORLD
WORLD THROUGH THE PERSPECTIVE OF CZECH JOURNAL MLADÁ FRONTA DNES

Magisterská diplomová práce

Bc. Zdenka Burešová

Vedoucí práce: Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.
Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou použitou literaturu i další zdroje. Tato práce (bez příloh a poznámkového aparátu) obsahuje 195 430 znaků.

V Olomouci dne

*Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Petru Šimáčkovi z Katedry geografie PřF UP
za vytvoření anamorfovaných map. Za zprostředkování této pomoci děkuji
Mgr. Jindřichu Frajerovi z téže katedry.*

*Děkuji také Mgr. Janu Burešovi za pomoc při převodu a zpracování dat
a Mgr. Ivetě Jansové za korektury a připomínky k textu.*

*Největší poděkování patří Mgr. Marku Lapčíkovi, Ph.D. za obětavé odborné vedení
a podporu při vzniku této práce.*

ANOTACE

Práce se zabývá podobou světa, jak ho ve svém zahraničním zpravodajství v roce 2010 prezentoval český deník Mladá fronta Dnes. Cílem je poznat a popsat jeho složení a míru reprezentace jednotlivých zemí světa, a také identifikovat fenomény, které strukturu zahraničního zpravodajství ovlivňují. V rámci práce byla provedena obsahová analýza jednoho ročníku Mladé fronty Dnes. Na základě jejích výsledků jsou zkoumány ekonomické a politicko-ideologické vlivy na strukturu zpravodajství a platnost teorie *zpravodajských hodnot*. Výsledky analýzy svědčí například o podreprezentaci jižní polokoule v českém zpravodajství a o silném zaměření českého deníku na sousední státy, region střední a západní Evropy a euroamerickou kulturní oblast v čele s USA. V rámci práce je také představena oblast mediálních studií, kterou lze souhrnně označit jako *news geography*.

ANNOTATION

The work focuses on the way the world is covered by the foreign news of Czech journal Mladá fronta Dnes in the year 2010. The main aim is to examine the structure of the world presented in the news, to describe the amount of coverage of each country and to investigate the influence of systemic determinants on the foreign news' structure. Therefore, a content analysis of one year of the foreign news of Mladá fronta Dnes has been conducted. Based on its results, the influence of various factors (economic, political-ideologic etc.) as well as the validity of the *news values* theory is assessed. The results show underrepresentation of the southern hemisphere and strong focus of Czech foreign news on neighbour countries, the Middle- and West-European region and on the whole Euro-American cultural sphere with the USA as its leader. Within the work, the area of media studies called *news geography* is introduced and specified.

KLÍČOVÁ SLOVA

Obsahová analýza; Zahraniční zpravodajství; News geography; Zpravodajské hodnoty; Zpravodajské toky; Agenda setting; Mladá fronta Dnes; Determinanty zpravodajství.

KEYWORDS

Content Analysis; Foreign News; News geography; News values; News flows; Agenda setting; Czech journal Mladá fronta Dnes; News' systemic determinants.

OBSAH

1. Úvod.....	1
2. Teoretická východiska.....	5
2.1. News Geography	5
2.2. Teorie Zpravodajských hodnot (<i>News values</i>)	13
2.3. Teorie Agenda setting	17
2.4. Zpravodajské toky (<i>News flow</i>).....	19
2.5. Globalizace / homogenizace médií.....	20
2.6. Stereotypizace světa ve zpravodajství	22
2.7. Předchozí výzkumy News Geography	27
3. Metodika výzkumu.....	31
3.1. Kvantitativní obsahová analýza.....	31
3.2. Téma a cíle práce, výzkumné otázky a hypotézy	32
3.3. Vzorek analýzy.....	35
3.4. Jednotky analýzy	37
3.5. Sledované kategorie / proměnné	39
4. Svět v roce 2010 podle Mladé fronty Dnes	49
4.1. Leden 2010	49
4.2. Únor 2010.....	50
4.3. Březen 2010.....	50
4.4. Duben 2010	51
4.5. Květen 2010	51
4.6. Červen 2010	52
4.7. Červenec 2010.....	52
4.8. Srpen 2010.....	53
4.9. Září 2010	53
4.10. Říjen 2010	54
4.11. Listopad 2010.....	54
4.12. Prosinec 2010	55
4.13. Průběžná témata, tzv. <i>Evergreeny</i>	56
5. Průběh analýzy	58
5.1. Fáze analýzy	58
5.2. Úpravy metodiky	59
5.3. Nedostatky zvolené metody – nepodchytilné fenomény	62
6. Výsledky analýzy – <i>Svět Mladé fronty Dnes</i>	66
6.1. Prostor pro zahraniční zpravodajství	66
6.2. Reprezentace států světa.....	70

6.2.1.	Vymezení kontinentů.....	70
6.2.2.	Zastoupení jednotlivých států světa.....	71
6.2.3.	Prostor pro jednotlivé státy.....	85
6.2.4.	<i>Mapa světa</i> podle Mladé fronty Dnes.....	89
6.3.	Náboženství, kontinenty a organizace.....	96
6.3.1.	Náboženství.....	96
6.3.2.	Kontinenty.....	99
6.3.3.	Mezinárodní organizace.....	100
6.4.	Témata.....	101
6.5.	Mediální ukazatele.....	104
6.5.1.	Strany.....	104
6.5.2.	Původ zpráv.....	105
6.5.3.	Fotografie a obrazový doprovod.....	107
6.6.	Posouzení platnosti hypotéz.....	107
7.	Závěr.....	111
8.	Použitá literatura.....	114
8.1.	Analyzovaný soubor.....	118
9.	Seznam obrázků, tabulek, grafů, map.....	119
10.	Seznam příloh.....	121
11.	Přílohy.....	122

*“We have an obligation to reflect the world
in an educative and accurate way”
Bill Hilary, BBC*

*“I try not to have any sense of obligation.
I’m a journalist, not a charity worker”
Nigel Dacre, ITN¹*

1. ÚVOD

Osm českých obětí havárie autobusu v Chorvatsku v červnu roku 2012 nebo dvacet zastřelených dětí na základní škole v americkém Newtownu v prosinci téhož roku.² Díky zpravodajským portálům a pravidelnému zpravodajství v televizi, rozhlasu a tisku budou tyto události povědomé téměř každému, kdo v uvedeném období přišel do styku s internetovým, televizním, rozhlasovým či tištěným zpravodajstvím.

Co ale další lidé, kteří přišli o život v témže období? Například sto obětí náboženských nepokojů v Nigérii v červenci 2012, dvacet sedm mrtvých po havárii letadla v Kazachstánu v prosinci 2012 nebo tři sta („jen“) zraněných po lednové srážce příměstských vlaků v Jihoafrické republice?³ Kolik z Čechů, kteří na internetu nebo v televizi sledovali „truchlící Ameriku“ po vraždění v Newtownu, tušilo, že v Kazachstánu tou dobou své zesnulé oplakával zhruba stejný počet rodin?

Tento příklad je jen jedním z mnoha, na nichž lze ilustrovat vysoce selektivní pozornost (nejen českých) médií vůči světovému dění. Samozřejmě se nejedná o nový postřeh. Pravděpodobně nikdo, kdo se médiu zabývá, by dnes netvrdil, že zpravodajství je věrným a úplným obrazem reality – toho média ze své podstaty nemohou dosáhnout. Naopak, postupy ovlivňující výběr událostí, jež budou reprezentovány ve zprávách, jsou v centru zájmu studia médií již řadu desetiletí⁴.

¹ Oba citáty převzaty z DFID, 2000: 158.

² Podrobnosti o událostech nejsou pro téma práce podstatné, jde jen o ilustrační příklady. Pro bližší informace o chorvatské havárii autobusu viz <http://zpravy.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/pri-nehode-ceskeho-autobusu-na-dalnici-v-chorvatsku-zemrelo-8-lidi--1077416> [citováno 22.7.2013], ke střelbě v Newtownu viz <http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/strelec-zabil-na-americke-zakladni-skole-26-osob-slo-prevazne-o-deti--1150268> [citováno 22.7.2013].

³ Opět jde jen o ilustrační příklady. K Nigérii více viz <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-18856013>> [citováno 22.7.2013], ke kazašskému letadlu viz <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-20842116>> [citováno 22.7.2013], k jihoafrické srážce vlaků viz <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-21274511>> [citováno 22.7.2013].

⁴ Přesněji řečeno jde již o několik staletí – zájem o identifikaci *zpravodajských hodnot* sahá de facto až do 17. století, v moderní době je v roce 1922 poprvé vymezil Walter Lippmann ve svém *Public Opinion* (viz Reifová, 2004: 76). O systematickém zkoumání v rámci moderních sociálních studií ale lze mluvit až v 2. polovině 20. století.

Selektivita médií je věcí známou, dlouhodobě zkoumanou a jen obtížně kritizovatelnou, neboť vyplývá ze samé podstaty médií a mediální reprezentace. Jak upozorňuje například Edward Jay Epstein (Epstein in MacGregor, 1997: 62), produkce zpravodajství je svou formou podobná vytváření map. Nejde o přenos reality, ale o sdělení založené na určitém symbolickém systému a konvencích. Čtení zpravodajství pak stejně jako čtení map vyžaduje určité kompetence a vědění na straně příjemce. Odlišnost zpravodajství od reality tedy podle Epsteina nelze kritizovat, ale je třeba ji pochopit.

Epsteinovy argumenty nelze než akceptovat. Zpravodajství z principu vede k určité redukci, zkreslení, zjednodušení – souhrnně řečeno k *typizaci*. Média nemohou být kritizována za to, že nejsou *okny do reality*. Co však kritizováno být může, je způsob redukce, povaha a kritéria selekce, tendenčnost mediálních obsahů a to, že namísto k *typizaci* se uchylují ke *stereotypizaci*. Právě k těmto jevům obrací pozornost následující práce. Selektivita a stereotypizace totiž v médiích vedou mimo jiné k podreprezentaci některých oblastí světa a potažmo i některých dějů, jevů či problémů a k omezování zpráv o určitých částech světa pouze na některé (stereotypizované) druhy událostí.⁵

Na to poukazovaly již úvodní příklady o medializaci zastřelených amerických dětí a nemedializaci úmrtí jiných lidí v témže období. Šlo o příklady úmyslně poněkud vyhocené – je totiž očekávatelné⁶, že se (nejen) česká média budou vraždou dětí ve Spojených státech amerických zabývat obšírněji než smrtí pasažérů kazašského vojenského letadla – ať už kvůli tomu, že USA jsou považovány za kulturního a mezinárodněpolitického hegemonu⁷, proto, že oběťmi násilí jsou v tomto případě děti, anebo kvůli násilnosti a nečekanosti takové události⁸.

I při zběžném pohledu na podobu zahraničního zpravodajství⁹ (televizního, tištěného, rozhlasového i internetového¹⁰) ale jeho divák, čtenář či posluchač může zaznamenat,

Problematika selektivity zpravodajství je velmi široká, sahá od teorie *gatekeepingu* a *zpravodajských hodnot* přes teorii *agenda setting* a zkoumání *zpravodajských hodnot* (*news values*) a jejich vlivu na skladbu zpráv až po analýzu *zpravodajských toků* (*news flows*) a specifických determinant podoby konkrétního zpravodajství v určité zemi nebo historické etapě (více k jednotlivým teoriím a jejich významu pro tuto práci viz kapitola č.2).

⁵ Lze se samozřejmě ptát, co je na takové stereotypizaci špatného, když se odehrává pouze v médiích. *Obraz světa* však patří k oblastem, o nichž si většina lidí utváří představu právě na základě mediálních obsahů, a mediální stereotypizace tak může mít „reálné“ sociální konsekvence (srovnej podkapitola č.2.6).

⁶ Přinejmenším v kontextu teorie *zpravodajských hodnot* a *zpravodajských toků* (k obojímu více viz kapitola č.2).

⁷ Srovnej např. Hallin – Mancini, 2008: 278-283.

⁸ V této události jsou obsaženy nepředvídatelnost a negativita, ale také zastoupení *elitního* národa a kulturní blízkost coby *zpravodajské hodnoty* (srovnej Galtung – Ruge, 1965; nebo podkapitola č.2.2).

⁹ *Podobou zahraničního zpravodajství* je pro účely této práce myšlena jeho tematická skladba – zastoupení jednotlivých států světa, velikost jim věnovaného prostoru, propojení určitých zemí a regionů s určitými tématy, pozice zpráv o jednotlivých státech v dané relaci/vydání atd. Více k těmto charakteristikám, které zároveň tvoří sledované proměnné v analýze provedené v rámci této práce, viz kapitola č.3.

že některé oblasti světa v něm dlouhodobě chybí nebo získávají jen minimum prostoru. Zdůvodnění, že se v těchto zemích jednoduše neděje vůbec nic zajímavého, s ohledem na výše uvedené příklady ob stojí jen stěží. Zůstává pak otázkou, do jaké míry je takové zpravodajství skutečně *zahraniční*, respektive jak takové *zahraničí* v podání českých médií vypadá, a s nadsázkou řečeno se lze ptát, zda jsou si před médii všichni lidé, všechny státy a regiony rovni.¹¹

Ústředním tématem této práce je tedy reprezentace světa v zahraničním zpravodajství a jeho stereotypizace. Záměrem je zjistit, jak svět podle českých médií *vypadá*, které jeho části jsou pro média *atraktivní* a které nikoli. Kromě deskripce se práce pokouší i o interpretaci a odhalení základních determinant, které *podobu světa* v českých médiích určují. Protože v rámci mediálních studií nejde o nijak novou oblast zájmu, jsou zohledněny zahraniční i české výzkumy na dané téma, které lze souhrnně označit jako studie *news geography*¹².

Práce si klade za cíl prozkoumat podobu současného českého zahraničního zpravodajství a obraz světa v něm předkládaný. Chce popsat, které země a regiony se v něm vyskytují (a které nikoli), s jakou četností, jaký prostor dostávají a s jakými tématy jsou nejčastěji spojovány. Pro analýzu byl zvolen jeden ročník deníku *Mladá fronta Dnes*, a to z roku 2010¹³, a kvantitativní výzkumná metoda obsahové analýzy, jak ji vymezuje například Krippendorff (1980). Volba metody není náhodná, vychází jednak z potřeb a cílů práce, jednak z již provedených výzkumů v oblasti *news geography* (například Gerbner – Marvanyi, 1977; Wu, 2000; Končelík, 2006). Tyto výzkumy jsou představeny v kapitole č.2 věnované teoretickým východiskům práce.

Výzkumné otázky a hypotézy, které si tato práce v souvislosti s obrazem světa v českém zahraničním zpravodajství stanoví, vycházejí většinou také z již provedených výzkumů a budou představeny v kapitole č.3. Kapitola č.4 rámcově nastíní světové dění, o němž *Mladá fronta Dnes* v roce 2010 referovala (a jehož zevrubná znalost je nezbytná pro interpretaci výsledků analýzy), další kapitoly představí provedenou analýzu, její výsledky

¹⁰ Internetové zpravodajství se kvůli de facto neomezenému prostoru od ostatních typů odchyľuje, lze však předpokládat, že (vlivem *mediálních rutin, zpravodajských hodnot* či homogenizace) by při analýze procentuálního zastoupení jednotlivých oblastí světa, zemí či témat vykazovalo stejné tendence jako jiná („tradiční“) média.

¹¹ Že tomu tak není, ukazuje například analýza mediálního pokrytí obětí irácké války ve zpravodajství *Lidových novin* v letech 2003-2006 (Burešová, 2009) – kupříkladu v srpnu roku 2004 bylo jednomu padlému Iráčanovi vymezeno v průměru 16 cm² prostoru, zatímco jedné zahraniční (většinou americké) oběti 72 cm² a jednomu padlému novináři 181 cm² (ibidem: 221).

¹² K této oblasti mediálních výzkumů více viz podkapitola č.2.1.

¹³ Vymezení vzorku bude zdůvodněno v podkapitole č.3.3.

a jejich interpretaci s ohledem na (ne)reprezentaci určitých regionů a na faktory určující *podobu světa* v analyzovaném zpravodajství.

Práce by zároveň měla být prvním krokem v rozsáhlejší analýze, jež by současný stav českého zahraničního zpravodajství porovnála s jeho dřívější podobou a nabídla tak komparaci *obrazu světa* v různých etapách novodobé české historie.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1. NEWS GEOGRAPHY

Jak již bylo zmíněno, tato práce vychází z oblasti mediálních studií označované někdy jako *news geography* (*geografie zpravodajství*). Tento termín¹⁴ používal už v 80. letech Winfried Schulz (srovnej Wilke – Heimprecht – Cohen, 2012: 305) s cílem popsat jeho prostřednictvím, které země a regiony světa jsou reprezentovány ve zpravodajství a které nikoli. Ačkoli jde o výstižné označení, není používáno univerzálně – jiní teoretici se uchylují k termínu *mapování*¹⁵, popřípadě svou oblast zájmu nijak výslovně neoznačují a odkazují se pouze k dílčím dříve provedeným analýzám na totéž téma či ke konceptům mediálních studií (nejčastěji k teorii *zpravodajských hodnot*, *zpravodajských toků* či *agenda setting*). Termín *news geography* lze ovšem považovat za nejširší a nejmóstižnější, a proto bude v rámci této práce používán jako souhrnné označení určité oblasti zájmu, teoretického zázemí a na dané téma provedených analýz v oblasti mediálních studií.

Ústředním zájmem *news geography* je reprezentace světa ve zpravodajství. Zkoumá se nejen to, které státy a regiony jsou zobrazovány a které nikoli, ale také hodnocení a témata spojovaná s různými oblastmi, tedy míra stereotypizace či agenda atributů připisovaná jednotlivým zemím¹⁶. Některé studie koncept *news geography* rozšiřují na obecnější *media geography* a zkoumají zobrazení světa i v nezpravodajských obsazích. Vzhledem k rozsáhlosti a obtížné uchopitelnosti jsou však takové práce spíše výjimkami, z nichž lze zmínit například výzkum britského *Department for International Development* (DFID) z roku 2000 zaměřený na reprezentaci tzv. Třetího světa v britských televizních stanicích (viz DFID, 2000).

Neměl by ale vzniknout dojem, že *news geography* je preskriptivní a usiluje o „spravedlivé“ a vyvážené zobrazování světa nebo že kritizuje způsob výběru světových událostí, které se stanou obsahem zpráv. Naopak, již Schulz v 70. letech upozorňoval, že realitu zobrazovanou ve zpravodajství nelze porovnávat s realitou „skutečnou“, neboť „o tom, co se skutečně stalo, nelze dosáhnout žádného intersubjektivního závazného

¹⁴ Respektive jeho německou verzi *Nachrichtengeographie*.

¹⁵ Viz například Končelík, 2006.

¹⁶ K agendě atributů viz teorie *agenda setting* v podkapitole č.2.3, ke stereotypizaci světa ve zpravodajství viz podkapitola č.2.6.

konsensu“ (Schulz in Kunczik, 1995: 124-125)¹⁷. Nelze ani požadovat, aby mediální obsahy odpovídaly extramediálním údajům o světě a realitě (statistikám, výzkumům veřejného mínění, datům vzešlým z geografických měření či sčítání obyvatel ap.) – tato data jsou vždy výsledkem intencionálního lidského výběru stejně jako jím je zpravodajství. Namísto reality a jejího obrazu ve zpravodajství tak mohou být nanejvýš porovnány dva výběry, jež oba nutně podléhají zjednodušení a (stereo)typizaci.

Cílem *news geography* tedy není změna a „zlepšení“ zahraničního zpravodajství, ale pochopení struktury tohoto zpravodajství a odhalení determinant, které jeho podobu určují. Výzkumů, jež zjišťují podobu světa ve zpravodajství určité země, regionu nebo historické etapy a porovnávají pozornost věnovanou jednotlivým oblastem světa, je celá řada. Přes shodnou oblast zájmu však mezi nimi panují rozdíly jak v typu a velikosti vzorku¹⁸, tak v metodice¹⁹.

Navzdory těmto rozdílům, které však výrazně problematizují komparaci výsledků jednotlivých analýz, lze ve studiích vysledovat určité shodné rysy – především je to shoda na tom, že podoba zpravodajství a reprezentace světa v něm je určena stabilními (ačkoli kontextuálně vázanými) strukturami a determinantami, které působí takřka celosvětově²⁰. Zároveň většina z nich dochází k závěru, že *zpravodajské hodnoty* vymezené v roce 1965 Johannem Galtungem a Marie Holmboe Rugeovou (Galtung – Ruge, 1965) jsou ve větší či menší míře dodnes platné a mají na podobu zpravodajství zásadní vliv²¹.

Determinanty, jež ovlivňují, která událost bude reprezentována ve zprávách, je možné rozdělit na tři hlavní skupiny²². První jsou faktografické a geografické charakteristiky – spadají sem *vlastnosti* země, o níž je referováno (velikost, počet obyvatel), ale i *vztahy k zemi*, v níž referování probíhá (geografická vzdálenost, společné kulturní, historické, ekonomické či jazykové vztahy ap.). Pokud jsou tyto determinanty v rámci určitého média, země či etapy vlivné, mělo by platit, že země se společnou historií či jazykem, země geograficky blízké nebo země rozlohou a počtem obyvatel největší budou v zahraničním zpravodajství jiných

¹⁷ Původní znění ani Schulzova publikace nejsou dostupné.

¹⁸ Různé typy médií, různá délka analyzovaného zpravodajství v řádu dnů i týdnů, různý rozsah vzorku od zpravodajství jedné země či pokrytí jednoho regionu po komparaci zpravodajství několika desítek zemí z různých regionů.

¹⁹ A to i v rámci jediné metody, tj. nejčastěji používané kvantitativní obsahové analýze – liší se v definici výzkumné jednotky, v počtu sledovaných států či ve způsobu identifikace zemí, o nichž analyzované zprávy pojednávají.

²⁰ Viz také trend globalizace v podkapitole č.2.5.

²¹ Ke *zpravodajským hodnotám* viz dále podkapitola č.2.2.

²² Toto dělení není převzato z žádné studie *news geography*, jde o syntézu a generalizaci zjištění více výzkumů na toto téma a pokus o jejich systematizaci provedené autorkou.

zemí zastupovány častěji než jiné. Druhou skupinu tvoří mediální vlivy, a to především *zpravodajské hodnoty* a ustálené *zpravodajské toky*, které ovlivňují výběr zpráv a jejich zpracování do podoby událostí²³. Třetí skupina zahrnuje determinanty ekonomické. Ty působí jak v podobě zohledňování ceny zpráv a snadnosti jejich získávání (tj. pokud se informace o určité zemi objevují v agenturním zpravodajství nebo jestliže má v dané zemi médium svého zpravodaje či štáb, bude ve zpravodajství pokryta více než jiné státy), tak i v podobě posuzování atraktivity zpráv pro příjemce (v případě, že je zpráva považována za „*divácky atraktivní*“, je šance „*prodat ji*“ velkému počtu příjemců, které pak /nejen komerční/ média dále prodávají inzerentům).

Asi nejvýraznější spor²⁴ v oblasti *news geography* se pak v současné době vede nad otázkou, zda má na podobu zahraničního zpravodajství větší vliv *regionalismus* (tedy faktory spojené s geografickou a kulturní blízkostí zemí či se společnou historií), anebo ekonomické tlaky (ekonomická síla států, míra vzájemného obchodu, cena zpráv, přítomnost zpravodajských agentur v různých regionech).

„Ekonomický determinismus“ zastává na základě výsledků své analýzy například Denis H. Wu, který provedl jeden z nejrozsáhlejších výzkumů podoby světa v zahraničním zpravodajství na vzorku zpráv z 38 různých států v roce 1995 (Wu, 2000). Wu porovnává svou analýzu s výzkumy provedenými v době bipolárního rozdělení světa v 2. polovině 20. století a dochází k závěru, že dřívější, pro podobu zpravodajství zcela zásadní politicko-ideologické determinanty (východní blok vs. západní blok, ideologie antikapitalismu vs. ideologie antikomunismu) byly po rozpadu východního bloku co do významu nahrazeny determinanty ekonomickými. Wu sice stále přiznává určitý vliv *zpravodajským hodnotám* a *regionalismu*, jde podle něj ale o vliv proměnlivý, zatímco ekonomické determinanty (přítomnost zpravodajských agentur v zemích, o nichž je referováno, náklady na získání zprávy, pozice státu na světovém trhu a míra vzájemného obchodu *guest* a *host country*²⁵) jsou celosvětově nejvlivnější – a především všudypřítomné, zatímco *regionalismus* si podle autora svůj význam udržuje jen v některých státech a médiích.

²³ Podrobněji k těmto vlivům viz podkapitoly č.2.2 a č.2.4.

²⁴ Podobně jako u dělby determinant ani tento spor není v žádné studii explicitně zmíněn, lze jej však vysledovat jako rozpor ve zjištěných jednotlivých výzkumů.

²⁵ Tyto termíny, které nemají v češtině vhodný jednoslovný ekvivalent, označují u Denise Wu zemi, o níž je ve zprávách referováno (*guest country*) a zemi, v níž se toto referování děje, tj. v níž je zpravodajství vysíláno (*host country*). Více viz (Wu, 2000: 111). Pravděpodobně by je bylo možné překládat jako *hostující* a *hostitelské* země. V této práci však tyto pojmy nejsou potřebné – analyzováno je zpravodajství jedné země (České republiky), nutnost rozlišovat *guest* a *host* státy tedy odpadá.

Zastánci *regionalismu* jsou například již zmínění Jürgen Wilke, Christine Heimprechtová a Akiba Cohen (Wilke – Heimprecht – Cohen, 2012). Ti analyzovali televizní zpravodajství tří měsíců roku 2008 v 17 zemích a došli k závěru, že kromě přítomnosti krize a angažovanosti elit a velmocí v určité události (což jsou charakteristiky, o kterých coby *zpravodajských hodnotách* mluví již Galtung a Rugeová²⁶) je z hlediska podoby zpravodajství vlivnou determinantou právě *regionalismus*, tedy historické, geografické a jazykové vazby států.

Spor „ekonomistů“ a „regionalistů“ je ovšem jen teoretickým problémem a je třeba jej chápat jako dva odlišné závěry plynoucí z výzkumů zahraničního zpravodajství ve světě. Tyto výzkumy však nabízejí i další, většinou celosvětově platná zjištění o podobě světa ve zpravodajství. Týkají se především principů pod-representace či ne-representace určitých zemí a regionů a stereotypizace témat a atributů spojovaných s určitými oblastmi světa. Ačkoli se totiž země pokryté zpravodajstvím v různých částech světa (například s ohledem na *regionalismus*) liší, některé oblasti jsou přehlíženy de facto celosvětově, a to často i médii, která v daných oblastech sama působí nebo která aspirují na poskytovatele komplexního zpravodajství o světě.²⁷

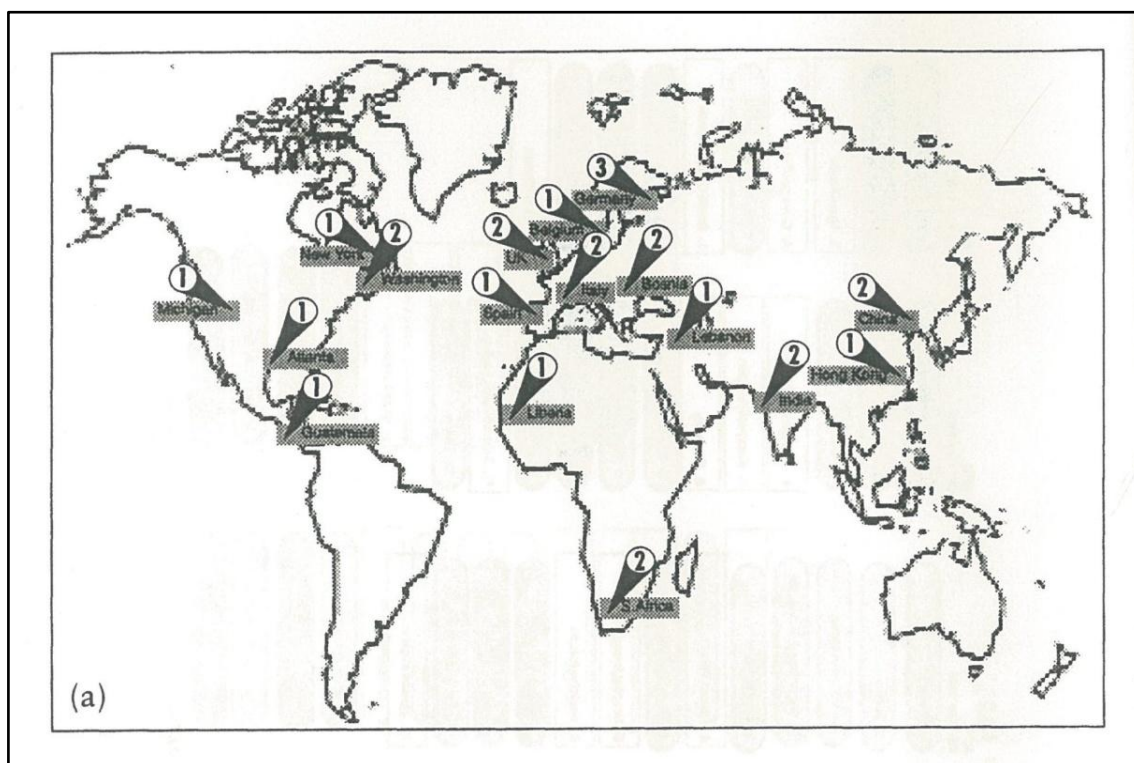
Jako ilustrace zde mohou posloužit mapy světa podle čtyř televizních stanic, které ve své knize *Live, Direct and Biased? Making Television News in the Satellite Age* nabízí Brent MacGregor (1997). Jde o zaznamenání míst, o nichž bylo referováno v hlavní zpravodajské relaci v témže dni vybranými stanicemi²⁸. Pomyslné špendlíčky na mapě značí místa, jež byla ve zpravodajství zmíněna, čísla v kroužku značí počet zmínek (zpráv), jež se místu věnovaly.

²⁶ Viz podkapitola č.2.2.

²⁷ Jakákoli generalizace je ovšem problematická – v každém státě a regionu působí jiný „mix“ zpravodajských hodnot. Ve vztahu k africkým, latinskoamerickým i asijským zemím může velkou roli hrát například společná (koloniální) minulost a z ní plynoucí těsné ekonomické vztahy, vysoká míra vzájemného obchodu i „ochranářské“ tendence, které se projevují například nasazováním francouzských vojáků v Cote d'Ivoire (2002) či v Mali (2013). Určení „na Západě obecně podreprezentovaných zemí“ tak je sice možné, ale nikoli definitivní, vždy lze identifikovat výjimky a regionální odlišnosti.

²⁸ Výběr stanic není proveden podle žádného konkrétního klíče, respektive tato kritéria ani metodiku výzkumu MacGregor nezmiňuje (srovnej MacGregor, 1997:30).

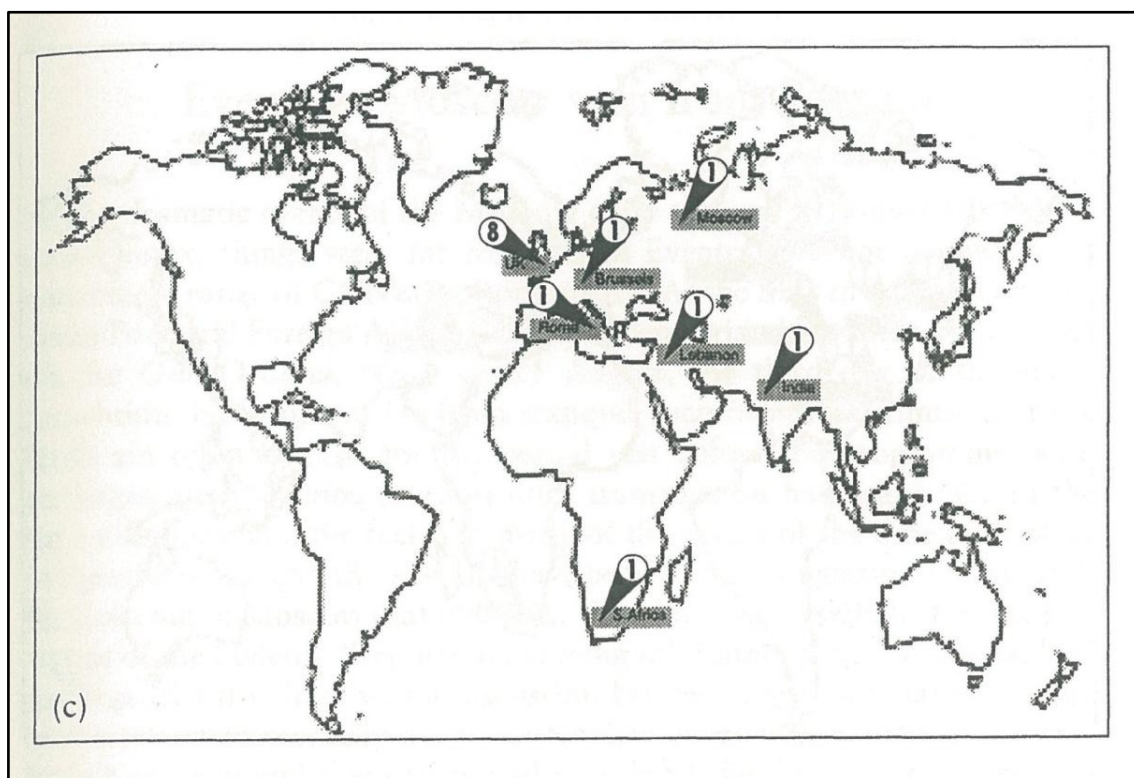
Obr.1 – Svět podle CNN (MacGregor, 1997: 30)

Pohled na svět podle CNN může vypadat poměrně „optimisticky“, ačkoli je i zde možné zaznamenat „neexistenci“ Jižní Ameriky a se dvěma výjimkami i Afriky (v níž leží přes 50 států světa). Při pohledu na mapu je však nutné si uvědomit, že CNN je stanice, která dlouhodobě deklaruje svou „globálnost“, tedy obsáhlé zahraniční zpravodajství²⁹.

²⁹ Viz například <<http://edition.cnn.com/about/>> [citováno 22.7.2013].

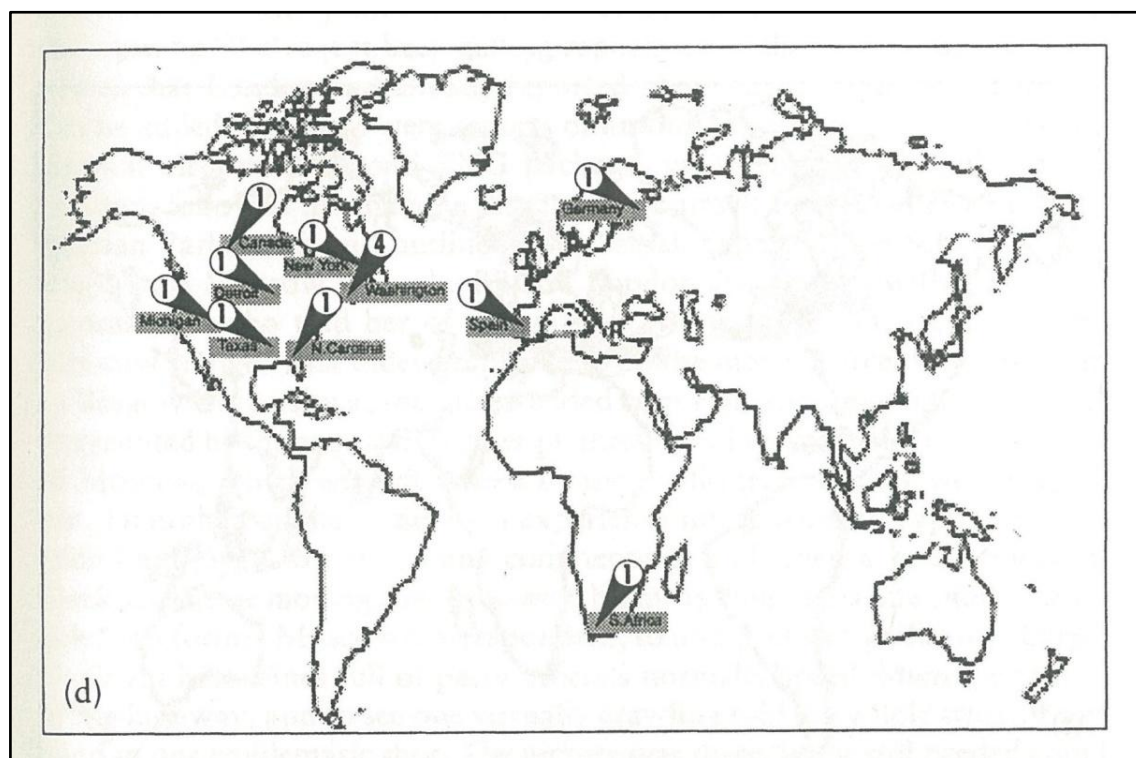
Obr.2 – Svět podle BBC (MacGregor, 1997: 31)

U BBC je působení *regionalismu* a opomíjení určitých kulturně a geograficky „vzdálených“ oblastí jasně patrné. Severní ani Jižní Amerika nebyly v relaci zmíněny ani jednou, Afrika pouze jedenkrát. Nelze si také nevšimnout, že místa zahrnutá do zpravodajské relace jsou často bývalými britskými koloniemi³⁰ – což potvrzuje vliv kulturních a historických vztahů zemí na podobu zahraničního zpravodajství.

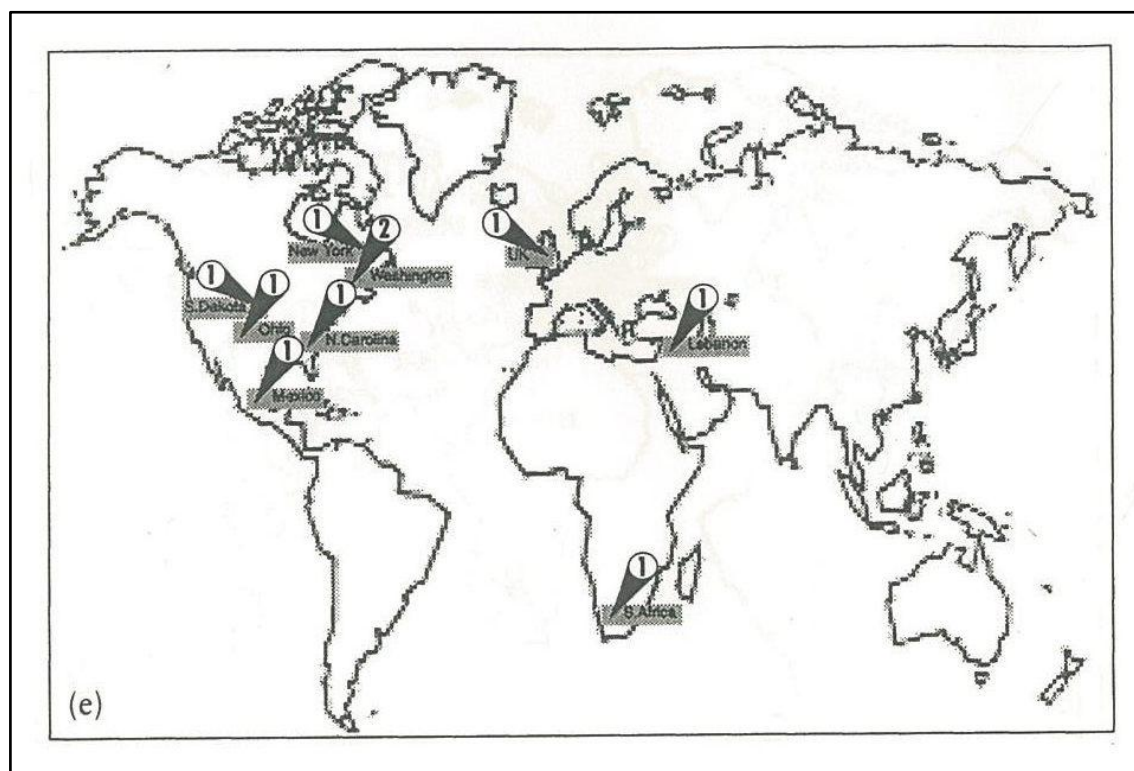
³⁰ Jde o Indii a Jihoafrickou republiku. Libanon sice mezi britské kolonie nepatřil, leží však v oblasti, kde se Velká Británie v minulosti angažovala, během druhé světové války tu působily její jednotky atd.

Obr.3 – Svět podle ABC (MacGregor, 1997: 31)

Na zpravodajství severoamerické stanice ABC je viditelné velmi omezené pokrytí zahraničí. Sousední Kanada je zmíněna jednou, mimo severoamerický kontinent pro ABC „existují“ jen tři další státy světa – Španělsko, Jihoafrická republika a Německo. Asie a Latinská Amerika vůbec pokryty nejsou.

Obr.4 – Svět podle NBC (MacGregor, 1997: 32)

I v relaci televize NBC byla v daném dni zmíněna jen tři místa mimo USA. Toto „zahraničí“ však mělo jinou podobu než u ABC, informováno bylo o Velké Británii, Libanonu a Jihoafrické republice.

Už tento jednoduchý (a s ohledem na nahodilý a malý vzorek samozřejmě neprůkazný) příklad ukazuje, že *zahraničí* může být v zahraničním zpravodajství redukováno třeba i jen na tři státy, ale také to, že některé oblasti světa jsou médií opomíjeny více než jiné.³¹ MacGregorovy mapy mohou ovšem také naznačovat, že procesy globalizace a homogenizace (viz dále) nejsou tak všemocné, jak by se mohlo zdát. Televizní stanice své zprávy pravděpodobně shodně čerpaly ze servisů velkých zpravodajských agentur. Přesto na základě různých mixů *zpravodajských hodnot*, *mediálních rutin* a specifických determinant předložily svému publiku zcela odlišné *pohledy na svět*³². Žádná z relací však rozhodně nenabídla

³¹ Výzkumy *news geography* docházejí k závěru, že podrepräsentace se týká především Afriky a Latinské Ameriky, respektive jižní polokoule jako celku. Opomíjena bývá i velká část Asie (především střední a severní část). K etnocentrismu tzv. Prvního světa a podrepräsentaci ostatních států více viz podkapitola č.2.6.

³² *Pohled na svět* je zde myšlen v čistě *kvantitativním* smyslu, tj. různé státy a oblasti světa. Pravděpodobně by se ale odlišoval i *kvalitativní* pohled jednotlivých stanic (tj. rámcování, důraz na určitá témata, presupozice, hodnocení dění, kategorizace aktérů ap.).

publiku to, co o reprezentaci světa ve zpravodajství sugerovala dřívější znělka Událostí, hlavní relace České televize:

Obr.5 – Dřívější znělka Událostí ČT

Tato znělka totiž mohla působit dojmem, že z jejích zpráv coby jednotlivých *listů* lze dohromady poskládat celou zeměkouli, komplexní a nepokřivený obraz světa (s Afrikou umístěnou – z pohledu zjištění, která přinášejí výzkumy *news geography*, poněkud ironicky – ve středu). Jak však naznačily už MacGregorovy mapy a jak ukáží také výsledky analýzy provedené v rámci této práce, *mediální obraz světa* se od klasické mapy výrazně liší.

2.2. TEORIE ZPRAVODAJSKÝCH HODNOT (*NEWS VALUES*)

Jednou z ústředních teorií pro výzkumy *news geography* je teorie *zpravodajských hodnot*. Termín *zpravodajské hodnoty* poprvé použil Walter Lippmann v roce 1922, na základě výsledků svého výzkumu je konkrétně vymezili Johann Galtung a Marie Holmboe Rugeová v roce 1965³³.

³³ Viz Galtung – Ruge, 1965, pro souhrnné informace o vývoji teorie *zpravodajských hodnot* viz např. Reifová, 2004: 76-78.

Stat' Galtunga a Rugeové (1965) byla založena na analýze zpravodajství o mezinárodních krizích v norských novinách a v oblasti mediálních studií je dnes považována za kanonickou. Přesto je třeba přistupovat k ní kriticky, a to nejen kvůli změnám, které v oblasti médií a mediálních systémů od doby vydání studie proběhly³⁴, ale i kvůli hodnotícímu postoji, jež autoři studie vůči zpravodajství zaujali³⁵. To ovšem nijak neproblematizuje platnost vymezených *zpravodajských hodnot* stejně jako vhodnost způsobu analýzy zpravodajských obsahů, který tato studie pro oblast *news geography* navrhla, tj. kvantitativní obsahové analýzy.

Galtung a Rugeová svou analýzou došli k závěru, že existují určité charakteristiky událostí, jež zvyšují jejich „šanci“ stát se zprávami (či – přesněji – obsahem zpravodajství). Tyto charakteristiky neboli *zpravodajské hodnoty* jsou jednak všeobecné (frekvence události, práh, po jehož překročení se událost dostává do zpráv a má poté větší šanci se v nich znovu objevit, jednoznačnost události, její smysluplnost a kulturní blízkost ve vztahu k příjemci, relevance pro danou kulturu, soulad s již známým³⁶, nepředvídatelnost, kontinuita a kompozice), jednak kulturně vázané na euroamerickou oblast (zastoupení *elitních* národů a *elitních* jedinců, personifikace a negativita) (viz ibidem: 65-71).

Neméně podstatné je zjištění, že tyto *hodnoty* působí v různých kombinacích – pokud událost některou ze základních *hodnot* postrádá, musí o to více obsahovat *hodnoty* ostatní (srovnej ibidem: 71-72). Z toho je jasné, že působení *zpravodajských hodnot* se podílí na mediální stereotypizaci reprezentace některých států a oblastí světa (ibidem: 82-83) – ze zemí, jež nejsou euroamerickému světu kulturně a geograficky blízké, tak například budou ve zprávách reprezentovány spíše události vyhovující více kritériím negativity či přítomnosti elit nebo ty, které mají pro příjemce zpráv v euroamerické kultuře nějakou relevanci, kupříkladu ohrožení turistů v době dovolených.

³⁴ Například homogenizace a standardizace, kterou zmiňují Hallin a Mancini (2008: 275-305).

³⁵ Například otázka *adekvátnosti* obrazu světa v médiích ovlivňující *adekvátnost* následného lidského jednání (srovnej Galtung – Ruge, 1965: 64) či jakési závěrečné návrhy na zlepšení zpravodajství (ibidem: 84-85).

³⁶ Tvrzení Galtunga a Rugeové, že zprávy jsou z tohoto hlediska nikoli *news*, ale *olds*, protože odpovídají očekáváním jedince o čase, místě i způsobu průběhu události (viz Galtung – Ruge, 1965: 67), koresponduje s v úvodu nastíněným problémem stereotypizace a propojování určitých regionů a zemí s určitými událostmi či tématy. Potvrzují ho i závěry analýzy Galtunga a Rugeové, podle nichž musí být zprávy z geograficky či kulturně vzdálenějších zemí jednoznačné a v souladu se vzorci očekávání příjemce, tj. musí odpovídat stereotypům. Média u těchto oblastí také jinak pracují s frekvencí – událost je prezentována bez předchozího vývoje a bez kontextu, což podporuje stereotypizaci a dojem *nebezpečnosti* a *nepředvídatelnosti* dané země nebo národa. Zobrazení vzdálených zemí v médiích tak podle Galtunga s Rugeovou odpovídá očekáváním příjemců a podporuje v nich dojem *nezměnitelnosti* a *nezlepšitelnosti* těchto („primitivních / barbarských / nedemokratických“) národů. (srovnej ibidem: 75-80).

Jako příklad mohou posloužit dvě zprávy z Televizních novin, tj. hlavní zpravodajské relace TV Nova z 27. června 2013. Hned dvě zprávy v nich referovaly o oblastech světa, které jsou v zahraničním zpravodajství opomíjeny de facto celosvětově³⁷, a sice o Africe a Latinské Americe. První zpráva pojednávala o místech, která jsou pro turisty riziková, nabídla i jejich mapu:

Obr.6 – Televizní noviny 27.6.2013, TV NOVA, zpráva „Místa, kde hrozí cestovatelům nebezpečí“

Mapa byla provázena reportérovým komentářem následujícího znění: „Rizikových oblastí je ale víc. Nebezpečno je i na Sahaře, kde operují skupiny banditů. Střed Afriky ohrožují polovojenské jednotky, Kolumbii protivládni povstalci a sever Mexika drogové kartely.“

Na tomto příkladu je působení *zpravodajských hodnot* jasně patrné – oblasti, které nejsou českému divákovi kulturně ani geograficky blízké a nemá s nimi každodenní zkušenost, jsou přiblíženy pomocí hodnoty relevance (jsou vzhledem k datu vysílání relace potenciálním cílem jeho blížící se dovolené) a negativity (jsou rizikové), což souhlasí i s jeho dosavadními znalostmi a očekáváními (*Afrika a Jižní Amerika jako místa vysoké kriminality, kde bílým turistům hrozí nebezpečí*).

³⁷ Jak bude vysvětleno dále – viz podkapitola č.2.6.

Druhá zpráva byla věnována zhoršujícím se zdravotnímu stavu bývalého jihoafrického prezidenta Nelsona Mandely a jeho hospitalizaci. Zde je jasně přítomná negativita a personalizace (nemoc a možné blížící se úmrtí jedné konkrétní osoby), ale i orientace na elity. Tou je nejen Mandela (z analýz Končelíka (2006) vyplývá, že Jihoafrické republiky je v českých médiích věnován poměrně velký prostor – zájem o Mandelu a jeho život, zdraví a jednání jsou jedním z možných důvodů), ale také americká politička Hillary Clintonová, která je zachycena na ilustračním snímku s Mandelou, a americký prezident Barack Obama, jenž je zmíněn v doprovodném slovním komentáři v rámci spekulace, zda zdravotní stav Mandely neovlivní Obamovu probíhající návštěvu Afriky.

Obr.7 – Televizní noviny 27.6.2013, TV NOVA, zpráva „Nelson Mandela bojuje o život v nemocnici“³⁸

Není tedy pochyb o tom, že teorie *zpravodajských hodnot* je přes své „stáří“ stále platná a všeobecné i kulturně specifické *zpravodajské hodnoty* mají na podobu zpravodajství nadále významný vliv. *Zpravodajské hodnoty* se z tohoto pohledu také podílejí na stereotypizaci reprezentace některých oblastí světa ve zpravodajství³⁹. Řada studií *news geography* se proto věnuje tomu, které hodnoty a jakou měrou na podobu zpravodajství působí.

³⁸ Skutečnost, že stanice k titulku o Mandelovi *bojujícím o život* přiřadila fotografii rozesmátého jihoafrického politika, nespadá do oblasti zájmu této práce, stojí však za povšimnutí.

³⁹ Viz podkapitoly č.2.2 a č.2.6.

2.3. TEORIE AGENDA SETTING

Další pro tuto práci zásadní teorií je teorie Maxwella McCombse a Daniela Shawa *agenda setting* (McCombs – Reynolds, 2002 nebo McCombs, 2009). McCombs se Shawem ji popsali v roce 1968⁴⁰. Nezaměřuje se na pravidelnosti či strukturu zpravodajství a vlivy, které na ni působí, ale zkoumá vztah obsahu zpráv a vnímání reality jejich příjemci, a dochází k závěru, že média (spolu)určují veřejnou agendu. Slovy Bernarda Cohena z roku 1963 (viz Cohen in McCombs – Reynolds, 2002: 1) – média možná neumí lidem nařídít, *co* si mají myslet, ale jsou velmi úspěšná v řízení toho, *na co* mají (či mohou) myslet. Média tedy ovlivňují význam jednotlivých témat ve veřejné agendě a veřejné mínění pak reaguje nikoli na „skutečný svět“, ale na pseudoprostředí a pseudoobrazy konstruované zpravodajskými médii (srovnej ibidem: 2).

Teorii působení *pseudoobrazů* a *pseudoudálostí* na mediální obraz společnosti rozpracoval v roce 1962 Daniel J. Boorstin v knize *The Image: A Guide to Pseudo-Events in America* (Boorstin, 1962). Už tehdy upozornil na to, že americká společnost se stále více zaměřuje na iluze a nahrazuje své ideály vysoce realistickými (ale nereálnými) obrazy, které o sobě následně vysílá do světa s cílem šířit svou prestiž neboli *dobrý obraz*. Tento obraz však podle Boorstina většinou zdůrazňuje irelevantní rysy a jevy ve společnosti, které jsou prezentovány nikoli kvůli kvalitě, ale pouze kvůli zajímavosti (srovnej ibidem: 241-246).

Teorie *agenda setting* takto kritický postoj nezaujímá, upozorňuje ale na fakt, že témata a problémy pocíťované společností jako významné jsou do velké míry určovány obsahem médií, a že mediální sdělení mají výrazný dopad na představy a obrazy, které si jeho příjemci o určitém tématu vytvářejí. McCombs s Reynoldsem toto tvrzení dokládají ve své stati z roku 2002 výsledky více než 350 analýz, jež v posledních 20 letech testovaly platnost teorie *agenda setting* (McCombs – Reynolds, 2002).

Nijak přitom nepopírají, že v řadě témat působí na jedince i jiné faktory než jen média (například individuální zkušenost, další zdroje informací ap.). Proto témata dále dělí na *unobtrusive* (*nevtíravé, neinvazivní*) a *obtrusive* (*vtíravé, invazivní*). S *unobtrusive* oblastmi nemá většina populace každodenní (či alespoň častou) přímou zkušenost, zatímco *obtrusive* témata patří k běžné zkušenosti člena dané kultury (*obtrusive* tak může být například nákup potravin, *unobtrusive* nákup vojenského vybavení; *obtrusive* pro příjemce českých médií zahrnuje třeba klima ve Evropě, zatímco *unobtrusive* pro něj bude život a počasí za polárním

⁴⁰ Více v McCombs, 2009: 19. O vzniku a základech teorie *agenda setting* píše také Reifová (2004: 16-17), kde je ovšem za rok vzniku teorie mylně označen letopočet 1972.

kruhem). Na základě výsledků zmíněných výzkumů pak McCombs a Reynolds docházejí k závěru, že především v *unobtrusive* oblastech, s nimiž lidé nemají přímou každodenní zkušenost, je vliv médií velmi vysoký, zatímco v *obtrusive* oblastech, se kterými se lidé běžně setkávají i mimo mediální obsahy, je vliv teorie *agenda setting* naopak minimální či přímo nulový (viz ibidem: 8).

Obraz světa a jednotlivých států v něm, tedy oblast zájmu této práce, patří pro většinu společnosti (snad s výjimkou cestovatelů a mediálních reportérů) bezesporu právě k médii vysoce ovlivňovaným *onunobtrusive* oblastem. To ostatně potvrzuje například i zjištění analýzy *Department for International Development*⁴¹, který upozorňuje, že přes 80 % Britů získává informace o tzv. Třetím světě výhradně z televize (DFID, 2000: 3).

Z hlediska zahraničního zpravodajství je významný i druhý stupeň teorie *agenda setting* – koncept *nastolování agendy atributů*. Ten staví na poznacích teorie *rámcování, kultivační teorie* George Gerbnera a okrajově i na teorii *spirály mlčení* Elisabeth Noelle Neumannové (srovnej McCombs, 2009: 131-145; McCombs – Reynolds, 2002: 10-12). Všechny tyto koncepty se zabývají vlivem masové komunikace na lidské chápání světa. Teorie *spirály mlčení* a *kultivační teorie* jsou ovšem zaměřeny především na psychologické dopady na straně příjemců, zatímco teorie *rámcování* zkoumá tzv. rámce, tedy organizaci mediálního sdělení, způsob uchopení určitého tématu, jeho kontextualizaci a případně stereotypizaci skrze postupy selekce, zdůraznění či zamlčení, výběr mluvčích a komentářů k danému tématu (viz McCombs, 2009: 132-133). Právě tento přístup k problému je druhému stupni teorie *agenda setting* nejbližší – *agenda atributů* se totiž zabývá právě výběrem rámců a zdůrazňováním určitých atributů spojovaných v mediálních obsazích s daným tématem (ibidem: 133). Z tohoto pohledu tedy teorie *rámcování, agenda setting* druhého stupně i např. *kultivační teorie* přiznávají moc médiím nejen nad určováním toho, o čem mají lidé přemýšlet, ale také nad tím, jak mají o některých věcech přemýšlet a co si s nimi spojovat. Děje se tak skrze konstrukci rámce události, tedy pomocí kontextu a způsobu uchopení, jenž některé rysy daného jevu zdůrazňuje a jiné potlačuje.

Tyto teorie, stejně jako problematika *usměrnění (primingu)*, kterou McCombs v souvislosti s *agendou atributů* rovněž zmiňuje (viz McCombs – Reynolds, 2002: 14-15), se ovšem týkají spíše příjemce a jeho zvýznamňování zpráv, případně kvantitativním výzkumem de facto nezachytitelného hodnocení prezentovaných dějů a aktérů, a nebudou proto prakticky využity

⁴¹ *Department for International Development* je britská vládní organizace, která usiluje o snížení chudoby ve světě. Analýza byla provedena ve spolupráci s *Glasgow University Media Group*.

v rámci této práce. Významné jsou však jako teoretická opora *news geography* – ukazují totiž, že mediální obsahy mají stále velký vliv na formování lidských představ a názorů, a to především u témat, s nimiž lidé nemají přímý kontakt, k nimž patří právě i „vzhled světa“ a názory na jednotlivé státy v něm. I v době zaměření mediálních studií na analýzy recepce a interpretace mediálních sdělení příjemci tak tyto koncepty ukazují, že zkoumání mediálních obsahů je pro pochopení kognitivních představ ve společnosti potřebné, ne-li nezbytné. Nepopírají ovšem, že příjemce mediální sdělení a v nich obsažené informace a obrazy nepřijímá nekriticky, beze změny a v souladu s preferovaným čtením, a že s nimi neprovádí vlastní operace podle svých záměrů, potřeb a znalostí.

Agenda atributů je pro tuto práci významná ještě z dalšího důvodu – úzce totiž souvisí s problémem stereotypizace zobrazování určitých témat v médiích, jemuž se tato práce a celá oblast *news geography* rovněž věnuje.

2.4. ZPRAVODAJSKÉ TOKY (*NEWS FLOW*)

Výzkumy *zpravodajských toků* (*news flow*) jsou v *news geography* někdy opomíjenou oblastí, přesto však mají s *podobou světa* v mediálních obsazích úzkou souvislost. Zaměřují se na proudění světových zpráv, zkoumají místa jejich původu, zdroje a vlivy, které jejich (ne)šíření ovlivňují. Zjištění takových analýz přehledně shrnuje například Lisbeth Clausenová (2010).

Jako nejvýznamnější rysy zpravodajských toků jsou většinou označovány: *regionalismus* (zprávy proudí z blízkého okolí média, ze sousedních států nebo z těch zemí, s nimiž stát sdílí společnou historii, jazyk, geografický či kulturní prostor ap.), *USA a Evropa coby newsmakers*⁴² (nejvíce zpráv v celosvětovém měřítku pochází právě z těchto dvou oblastí), *opomíjení rozvojového světa* (a jeho ne-reprezentace v médiích s výjimkou jednorázových, výjimečných, nahodilých událostí), *tok zpráv z „bohatého Severu“ na „chudý Jih“ a z „euroamerického Západu“ na „neuroamerický Východ“* (jde o toky jednosměrné; opačným směrem, tj. z Jihu na Sever nebo z Východu na Západ zprávy „netečou“), *vliv mediálních rutin*⁴³ (k nim patří také dominance západních zpravodajských agentur coby zdrojů informací, která limituje lokální alternativní modely žurnalistiky⁴⁴).

⁴² Záměrně je zde ponechán původní anglický termín, neboť nejlépe zachycuje celý rozsah pojmu, tedy fakt, že Evropa a USA jsou nejen dějištěm událostí, které jsou v médiích reprezentovány, ale i tvůrci významů a interpretace medializovaných událostí.

⁴³ S teorií *mediálních rutin* tato práce dále nepracuje, více k nim viz například Shoemaker – Reese, 1996.

⁴⁴ K alternativním modelům žurnalistiky viz také Curran, 2010.

Tyto závěry jsou velmi blízké nejen některým *zpravodajským hodnotám* (elitní národy, *regionalismus*, geografické a kulturní vazby), ale i procesům standardizace a homogenizace, o kterých mluví například Hallin a Mancini, ale i sama Clausenová.⁴⁵

Clausenová ovšem upozorňuje i na další jev, který zkoumání *zpravodajských toků* odhalilo – a sice fakt, že po dřívějším ideologickém boji východního a západního bloku v 2. polovině 20. století nastupuje po roce 2000 ideologie boje proti terorismu a náboženskému (tedy islamistickému) extremismu. Konkrétním dopadem této ideologie je celosvětový obrat k novým zdrojům informací. Standardní hegemonii Evropy a USA (a Severu a Západu obecně) nad vytvářením zpráv tak narušuje například přebírání informací z arabské televizní stanice Al-Jazeera (viz Clausen, 2010: 133). Toto zjištění kontrastuje s výsledky některých analýz *news geography* (například Wu, 2000), které tvrdí, že po rozpadu bipolárního rozdělení světa klesá význam *regionalismu*, kulturních a politicko-ideologických determinant podoby zahraničního zpravodajství, a největší vliv získávají determinanty ekonomické (tj. cena za nákup zpráv i orientace na velké ekonomické „hráče“, tedy státy s největšími ekonomikami a státy, s nimiž má daná země velký objem vzájemného obchodu) (ibidem: 121-128). Tento rozpor je však pravděpodobně způsoben aktuálností (respektive novostí) trendu, o němž Clausenová mluví – zatímco Wu svou analýzu vydal před útoky na World Trade Centre z 11. září 2001 a následným spuštěním *války proti terorismu*⁴⁶, Clausenová ve své práci z roku 2010 zachycuje už i tento nový (politický) trend, který se nutně odrazil také ve *zpravodajských tocích*.

2.5. GLOBALIZACE / HOMOGENIZACE MÉDIÍ

Bez ohledu na to, kdo má v pomyslném sporu *regionalismu* a ekonomizace determinant podoby zpravodajství pravdu, nelze popřít, že v celosvětovém měřítku lze zaznamenat v současném mediálním systému určité změny. Clausenová (srovnej Clausen, 2010: 130-133) je označuje jako procesy globalizace a standardizace médií a za jejich nejvýraznější rys považuje dominanci sítě zpravodajských agentur a mezinárodních televizních stanic coby zdrojů informací, celosvětové sblížování postupů produkce, dopady rozvoje a šíření nových technologií a vliv mediálních rutin. Do rutin spadá výše zmíněná obecná platnost

⁴⁵ Srovnej podkapitola č.2.5.

⁴⁶ *Válka proti terorismu* (v originále *war on terror*) byla vyhlášena tehdejším americkým prezidentem Georgem W. Bushem krátce po útocích na USA z 11. září 2001. Jde o mezinárodní vojenskou akci namířenou proti teroristickým organizacím (v čele s organizací al-Káida), termín *válka proti terorismu* je však používán i k označení politických aj. kroků, které mají za cíl omezení či úplné zastavení mezinárodního terorismu.

zpravodajských hodnot, ale i určitý způsob *rámcování* a stereotypizace některých témat, dále tlak na *entertainizaci* neboli *zezábavnění* zpráv a snaha přinášet publiku zpravodajství nepřetržitě (tzv. 24/7, tedy 24 hodin denně, 7 dní v týdnu).

Na dopady tlaku na nepřetržité informování upozorňuje i James Curran (2010). Uznává, že internet sice nabízí široké možnosti netradičních zdrojů informací, ale média se podle něj právě kvůli tlaku na pravidelné a rychlé vytváření zpráv omezují na úzce omezený okruh osvědčených zdrojů informací, případně se dopouštějí *kreativního kanibalismu*, když kopírují zprávy z konkurenčních webových stránek. Vytváření zpráv se tak ještě více dostává do tlaku zaběhlých rutin a získává často podobu tzv. *scissors-and-paste* (tj. *vystříhni-a-vlož*) žurnalistu (viz Curran, 2010: 469).

Daniel Hallin a Paolo Mancini ve své knize *Systémy médií v postmoderním světě* (2008) tvrdí, že se postupně stírají i původně velmi výrazné rozdíly mezi různými modely mediálních systémů (srovnej ibidem: 275 nn.). Modely polarizovaného pluralismu a demokraticko-korporativistický jsou postupně vytlačovány dominantním modelem liberálním, čímž vzniká jeden globální systém orientovaný na zisk (namísto například na mobilizaci společnosti nebo utváření veřejné sféry). Děje se tak skrze procesy konvergence a homogenizace. Ty se projevují nejen na úrovni mediálních organizací jako celku (přeměna kulturní a politické instituce na průmyslovou), ale také v oblasti utváření a rámcování zpráv. Hallin s Mancinim procesy homogenizace dále dělí (ibidem: 278 nn.) na amerikanizaci, modernizaci a globalizaci (tyto procesy jsou podle autorů z hlediska svého původu vůči mediálnímu systému vnější) a komercializaci a sekularizaci (ty působí zevnitř systému) a spojují s nimi například šíření standardizovaného žurnalistického vzdělávání, globální (nízkonákladové) sdílení zpráv mezi médii, tlak technologických inovací na přebírání určitých způsobů novinářské práce a výstavby zpráv, kulturní hegemonii Spojených států amerických a tlak na personalizaci zpráv. Norman Fairclough (2006) pak upozorňuje, že s globalizací se pojí také specifický diskurs obsahující implicitně například tvrzení, že globalizace je nevyhnutelná, všeobecně prospěšná, šíří demokracii a vyžaduje válku proti terorismu (více viz ibidem: 40).

Je nepochybné, že tyto homogenizační procesy výrazně ovlivňují i obsah a podobu zahraničního zpravodajství a rámcování událostí v něm prezentovaných. Důraz na komerční stránku fungování médií podporuje výše zmíněné závěry H.D. Wu o zásadním vlivu ekonomických faktorů (zde v podobě nákladů na získávání zpráv) na podobu a strukturu zahraničního zpravodajství. Země ležící mimo Západ či mimo oblast zájmu euroamerické

kultury tak podle teorií globalizace a homogenizace nebudou v médiích reprezentované jednak proto, že získat o nich zprávy může být mnohem nákladnější než nakupovat zprávy z míst, která jsou pokryta západními zpravodajskými agenturami, ale také proto, že jde o místa velmi vzdálená (geograficky či kulturně) dominantní euroamerické kultuře. Podoba zahraničního zpravodajství by se podle teorie globalizace měla celosvětově přibližovat a standardizovat, nad faktory politicko-ideologickými by měly převážet ekonomické, což by vedlo k poklesu rozmanitosti obsahu zpravodajství v různých zemích i k omezení funkcí, které zpravodajství (deklarativně) plní vůči svým konzumentům.

Jde však o koncepty zatím spíše teoretické, a sami Hallin s Mancinim upozorňují, že rozhodně nejde o všemocný fenomén – naopak, regionální odlišnosti jsou stále výraznou a nedílnou součástí zpravodajství a jednotlivých mediálních systémů (Hallin – Mancini, 2008: 305-310). Pro *news geography* i pro studie *zpravodajských toků* a platnosti *zpravodajských hodnot* však bude velmi zajímavé sledovat, jak se bude trend globalizace a homogenizace vyvíjet a ovlivňovat determinanty podoby zpravodajství a platnost mediálních teorií.

2.6. STEREOTYPIZACE SVĚTA VE ZPRAVODAJSTVÍ

Problematika stereotypizace světa (nebo spíše některých jeho částí) ve zpravodajství byla již několikrát zmíněna. Přestože nejde o žádnou samostatnou ucelenou teorii, ale spíše o jev postupující mediálními obsahy jako takovými, je mu zde věnována samostatná podkapitola. Na rozdíl od jiných specifických aspektů mediální produkce (jako jsou například *zpravodajské toky*) je totiž stereotypizace některých regionů a zemí světa tak výrazná, že si jí všímají nejen mediální teoretici, ale i autoři, pro něž média vůbec nejsou hlavní oblastí jejich zájmu.

Anthony Giddens tak například ve své *Sociologii* upozorňuje, že: „[...] ve sdělovaných informacích převažuje ‚perspektiva Prvního světa‘. Různí autoři uvádějí, že Třetímu světu je věnována pozornost hlavně při neštěstích, krizích nebo vojenských konfrontacích. Jiné typy zpráv, které jsou běžné při zpravodajství z vyspělých zemí, se do informací o Třetím světě obvykle nedostanou.“ (Giddens, 1999: 379).

Nejde ovšem „jen“ o nespojování určitých témat s některými zeměmi či regiony. Dochází totiž i ke stereotypizaci kontinentů jako celku. Na to poukazuje v rozhovoru pro časopis *Nový*

prostor sociolog Alemayehu Kumsa⁴⁷. Ačkoli se médii hlouběji nezabývá, kritizuje, že: „Přesto vidíte [v médiích] z Afriky hlavně hlad a válku. Když ale studujeme ekonomickou situaci v Africe, kde je hlad? Hladová je Etiopie. Na tom kontinentu je více než miliarda obyvatel a prakticky jen Etiopie má v tomhle směru vážnější problém. Masmédia podle mého názoru neukazují realitu, jen negativní věci. Třeba v Africe existují od dob nezávislosti stabilní, demokratické státy, které nemají zkušenost s převraty. O těch ale nikdo nemluví. Vezměte si Botswanu, Tanzanii, Mosambik, Benin nebo Ghanu. Také Senegal má demokratický systém a bez problému tam vedle sebe žije několik národů.“ (viz článek v Novém prostoru; Malík – Fiala, 2013: 20).

Stereotypizace či ne-reprezentace se ovšem zdaleka netýká pouze zemí tzv. Třetího světa. I řada jiných zemí včetně „euroamerických“ států pro česká média prakticky neexistuje až do chvíle, kdy se v nich stane výjimečná (výrazně negativní či s elitami spojená) událost. Mnoho zemí či regionů se naopak ve zpravodajství sice objevuje, příjemce ale z takových zpráv může snadno získat pocit, že se v daných oblastech děje prakticky stále totéž – jsou totiž často (ne-li výlučně) spojovány pouze s určitými tématy nebo jevy. Může se tak například zdát, že arabské země jsou plné islamistických extremistů a unesených cizinců ze západu, Latinská Amerika je kontinentem drog, tanečních karnevalů a fotbalistů, Afrika je domovem trpících podvyživených dětí⁴⁸ a o Finsku je zdánlivě nejčastěji slyšet ve spojení s Karjala Cupem a sportem obecně⁴⁹.

Některé zprávy zase mohou působit dojmem, že média „cítí potřebu“ umístění zmínky o určité zemi nebo události do českého zahraničního zpravodajství zdůvodnit. Ve zprávách o demonstracích v Egyptě tak téměř vždy zazní, že „všechna přímořská letoviska, kam většina turistů míří, jsou zcela mimo dosah současných nepokojů“ (citace pochází ze zpravodajské

⁴⁷ Vyučující na katedře etnologie FF UK, původem z Etiopie.

⁴⁸ Za zmínku v této souvislosti stojí kampaň *Radi-Aid – Africa for Norway*. Mladí Jihoafričané ve snaze upozornit na stereotypní zobrazování Afriky zveřejnili video, sestřihané ze záběrů vánic, zapadáných aut a lidí v zimních bundách bojujících s větrem a náledím, jehož deklarovaným cílem měla být humanitární pomoc mrznoucím Norům. Afričané po zhlédnutí videa skutečně začali posílat příspěvky na radiátory pro Norsko. Cílem projektu *Africa for Norway* je ukončit zobrazování Afriky v emotivních stereotypech podvyživených umírajících dětí a přimět média prezentovat Afriku a její obyvatele s respektem a komplexně. Více viz <http://www.africafor norway.no/> [citováno 6.2.2013]. O stereotypizaci mediálního obrazu Afriky mluví i sociolog A.Kumsa (viz výše v této podkapitole).

⁴⁹ Stačí provést malý pokus a zadat *Finsko* do vyhledavače na www.ceskenoviny.cz, tj. zpravodajského serveru České tiskové kanceláře. Prvních deset zpráv takto nalezených 6. 2. 2013 pochází z období duben 2012 až únor 2013 (takové časové rozpětí, tj. řídkost zpráv o evropské zemi, může být zářezující sama o sobě, bez ohledu na obsah). Prvních devět zpráv se týká výhradně sportu (hokej, volejbal, florbal), až desátá pojednává o útoku na finského premiéra. Ta navíc pochází z října roku 2012 – zprávy tedy nejsou řazeny podle stáří, ale pravděpodobně podle „relevance“, v jejímž rámci je sport významnější než politické (či kriminální) dění. Viz <http://www.ceskenoviny.cz/vyhledavani/?cx=015063378310467493850%3Ac3mzbcpxokw&cof=FORID%3A11&ie=UTF-8&q=finsko&sa=Hledat&siteurl=www.ceskenoviny.cz%2F&ref=&ss=610j89262j6> [citováno 6.2.2013].

relace Radiožurnálu, viz Macháček, 2013)⁵⁰. Někdy jsou takto „ospravedlňovány“ i zprávy z ve zpravodajství běžně zobrazovaných zemí – jako příklad může posloužit zpráva o doplňovacích senátních volbách v USA z Mladé fronty Dnes z 21. října 2010, s.6. Pod titulkem „*Pevnost demokratů dobytá*“ se objevila formulace: „*Zdá se vám zvláštní, když my v Česku věnujeme tolik prostoru nějakým ne příliš srozumitelným lokálním volbám v USA? Nenechte se mýlit, z důvodů výše uvedených bylo tohle hlasování nadmíru důležité.*“ Jde pravděpodobně o snahy *zrelevantnit* tímto způsobem zprávy ze zahraničí (v souladu se *zpravodajskými hodnotami*) skrze procesy *rámčování* a hybridizace zahraniční události s domácími prvky a znalostmi příjemců zpráv. Zahraniční zpravodajství tak výrazně (a s ohledem na fungování médií zřejmě i nevyhnutelně) podléhá stereotypizaci a standardizaci jak v podobě rutinizace postupů vytváření zpráv, tak ve formě spojování určitých témat a obsahů s určitými státy a regiony a generalizace některých států do větších, stereotypně reprezentovaných celků.

Těchto fenoménů si samozřejmě všímají i výzkumy *news geography*. Je zde na místě zopakovat, že jejich cílem není porovnávat zpravodajství s geografickou mapou světa a vyžadovat, aby byly pokryty všechny oblasti a státy stejnou měrou – snaží se nicméně upozornit na fakt, že některé oblasti světa nejsou v zahraničním zpravodajství reprezentovány buď vůbec, anebo jen ve spojení s některými stereotypizovanými tématy (politické krize, terorismus, ale například i sport nebo exotická příroda).

Všímají si toho již Galtung s Rugeovou. Z analýzy zaměřené na *zpravodajské hodnoty* mimo jiné vyvozují, že kulturně vzdálené země jsou zobrazovány stereotypně, aby vyhověly kritériu jednoznačnosti zprávy. Taková zpráva se navíc omezuje na samotnou událost bez širšího kontextu, takže ve výsledku působí dění v dané zemi (a země sama) jako nepředvídatelné, spontánní a nebezpečné (viz Galtung – Ruge, 1965: 81). O tzv. *neelitních národech* pak podle Galtunga a Rugeové média referují většinou jen v případě, že tyto národy nejsou jejich publiku příliš kulturně vzdáleny – čímž podporují a udržují existující rozdělení světa (ibidem: 82). Tomu napomáhá i fakt, že zprávy s pozitivními tématy (tj. s pozitivním hodnocením dění, informacemi z kultury ap.) jsou v médiích primárně spojovány s *elitními národy*, zatímco *neelitní státy* jsou prezentovány v souvislosti s negativním děním a budí tedy dojem nestability a snad i podřadnosti (ibidem: 83).

⁵⁰ Citace pochází ze zprávy, která se primárně týká politické situace Egypta. Nejde o ojedinělý případ, zmínky o letoviscích se ve zprávách o egyptské politické situaci objevují pravidelně.

Závěry Galtunga a Rugeové potvrzuje také řada výzkumů *news geography*. George Gerbner a George Marvanyi v 70. letech z výsledků své analýzy vyvodili, že příjemci novinových zpráv po celém světě jsou nejlépe obeznámeni s děním v západní Evropě, zatímco regiony Afriky, Austrálie, Oceánie a východních (tehdy socialistických) států jsou na mediální mapě světa takřka neviditelné (viz Gerbner – Marvanyi, 1977: 60).

K podobnému zjištění dochází ve svém výzkumu o téměř 30 let později i Denis H. Wu. Za neviditelná místa označuje Afriku a Latinskou Ameriku (Wu, 2000: 121) a tvrdí, že v médiích celosvětově převládá politicko-ekonomická perspektiva elitních národů při pohledu na svět (ibidem: 127).

Výjimečná v tomto ohledu (naprosto logicky) nejsou ani česká média, a to jak současná, tak například i tisk v socialistickém Československu. Jako příklad může posloužit studie Jakuba Končelíka, který zkoumal zpravodajství Rudého práva z let 1967-1969 a Mladé fronty Dnes z roku 2005 a zjistil, že u obou platí tentýž vzorec – dominují v nich zmínky o supervelmocích, zprávy z ostatních zemí pak souvisí především s konflikty (Končelík, 2006: 43-44). Podle Končelíka „*zahraniční zpravodajství sledovaných deníků opouští (opouštělo) euroatlantický prostor (v širším vymezení) pouze při mimořádných přírodních katastrofách nebo válečných konfliktech*“ (ibidem: 46) a prostor za hranicemi euroamerické kultury tak v podání médií působí jako „*svět utrpení a zhouby*“ (ibidem: 46).

Zajímavá jsou z tohoto ohledu čísla, která uvádějí Jürgen Wilke, Christine Heimprechtová a Akiba Cohen (2012). Ti analyzovali čtyři týdny televizního zpravodajství 17 zemí z pěti různých světových regionů. V těchto zemích (přesněji řečeno minimálně v jedné z nich) bylo z celkem 244 států světa alespoň jednou zmíněno dohromady jen 132 zemí. Téměř polovina (46 %) států světa tedy během čtyř týdnů nebyla ve zpravodajství zmíněna ani jednou, 22 zemí se objevilo právě jednou a 17 zemí dvakrát⁵¹ (Wilke – Heimprecht – Cohen, 2012: 307). Zde už nelze mluvit o nepokrytí „nezajímavých“ periferií typu Mikronésie, ale o nereprezentování téměř poloviny světa.

Problémem přitom není jen samotné přehlížení určitých regionů, ale i netematizace některých problémů či spíše tematizace jen těch, které jsou pro západní *elitu* relevantní, atraktivní či jednoduše přijatelné. Na to poukazuje například analýza reprezentace zemí Třetího světa v britských televizích (DFID, 2000), která se kromě zpravodajských relací

⁵¹ Přesné počty zpráv o nejčastěji pokrývaných zemích autoři neuvádějí, sdělují jen, že analyzovaná média nejčastěji referovala o USA, a to ve více než pětině všech zpráv. Celkem bylo analyzováno 5615 zpráv, USA se tedy vyskytly minimálně v 1123 z nich (viz Wilke – Heimprecht – Cohen, 2012: 311).

zaměřila i na nezpravodajské programy (místo *news geography* by zde tedy bylo vhodnější mluvit o *media geography*). Třístupňovou analýzu (obsahová analýza, auditoriální analýza, rozhovory s producenty jednotlivých stanic) provedl *Department for International Development* (spolu s *Glasgow University Media Group*) na tříměsíčním vzorku z roku 1999 a její výsledky korespondují jak s teorií *zpravodajských hodnot*, tak i s výše uvedenými zjištěními předchozích (i z chronologického hlediska následujících) analýz. Většina rozvojových zemí nebyla britskými televizními stanicemi během tří měsíců pokryta buď vůbec, nebo jen ve spojení s pro Západ relevantními tématy. K těm patřily návštěva *elitní osoby ze Západu*, sportovní událost nebo exotická událost, a samozřejmě katastrofy či teroristické útoky (ibidem: 3). Ze 137 zemí vymezených autory studie jako Třetí svět se jich ve vysílání objevilo jen 72 (ibidem: 16). U zemí Blízkého Východu a Asie byly výrazně častěji pokrývány tzv. ekonomičtí tygři, tj. státy se silnou nebo rychle rostoucí ekonomikou (ibidem: 19), což připomíná výše zmíněné závěry Denise Wu o významu ekonomiky coby vlivné determinanty podoby zahraničního zpravodajství. Nejmenší prostor byl věnován Africe, nepokryty zůstaly především subsaharské země a státy Sahelu (ibidem: 19). Častěji naopak byly zmiňovány ty africké země, v nichž měly britské televizní stanice své stálé spolupracovníky, štáby či reportéry (ibidem: 19). I to lze brát jako potvrzení vlivu ekonomické determinanty – MacGregor v této souvislosti navíc upozorňuje, že cena placená televizemi za štáb či zpravodaje v zahraničí je tak vysoká, že z těchto zemí musejí přicházet zprávy i v době, kdy se v nich nic „zajímavého“ neděje (MacGregor, 1997: 34, 60). Podle DFID se během 10 let také výrazně proměnila témata spojovaná v televizním vysílání s Třetím světem – zatímco kolem roku 1990 byly rozvojové země tematizovány v souvislosti s lidskými právy, rozvojem, životním prostředím, náboženstvím a kulturou, v roce 1999 převažovala témata cestování a *wildlife* (tedy pořady věnované divoké přírodě), případně kuchařské pořady (DFID, 2000: 4).

Studie DFID ovšem nabízí i pohled příjemců a tvůrců zpráv na problém (ne)reprezentace některých zemí v médiích. Ze skupinových rozhovorů s televizními diváky například vyplynulo, že rozvojový svět (který, jak bylo uvedeno výše, zná 80 % z nich právě jen prostřednictvím televize) většina z nich vnímá negativně a má velký problém rozvojovým tématům a problémům vůbec porozumět (ibidem: 3). Výjimku tvořili respondenti s přímou zkušeností z těchto zemí – ti byli k televizním programům věnovaným Třetímu světu výrazně kritičtí (ibidem: 3). Samozřejmě jde jen o nahodilý příklad, ale i ten ilustruje jak platnost

teorie *agenda setting* a domněnku o stereotypizaci reprezentace některých oblastí světa, tak i fakt, že tento stereotypizovaný obraz se od skutečnosti výrazně odlišuje.

2.7. PŘEDCHOZÍ VÝZKUMY NEWS GEOGRAPHY

Výzkumů v oblasti *news geography* bylo provedeno velké množství⁵². Srovnávat jejich výsledky a vyvozovat z nich souhrnné závěry o determinantách a struktuře však není nijak jednoduché (respektive to často ani není možné). Důvodem je jednak fakt, že přes standardizační tendence a obecně platné mediální rutiny si mediální obsahy v různých zemích zachovávají určitá specifika, a jednak (a to především) problém nejednotné metodiky provedených analýz. Studie se liší nejen v rozsahu vzorku (analýza zpravodajství jedné země, komparace zpráv z více zemí nebo z jedné země v různých historických etapách), ale i v definici toho, co vlastně analyzují, co pro ně představuje „zahraniční zpráva“ a co „stát, o kterém je referováno“, a také ve sledovaných kategoriích a použitých statistických metodách. Většina výzkumů tak může posloužit spíše jako inspirace v oblasti teorie⁵³ a metodologie⁵⁴, ale nikoli jako zdroj dat, jež by bylo možné porovnat s výsledky v rámci této práce provedené analýzy českého zahraničního zpravodajství.⁵⁵

Největší inspirací pro tuto práci byly tři analýzy – *The Many Worlds of the World's Press* (Gerbner – Marvanyi, 1977), *Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries* (Wu, 2000) a *Mapa virtuálního světa očima českých deníků: srovnání 60. let 20. století a roku 2005* (Končelík, 2006).

Gerbner a Marvanyi provedli jednu z prvních analýz podoby světa ve zpravodajství. Komparovali pokrytí 15 regionů světa⁵⁶ v jednom týdnu zahraničního zpravodajství 60 deníků z 9 různých států, a pravděpodobně jako první nabídli shrnutí svých zjištění v podobě *anamorfovaných map*⁵⁷, v nichž zohlednili množství prostoru věnovaného jednotlivým regionům v analyzovaném zpravodajství (viz Gerbner – Marvanyi, 1977: 58-59).

⁵² Stručný a výstižný souhrn viz např. Wu, 2000: 111-116.

⁵³ Viz například podkapitola č.2.6 o stereotypizaci světa v médiích.

⁵⁴ Zde mohou některé studie nabídnout spíše odstrašující příklad – viz dále.

⁵⁵ Proto nejsou postupy a zjištění zde představených studií *news geography* dále rozváděny ani s nimi není výrazněji pracováno.

⁵⁶ Při jejich vymezení argumentují geografickými a politickými charakteristikami, a také pozicí dané oblasti v mezinárodních vztazích (studie vznikala v 70. letech 20. století) (Gerbner – Marvanyi, 1977: 57).

⁵⁷ K anamorfovaným mapám viz podkapitola č.6.2.4.

Končelíkův text, o němž byla zmínka již výše, pochází z roku 2006 a komparuje se v něm zahraniční zpravodajství českého a československého deníku. Z výsledných kartodiagramů⁵⁸ je mimo jiné jasně patrné *přepólování* zpravodajství po pádu východního bloku (viz Končelík, 2006: 42-43), o němž se zmiňuje i Wu. Na tomto místě lze zmínit také další českou studii spadající do *news geography*, a to rigorózní práci Michaela Špirka *Anamorfované mapy světa 2009 optikou zahraničního zpravodajství vybraných deníků* (Špirko, 2010)⁵⁹.

Wu skrze obsahovou analýzu zastoupení 214 států v zahraničním zpravodajství 38 zemí světa zkoumá vliv jednotlivých předem vymezených determinant (*zpravodajské hodnoty*, ekonomika, velikost státu, geografická vzdálenost *guest a host country*, vzájemné kulturní a historické vztahy ap.) na podobu zpravodajství. Dochází k závěru, že po rozpadu bipolárního světa roste vliv ekonomiky a objemu mezinárodního obchodu na míru reprezentace jednotlivých zemí v zahraničním zpravodajství. Zastoupení států naopak nijak nekoresponduje s geografickými či populačními charakteristikami zemí – neplatí, že o největších či nejlidnatějších zemích se referuje nejvíce (viz Wu, 2000: 125).

Jak už bylo naznačeno, de facto všechny výzkumy *news geography* se vyznačují vzájemnou nejednotností (z metodického hlediska). Shodují se pravděpodobně jen ve zvolené metodě kvantitativní obsahové analýzy a v tom, že za kódovací jednotku si volí jeden novinový článek či jednu (televizní, rozhlasovou aj.) zprávu. Proč je pro zkoumání *news geography* obsahová analýza nejvhodnější výzkumnou metodou, je vysvětleno v kapitole č.3. Zde je na místě se ještě krátce zastavit u problému nesouměřitelnosti výsledků různých provedených studií, který plyne z rozdílného vymezení samotných „zpráv o zahraničí“.

Pro Končelíka je kritériem pro identifikaci zprávy jako *zahraniční* a její zařazení do analyzovaného vzorku její domicil⁶⁰ (Končelík, 2006: 36), shodně postupuje i Špirko, který doplňuje, že v případě více domicilů byl ke zprávě přiřazen stát podle prvního domicilu zprávy (Špirko, 2010: 18-19). Tuto volbu vysvětluje jako krok směrem ke standardizaci (oproti dřívějším výzkumům, které zohledňují například obsah titulku či perexu), a jako obranu proti „faktorů multinacionality, který by kódovací proces značně zkomplikoval a posunul rozhodování o přidělení plochy článku jednotlivým zúčastněným zemím do roviny

⁵⁸ Kartodiagramy jsou jednoduše řečeno mapy, v nichž jsou graficky znázorněna statistická data. V Končelíkově případě tyto mapy zachycovaly změnu míry pozornosti pro jednotlivé země světa v českém zpravodajství z let 1967-1969 a 2005.

⁵⁹ Tato práce však trpí řadou formálních nedostatků a není s ní zde proto dále pracováno – viz dále v této kapitole a také poznámka v podkapitole č.6.2.4.

⁶⁰ Tj. označení místa původu zprávy. Většinou má podobu názvu státu nebo města, z něž pochází, a řadí se před začátek textu zprávy, případně nad titulek.

zcela kvalitativní“ (ibidem: 18). Takový postup je však problematický, neboť výsledky analýzy značně omezuje a zjednodušuje. Znemožňuje například zachytit zmiňování *elitních aktérů z elitních států v neelitních zemích* – což ovšem vzhledem k výše uvedenému může často být jediný důvod, proč se zpráva o neelitní zemi vůbec zmiňuje. Jako příklad nevhodnosti přiřazování států ke zprávě pouze na základě domicilu může posloužit článek „*Vůdce Severní Koreje na tajné návštěvě*“ z Mladé fronty Dnes 30. srpna 2010, s.7 – domicil ji připisuje Číně, lze se však domnívat, že významnější je tu osoba severokorejského diktátora než cíl jeho cesty. Podobně u zprávy „*Afghánistán. Princ Charles u vojáků*“ z Mladé fronty dnes z 26. března 2010, s.8 je domicil *Afghánistán* nedostatečný, neboť ústřední osobou zprávy je *britský* princ Charles. Jiný příklad pak nabízí zpráva „*Kdepak konec světa, jen náhoda*“ z Mladé fronty Dnes 10. března 2010, s.6. Pod domicily *Londýn, Praha* je umístěna zpráva pojednávající o zemětřesení v Chile, Haiti, Turecku a dalších státech. O Anglii v ní není ani zmínka a domicil je dán pouze tím, že citovaný odborník na zemětřesení působí na britské univerzitě. Řada zpráv o zahraničí navíc při identifikaci pomocí domicilu z analýzy jednoduše „vypadne“ – jde například o zprávy pojednávající o jiné zemi, ale psané redaktory v ČR. Při analýze vylučující multinacionalitu se navíc ztrácí smysl u zpráv o mezinárodních jednáních, kde se schází zástupci někdy i několika desítek různých států.

Gerbner s Marvanyim si tuto nedostatečnost určování zpráv podle domicilu uvědomují. Zahraniční zprávy proto definují jako ty, které se na většině prostoru věnují zahraničí, tj. teritoriu mimo geografické hranice daného státu, a to i v případě, kdy mají domácí domicil (Gerbner – Marvanyi, 1977: 54). I zde je však otázkou, co přesně znamená *většina prostoru zprávy*.

Wu volí další způsob – zaznamenávána je pouze „*nejvýznamnější země zmíněná v dané zprávě, [...] hlavní nebo první země, o níž byla ve zprávě zmínka*“ (Wu, 2000: 119; překlad autorka). Wu původně zaznamenával tři hlavní země v každém článku, ale výsledky získané zaznamenáváním jedné země a tří zemí pro každou zprávu byly ze statistického hlediska (variance a procentuální zastoupení) de facto identické (ibidem: 119). Zarážející je však autorova práce s pojmem *nejdůležitější stát* v kvantitativní obsahové analýze. Wu vysvětluje, že taková země je „*to, oč se editoři zajímají a čemu čtenáři věnují pozornost*“ (ibidem: 119; překlad autorka). K takovému zjištění však obsahová analýza studiem mediálních obsahů ze své podstaty nikdy nemůže dojít.

S ohledem na tyto metodologické rozdíly i na kulturní a národní specifika zpravodajství pak lze stěží porovnávat výsledky výzkumů a srovnávat například vliv určitých faktorů

na podobu zahraničního zpravodajství. Přesto lze i u takto nejednotných studií vysledovat shodná zjištění, například výše zmíněnou obecnou platnost *zpravodajských hodnot*, vliv *regionalismu* na obsah zpráv a stoupající vliv ekonomických faktorů, a to jak z hlediska ekonomické síly jednotlivých států (a upřednostňování ekonomických elit ve zpravodajství), tak i z hlediska ekonomického faktoru dostupnosti a ceny zpráv (tj. význam ne/přítomnosti zpravodajů nebo zpravodajských agentur v určité zemi či regionu a možnost levně odtud získat zprávy).

3. METODIKA VÝZKUMU

3.1. KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA

Stejně jako v teoretických východiscích, i v metodice se tato práce inspiruje již provedenými studii z oblasti *news geography*. Vzhledem k tomu, že cílem práce je poznat a popsat *mediální mapu světa* a prostor, který je v zahraničním zpravodajství věnován jednotlivým státům světa, jeví se jako nejvhodnější výzkumná metoda kvantitativní obsahová analýza, jak ji definoval například Krippendorff (1980) a k výzkumu *news geography* použili například Wu (2000), Končelík (2006) či Gerbner a Marvany (1977). Výhodou této metody je nejen systematičnost, vysoká strukturovanost a reliabilita, ale také schopnost zpracovat velké množství dat a obsáhnout i velmi rozsáhlý vzorek. Volba obsahové analýzy je vhodná i s ohledem na fakt, že součástí *news geography* je často také posuzování vlivu jednotlivých determinant (geografické, ekonomické, mediální, jednotlivé *zpravodajské hodnoty* ap.) na podobu zahraničního zpravodajství – a právě obsahová analýza díky své kvantitativní/deduktivní povaze testování operacionalizovaných hypotéz umožňuje (respektive je přímo její součástí). Slovy Klause Krippendorffa (viz Krippendorff, 1980: 38; překlad autorka) lze s pomocí obsahové analýzy zjistit: 1) *co je* (tj. *co existuje*; frekvence, s níž se určité prvky objevují), 2) *co je důležité* (řád a významnost připisovaná jednotlivým prvkům), 3) *co je správné* (afektivní kvality spojované s prvky) a 4) *co je s čím spojeno* (tedy logické asociace nebo asociace dané řazením a uspořádáním prvků). Pro tuto práci budou zásadní především bod č.1 (*co je*) a č.4 (*co je s čím spojeno*).⁶¹

Mezi další (pro téma práce nesporné) výhody metody obsahové analýzy patří její *neinvazivnost* (tzv. *unobtrusive technique* /ibidem: 29/), tj. fakt, že předmět svého zkoumání provedením analýzy nijak neovlivňuje a nemění a v ideálním případě by měla být neomezeně replikovatelná a poskytovat na témže vzorku tytéž výsledky. Ve vztahu ke vzorku je navíc možné obsahovou analýzou zpracovat i nestrukturovaný materiál (ibidem: 30).

Metoda obsahové analýzy má jako každá výzkumná technika samozřejmě i určitá omezení. Tím nejzásadnějším, s nímž je třeba počítat, je fakt, že žádné sdělení (a tedy ani sdělení mediální) nemá pouze jeden význam, který by byl obecně sdílen. Naopak, významy sdělení jsou vždy vázány na konkrétní příjemce a kontext. Obsahová analýza tak nikdy nemůže

⁶¹ Na *důležitost* (bod č.2) bude možné pouze usuzovat na základě frekvence výskytů a prostoru pro jednotlivé státy světa v analyzovaném zpravodajství, *správnost* (bod č.3) však v rámci této práce nebude možné nijak podchytit.

podchytit „správný“ ani „jediný možný“ význam. Jak ale upozorňuje Krippendorff (ibidem: 23), může obsahová analýza skrze identifikaci určitých charakteristik v textu usuzovat na určité jeho významy a tendence. Daniel Riffe, Stephen Lacy a Frederick G. Fico (2005) tuto schopnost řadí mezi silné stránky metody obsahové analýzy, neboť je díky těmto inferencím podpořeným silným teoretickým základem možné docházet k závěrům i o těch částech komunikace (a komunikátorech), k nimž by jinak pravděpodobně nebylo možné získat přístup (Riffe – Lacy – Fico, 2005: 38).

Podobně může jako přednost i omezení metody působit její redukcionistická povaha a omezení rozsáhlého sdělení na měřitelné prvky.⁶² Na jednu stranu tak totiž komunikační fenomén a jeho komplexitu výrazně omezuje, na druhou ale umožňuje zpracovat a porovnat velké množství dat.

Kvalita a výpovědní hodnota obsahové analýzy ovšem vždy závisí na konkrétním provedení a na vhodném výběru sledovaných aspektů a symbolů, které budou v jejím rámci sledovány. Je však třeba mít na paměti, že obsahová analýza dokáže obsáhnout a analyzovat pouze samotné mediální sdělení a nikoli například jeho dopady na publikum, možnou rozdílnost významů či záměry komunikátora (na ty však může při vhodně zvolených sledovaných kategoriích z mediálních obsahů alespoň částečně usuzovat). Stejně tak nelze zjištění obsahové analýzy porovnávat s realitou, a to ze stejných důvodů, jaké byly uvedeny výše, tedy kvůli nemožnosti určit „objektivní“ realitu – možné je nanejvýš porovnat dva různé extramediální výběry⁶³. To však neznamená, že realita, tedy kontext mediálních sdělení, nehraje v obsahové analýze žádnou roli. Naopak, pro pochopení významů a některých fenoménů obsažených ve sdělení je nutné kontext, v němž toto sdělení vznikalo, zohlednit (viz například Krippendorff, 1980: 26).

3.2. TÉMA A CÍLE PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Cílem této práce je poznat a popsat obraz světa, který česká tištěná média předkládají čtenářům ve svém zahraničním zpravodajství⁶⁴, pokusit se identifikovat hlavní determinanty, které jej utvářejí právě takovým způsobem, a porovnat výsledky provedené analýzy s výše představenými teoriemi a dříve provedenými výzkumy (především s teorií *zpravodajských*

⁶² Srovnej Riffe – Lacy – Fico: 23-25 a 28-30.

⁶³ Viz podkapitola č.2.1.

⁶⁴ Jak totiž poznamenává Wu: „je zřejmé, že různé země [myšlena média těchto zemí] nabízejí svému publiku různé pohledy na svět“ (Wu, 2000; 126; překlad autorka).

hodnot a se závěry Jakuba Končelíka, ale také Denise Wu a dalších). *Tématem práce* je tedy obraz (či přesněji řečeno jeho struktura) světa prezentovaný v českých médiích, a konkrétním *výzkumným problémem* pak to, jaké oblasti světa jsou či nejsou ve zpravodajství reprezentovány, s jakými tématy se pojí, a nakolik struktura takového *mediálního světa* odpovídá struktuře, kterou popsaly dříve provedené výzkumy na poli *news geography*. *Cílem výzkumu* je popsat *podobu světa* prezentovaného v médiích, prostor, který je mu věnován, témata spojovaná s různými oblastmi a zeměmi, frekvenci výskytu jednotlivých států ve zprávách a prostor, který ve zpravodajství dostávají, ale i zastoupení jednotlivých světových náboženství či některých mezinárodních organizací.

Z vymezeného tématu, problému a cílů pak vyplývají následující výzkumné otázky (VO) a z nich odvozené hypotézy (H):

- VO1: Odráží se v analyzovaném zahraničním zpravodajství vlivy *regionalismu* a s ním spojených *zpravodajských hodnot* kulturní, historické a geografické blízkosti?⁶⁵
 - H1: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou státy České republiky geograficky blízké, tj. s ní bezprostředně sousedící Slovensko, Německo, Polsko a Rakousko, pokrývány více než státy geograficky vzdálenější.
 - H2: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou státy České republiky tzv. kulturně blízké, tedy státy ze střední a západní Evropy a severní Ameriky, pokrývány více než státy z jiných oblastí.
 - H3: V analyzovaném zahraničním zpravodajství bude Slovensko (coby stát sdílející s Českou republikou společnou historii) pokrýváno více než jiné státy.
- VO2: Klade analyzované zahraniční zpravodajství v souladu s teorií *zpravodajských hodnot* důraz na *elitní národy* a *elitní jedince*?
 - H4: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou více než jiné státy pokrývány Spojené státy americké, považované za politického a kulturního hegemonu současného světa.⁶⁶
- VO3: Platí teze o stereotypizaci zobrazování světa, tj. jsou témata *kultury* či *společnosti* vyhrazena pouze zemím tzv. euroamerického regionu?

⁶⁵ Viz podkapitoly č.2.1 a č.2.2.

⁶⁶ Srovnej podkapitoly č.2.4 a č.2.5.

- H5: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou s tématy kultury, umění, sportu a společenských událostí spojovány státy ze střední a západní Evropy a ze severní Ameriky více než státy z ostatních oblastí.
- VO4: Pokrývá analyzované zahraniční zpravodajství v souladu s teorií *zpravodajských hodnot* tzv. *neelitní* národy především v souvislosti s politickými krizemi, válkami, terorismem, přírodními katastrofami, případně dalšími negativními tématy?
 - H6: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou státy z východní Evropy, Afriky, Asie a Latinské Ameriky pokrývány především v souvislosti s tématy krize, války a katastrof.
- VO5: Působí na skladbu analyzovaného zahraničního zpravodajství ekonomický faktor, tj. věnuje se zpravodajství výrazněji státům se silnými ekonomikami a s vysokou mírou zahraničního obchodu s Českou republikou?
 - H7: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou ty státy, které patří k ekonomicky nejsilnějším (podle statistik HDP), pokrývány více než státy ostatní.
 - H8: V analyzovaném zahraničním zpravodajství budou ty státy, s nimiž má Česká republika vysokou míru vzájemného zahraničního obchodu, pokrývány více než státy s nižší nebo žádnou mírou zahraničního obchodu s Českou republikou.
- VO6: Pokračuje trend poklesu prostoru pro zahraniční zpravodajství v českém tisku, který ve své studii identifikoval Jakub Končelík (Končelík, 2006: 37)?
 - H9: Prostor pro zahraniční zpravodajství bude v analyzovaném vzorku v průměru stejný či nižší než 9 % celkové rozlohy listu.⁶⁷

Analýza by měla poskytnout podklady také pro odpovědi na ústřední otázky po podobě a struktuře světa, které nebyly mezi výzkumné otázky a hypotézy zahrnuty, tj. jak „vypadá“ svět v podání analyzovaného zahraničního zpravodajství, které státy v něm jsou a které nejsou zastoupeny a jaký prostor dostávají jednotlivé země. Ve středu zájmu stojí i otázka, zda mezi zmiňováním států ve zpravodajství existují nějaké souvislosti, tj. zda je o některých zemích

⁶⁷ Podíl 9 % na prostoru zpravodajství Mladé fronty Dnes mají zahraniční zprávy právě podle zjištění Končelíkova výzkumu.

často referováno ve spojení s jinými státy (případně s určitým náboženstvím, kontinentem či mezinárodní organizací).

Okrajově bude zjišťováno i to, které státy a oblasti světa se dostávají na titulní stranu novin (což je obecně bráno jako znak významnosti dané zprávy⁶⁸), ke zprávám o kterých státech jsou častěji připojovány fotografie či jiný obrazový doprovod, které již zaniklé státy (například SSSR, Československo, Jugoslávie nebo Jemenská arabská republika) jsou ve zprávách rovněž tematizovány a také jaký podíl zahraničního zpravodajství tvoří agenturní a jaký podíl autorské zprávy.

Součástí interpretace výsledků analýzy bude také jejich porovnání s extramediálními daty – například s žebříčky států podle počtu obyvatel, jejich rozlohy, síly ekonomiky či míry vzájemného obchodu s Českou republikou.⁶⁹ Nebude tak činěno s cílem porovnávat „skutečný“ a mediální svět, ale proto, aby bylo možné posoudit míru vlivu některých v hypotézách definovaných *zpravodajských hodnot* a determinant podoby zpravodajství (například *regionalismu*, ekonomických vlivů ap.).

3.3. VZOREK ANALÝZY

Tzv. cílovou populací, kterou chce tato práce prozkoumat, jsou české tištěné deníky, respektive jejich zahraniční zpravodajství. Vzhledem k jejich množství bude provedeno pouze výběrové šetření, a to na vzorku vytvořeném záměrným výběrem. Z níže uvedených důvodů byl zvolen deník Mladá fronta Dnes. Jak přitom vyplývá i z výše uvedených příkladů⁷⁰, nelze tvrdit, že zpravodajství českých deníků⁷¹ je identické. Proto si analýza provedená v rámci této práce nenárokují reprezentativitu a její výsledky nebude možné generalizovat na celou cílovou populaci, tj. na české tištěné zpravodajství jako celek.

⁶⁸ Viz například Osvaldová – Halada a kol., 2007: 202. Analogicky s titulní stranou fungují například i *headlines* v televizním zpravodajství. Povědomí o tom, že na úvod listu nebo relace patří ty nejdůležitější zprávy (ačkoli není jasné, které to jsou a jak se určují), sdílí pravděpodobně většina členů publika i novinářů, ačkoli řazení nejspíše probíhá i podle jiných kritérií (například ekonomické hledisko, tj. to, co relaci či list „prodá“). K významu umístění článků na titulní straně a konstrukci významů skrze jejich vzájemné vztahy a lokace viz také Kress – van Leeuwen, 2007: 186-219.

⁶⁹ S těmito kritérii (rozloha, velikost populace, velikost ekonomiky měřená podle HDP, objem zahraničního obchodu s danou zemí) pracuje při zjišťování faktorů působících na strukturu zahraničního zpravodajství většina výzkumů *news geography* (srovnej například Wu, 2000: 111-115).

⁷⁰ Viz rozdílná *news geography* zpravodajských relací různých televizních stanic v jednom dni v podkapitole č.2.1.

⁷¹ Jakkoli jsou provázány jak například zdroji zpráv v podobě České tiskové kanceláře, tak i institucionálními vztahy (zde se jedná především o Lidové noviny, Mladou frontu Dnes a Metro, vlastněné mediální skupinou MAFRA).

Důvody pro výběr Mladé fronty Dnes jsou tři. Za prvé jde o deník s dlouhou tradicí, který vycházel již v socialistickém Československu a dosud si udržuje vysoký náklad⁷². Druhým důvodem je ohled na fakt, že na tuto práci by měl navázat výzkum proměn české *mediální mapy světa*, pro který se právě Mladá fronta Dnes (dříve Mladá fronta) jeví jako nejvhodnější, neboť vychází od roku 1945 a nebude tedy nutné pro výzkum zpravodajství v 2. polovině 20. století měnit analyzované periodikum. Třetím důvodem je fakt, že právě zahraniční zpravodajství Mladé fronty Dnes z roku 2005 analyzoval v rámci svého výzkumu Jakub Končelík (Končelík, 2006), a přes rozdíly v metodice bude možné některá zjištění a analýzou získané údaje této práce a Končelíkovy studie porovnat.

Analýza bude provedena na celém jednom ročníku Mladé fronty Dnes, a to z roku 2010. Výběr roku souvisí jednak s dostupností materiálu k analýze (záměr této práce vznikl v roce 2011, jako nejvhodnější se tedy jeví zvolit poslední již uzavřený rok), jednak opět s ohledem na možný následující výzkum, v němž by měly být analyzovány další roky s patnáctiletým odstupem tak, aby spadaly do různých etap české novodobé historie (pro to se jako vhodné jeví právě roky 2010, 1995 a 1980). S nadsázkou lze navíc tvrdit, že není až tak podstatné, který rok je k analýze vybrán. Z logiky věci totiž nelze najít žádný „průměrný rok“ bez mimořádných událostí – nelze ani určit, které události jsou a které nejsou mimořádné, neboť v každém roce došlo (a dochází) k volbám, politickým skandálům, přírodním katastrofám, etnickým či válečným konfliktům, vraždám, teroristickým útokům nebo svatbám známých osobností. Hledat „průměrný rok bez výkyvů“ tedy není smysluplné.

Důvodem, proč neprovést analýzu na menším vzorku (vytvořeném například metodou náhodného výběru, konstruovaného týdne ap.), je snaha podchytit *mediální svět* v celé jeho šíři a rozmanitosti. Není totiž pochyb o tom, že existují státy, jež jsou ve zpravodajství pokrývány takřka denně, ale také země nebo oblasti, o nichž média referují třeba i jen jednou ročně, ve spojení s významným svátkem (příkladem by možná mohl být karneval v Latinské Americe, muslimská pouť hadždž nebo uveřejnění výsledků mezinárodního žebříčku nejméně rozvinutých nebo nejnebezpečnějších států světa za uplynulý rok). Analýzou právě jednoho celého ročníku tak bude možné podchytit, které státy jsou v médiích pokrývány pravidelně, které jen v určitém období (například v období letních dovolených nebo velkých náboženských svátků), které v souvislosti s výjimečnými událostmi (například katastrofami), a které vůbec ne. Rok je navíc dostatečně dlouhá doba na to, aby výsledky bylo možné

⁷² V roce 2012 činil jeho průměrný náklad 206 098 výtisků a řadil se tak po Blesku (305 272 výtisků) na druhé místo. Zdroj: ABC ČR in Mediaguru, dostupné online: <<http://www.mediaguru.cz/2013/02/prodane-naklady-deniku/#.UdxkSDueN2A>> [citováno 9.7.2013].

generalizovat – nikoli na ostatní deníky (z důvodů uvedených výše), ale na zpravodajství daného titulu za delší období. Analýza celého jednoho ročníku také poskytne dostatek dat na posouzení působení výše zmíněných determinant (ekonomické, mediální, *regionalismus* ap.) na strukturu zahraničního zpravodajství vybraného českého deníku.

3.4. JEDNOTKY ANALÝZY

Výzkumnými jednotkami, na které se vymezený výběrový soubor dělí, jsou jednotlivá denní vydání Mladé fronty Dnes. Analýze bude podroben pouze hlavní zpravodajský sešit (tzv. sešit A) každého vydání. Další sešity jsou totiž věnovány jiným tématům než všeobecnému (zahraničnímu a domácímu) zpravodajství – například zpravodajství z regionu (sešit B), sportu (sešit C), případně dalším tématům (přílohy s tipy na výlet nebo věnované zdraví, nemovitostem, „domácím mazlíčkům“ atd.). Cílem práce je ovšem popsání struktury světa v zahraničním zpravodajství, a proto se analýza omezí pouze na zpravodajský sešit. Tento postup lze označit za redukci vlastností výzkumných jednotek pouze na ty pro analýzu zásadní – v tomto případě tedy na ty, jež pravidelně obsahují zahraniční zpravodajství (respektive aktuální zpravodajství se zmínkami o zahraničí, neboť na titulní straně a některých stranách hlavního listu nejsou zprávy na *domácí* a *zahraniční* děleny).⁷³

Jednotlivá denní vydání (respektive jejich zpravodajský list) budou pro potřeby analýzy dále dělena na *sampling units*⁷⁴, tedy na ucelené („fyzické“) a navzájem od sebe odlišitelné jednotky obsahu, které jsou vybrány k analýze obsahu a kódování v rámci analýzy (viz Krippendorff, 1980: 57-58 nebo Riffe – Lacy – Fico, 2005: 70-71). *Sampling units* budou pro účely této práce jednotlivé zprávy v listu, věnované zahraničnímu zpravodajství nebo se o zahraničí zmiňující⁷⁵. Kódovány nebudou zprávy na stranách označených „Z Domova“ a „*Ekonomika*“, které svým názvem implikují zaměření na jiné než zahraniční události a čtenář k nim tak pravděpodobně také přistupuje, a dále nezpravodajské obsahy – inzertní (reklamy, řádková inzerce, upoutávky na přílohy nebo nadcházející vydání Mladé fronty Dnes či jiných titulů) a publicistické (články umístěné na stranách označených nadpisem, „*Názory*“, „*Publicistika*“ či „*Diskuse*“).

⁷³ Lze navíc předpokládat, že i čtenáři na novinové zpravodajství nahlízejí podobnou optikou a zprávy z regionu nebo ze sportu nechtou jako „zprávy o zahraničí“.

⁷⁴ Názvy jednotlivých typů analytických jednotek jsou v této práci ponechány v původním anglickém znění (pro jejich úplný seznam a popis viz Krippendorff, 1980: 57-64) – přesný překlad do češtiny pravděpodobně neexistuje, při použití označení *kódovací* či *analytická* jednotka by mohlo dojít k nejasnostem o obsahu a rozsahu jednotlivých jednotek.

⁷⁵ Vymezení těchto zpráv viz dále (podkapitola č.3.5).

Za zprávu bude považován každý graficky a tematicky ucelený úsek textu, který obsahuje titulek a text (a případně také perex, domicil, mezititulky a další fakultativní části textu). Za součást článku budou považovány i přiřazené fotografie, mapy, ilustrace, tabulky, infoboxy a další doprovodný obrazový materiál. Jeho příslušnost k článku bude identifikována buď na základě *layoutu*, tj. grafických prvků, anebo na základě tematické souvislosti s článkem. Výjimečný případ tvoří zpravodajská fotografie s popiskou, která bude považována za samostatný článek i v případě, že nebude obsahovat titulek, ale pouze fotografii a popisný text – pro určení, zda jde o samostatný zpravodajský celek, zde bude zásadní jednak grafické oddělení fotografie s popiskou od ostatních článků, jednak tematická samostatnost a nezávislost na ostatních člancích na dané straně. V případě rubrik zahrnujících více kratších článků budou jednotlivé krátké zprávy (z nichž každá má svůj vlastní titulek) analyzovány jako samostatné celky, ačkoli mohou být umístěny pod společným zastřešujícím nadpisem (například „*Krátce*“, „*Ze světa*“). U článků s tzv. „přetahem“ na jinou stranu listu bude každý takový článek analyzován jako samostatný (neboť má přes tematickou souvislost s jinou zprávou v listu vlastní titulek i text a jde o graficky a tematicky ucelenou a samostatnou jednotku).

K určení, zda jde o zprávu věnující se zahraničí, budou použity dva postupy. Prvním bude rozlišení na základě nadpisů jednotlivých stran zpravodajského listu – tyto nadpisy jsou na každé straně s výjimkou titulní a jde o stabilní prvek *Mladé fronty Dnes* (stejně jako většiny ostatních /nejen českých/ deníků). Analyzovány tak budou všechny zprávy na stranách označených nadpisem „*Svět*“. Do analýzy naopak nebudou zařazeny zprávy na stranách nadepsaných „*Domov*“ či „*Z domova*“ – i zde se sice může zmínka o zahraničí objevit (například v případě, že na návštěvu České republiky přijede politik či umělec ze zahraničí nebo že Česká republika nakoupí armádní vybavení z jiné země), cílem analýzy je však popsat podobu světa v *zahraničním* zpravodajství, a proto tyto zmínky o jiných zemích v rámci domácího zpravodajství analyzovány nebudou. Druhý způsob identifikace zpráv o zahraničí bude použit na stranách, které „zaměření“ zpráv jasně neurčují – tedy na titulní straně a na stranách označených „*Téma*“ nebo názvem aktuální události, například „*Summit v Praze*“ (takto označené byly strany č.4 až č.7 v *Mladé frontě Dnes* ze 7. dubna 2010) nebo „*Summit G20*“ (strany č.8 a č.9 *Mladé fronty Dnes* z 28. června 2010). Na těchto stranách se mohou vyskytovat jak zprávy věnované domácímu dění, tak zprávy o/ze zahraničí. Pro určení, zda tyto články do analýzy zahrnout, tak bude zásadní jednak domicil (v případě, že bude zahraniční, bude článek analyzován, v případě, že půjde o domicil

domáci, bude před vyloučením článku z analýzy zkontrolován ještě jeho text), jednak obsah zprávy (pokud se ve zprávě na tematické nebo titulní straně s českým domicilem objeví zmínka o zahraničí, bude článek do analýzy zahrnut⁷⁶).

Recording units neboli ty části obsahu, které budou v rámci analýzy identifikovány v *sampling units*, klasifikovány a přiřazovány do příslušných kategorií (Krippendorff, 1980: 58-59 a Riffe – Lacy – Fico, 2005: 71), tvoří zmínky o jednotlivých státech světa. Jak přitom upozorňuje Krippendorff (Krippendorff, 1980: 58-59), *recording units* nemají na rozdíl od *sampling units* jasné a objektivně určitelné hranice a jejich rozlišení vzniká až během analýzy a deskriptivního úsilí výzkumníka. Kromě jednotlivých států budou sledovány a zaznamenávány i další kategorie a proměnné⁷⁷, základní *recording unit* ale tvoří právě zmínky o různých zemích.

Pro určení *recording units* jsou v případě této analýzy zásadní tzv. *context units*, tedy symbolická vyjádření a jiné části obsahu, které umožňují určit *recording unit* a přiřadit ji v rámci kódování do správné kategorie (viz Krippendorff, 1980: 59-60 a Riffe – Lacy – Fico, 2005: 71-72). V analyzovaných zprávách o zahraničí jsou takovými elementy obsahu odkazy na státy, zmínky o hlavních a dalších významných městech jednotlivých zemí, informace o významných současných i bývalých politicích dané země a další podobné formulace⁷⁸, a pro validní průběh analýzy je jejich znalost a schopnost je dešifrovat nezbytná.

3.5. SLEDOVANÉ KATEGORIE / PROMĚNNÉ

V souladu s výše vymezenými jednotkami budou analyzovány jednotlivé zprávy pojednávající o zahraničí. Během analýzy bude provedeno jejich kódování, v jehož rámci budou každé zprávě přiřazeny odpovídající hodnoty v předem určených kategoriích. Kategorie jsou stanoveny s ohledem na výzkumné téma a člení obsah analyzovaných zpráv na ty vlastnosti (a jejich možné typy), které jsou relevantní pro dílčí cíle práce. Každá kategorie může nabývat předem určených hodnot, jimž jsou přiděleny číselné kódy (což zjednodušuje práci s daty získanými analýzou a jejich statistické zpracování). Kompletní seznam sledovaných kategorií, jejich hodnot a jim přidělených kódů je v kódovací knize v příloze č.11.2.

⁷⁶ Pro upřesnění, co je pro účely této práce myšleno zmínkou o zahraničí, viz podkapitola č.3.5.

⁷⁷ K nim viz podkapitola č.3.5.

⁷⁸ K jejich vymezení viz podkapitola č.3.5.

U každé zprávy nejprve bude určeno, zda zpráva spadá do zvoleného vzorku, a zda jde podle výše uvedených kritérií o *zahraniční* zprávu. Pokud bude zpráva do analýzy zahrnuta, budou nejprve zaznamenány tzv. identifikátory neboli proměnné, které usnadní třídění a zpětnou identifikaci analyzovaných zpráv. Jsou jimi:

- 1) pořadové číslo zprávy v analýze,
- 2) rok, v němž zpráva vyšla,
- 3) datum, v němž zpráva vyšla,
- 4) titulek zprávy,
- 5) strana, na níž byla zpráva umístěna.

Následně bude zpracován a zaznamenán rozsah a obsah samotné zprávy, a to v následujících kategoriích (k jejich vymezení a hodnotám, jichž mohou nabývat, viz dále):

- 6) rozsah zprávy v cm²,
- 7) státy, o nichž je ve zprávě zmínka,
- 8) celkový počet států, o nichž se zpráva zmiňuje,
- 9) zaniklé státy, pokud se o nich zpráva zmiňuje,
- 10) kontinenty a oblasti světa, pokud se o nich zpráva zmiňuje,
- 11) mezinárodní organizace, pokud se o nich zpráva zmiňuje,
- 12) jednotlivé druhy náboženství, pokud se o nich zpráva zmiňuje,
- 13) tematická kategorie zprávy,
- 14) původ zprávy,
- 15) přítomnost či nepřítomnost fotografie či jiného obrazového materiálu u zprávy.

Pro potřebu statistického zpracování získaných dat bude zaznamenáván ještě:

- 16) rozměr dané novinové strany (respektive její potištěné části),
- 17) počet stran hlavního zpravodajského listu (tzv. listu A).

Celkem tedy bude u každé zprávy sledováno a zaznamenáno 17 vlastností/kategorií. Každá kategorie pak může v souladu s pravidly obsahové analýzy nabývat určitých předem stanovených hodnot, jimž jsou (v případě, že nejde o číselné hodnoty) v zájmu snazšího zpracování přiřazeny číselné kódy.

Identifikátory *pořadové číslo zprávy v analýze a titulek zprávy* není třeba blíže specifikovat. Kategorie č.3) *datum vydání zprávy* se řídí informacemi v daném vydání novin, v případě sobotního vydání, které bývá datováno pro sobotu i neděli zároveň, bude používáno pouze jediné datum, a to sobotní. Kategorie č.5) *číslo strany* bývá uváděno na horní liště spolu s datem a názvem listu. Každému článku bude přiřazeno vždy právě jedno číslo strany – tzv. přetahy článků z titulní strany dovnitř listu budou kódovány jako samostatné nové články, a to i v případě, že budou mít stejný titulek. Pokud se objeví články umístěné přes dvě strany, budou zaznamenány jako dva samostatné články (z důvodu snazšího změření a možnosti výpočtu procentuálního rozsahu zpráv v listu), ale hodnoty v jednotlivých proměnných (s výjimkou *rozměru a strany*) budou mít shodné, takže ve výsledku při rozdělení takového článku nedojde ke zkreslení. Kategorie č.2) *rok vydání zprávy* bude u všech zpráv shodně r. 2010 (tato kategorie je zařazena s ohledem na plánovaný následující výzkum, v němž by měly být analyzovány zprávy i z jiných let).

Hodnota kategorie č. 6) *rozsah zprávy v cm²* bude zjišťována ručním měřením. Do plochy článku bude započítán celý jeho rozsah včetně titulku, fotografie a dalších materiálů. Měření plochy zprávy se jeví vhodnější než počítání slov či znaků ve zprávě (jež je někdy v obsahových analýzách tištěného zpravodajství rovněž užíváno), protože sčítání slov nedokáže podchytit velikost titulku, množství obrazového materiálu připojeného ke zprávě a další grafické prvky zvětšující prostor zprávy a svědčící o „důležitosti zprávy“, respektive o důrazu, který na něj novináři (pravděpodobně) kladou⁷⁹. Počítáním slov by navíc byl de facto znemožněn následný výpočet procentuálního zastoupení zpráv o zahraničí v daném listu, který chce zjistit výzkumná otázka VO6 a testovat hypotéza H9⁸⁰ – v tom případě by totiž bylo nutné počítat slova u všech článků v daném listu, což je na rozdíl od poměrně jednoduchého změření plochy celé potištěné strany (tato hodnota je navíc dlouhodobě stabilní) a spočítání všech listů v daném vydání zdlouhavé.

Hodnoty, jichž může nabývat kategorie č.7) *státy, o nichž je ve zprávě zmínka*, vycházejí ze seznamu států světa (viz například MZV ČR, 2011). Česká republika v k 31.12.2010 uznávala 195 států.⁸¹ Kromě těchto zemí budou kódovány i některé státy, jejichž mezinárodní status je sporný, ale o nichž bývá v médiích referováno podobně jako o „oficiálních“ státech

⁷⁹ Viz například (Kress – van Leeuwen, 1998: 188). O významu přítomnosti fotografie u zprávy se ve své příručce žurnalistiky zmiňuje i Ruß-Mohl (Ruß-Mohl – Bakičová, 2005: 133).

⁸⁰ Viz podkapitola č.3.2.

⁸¹ Přesné číslo Ministerstvo zahraničních věcí neviduje, lze jej však odvodit z tabulky „Přehled o diplomatických stycích České republiky“ v publikaci ministerstva *Zpráva o zahraniční politice České republiky 2010* (MZV ČR, 2011: 357-367).

a je proto vhodné je v rámci analýzy podchytit – těmito státy jsou v českém mediálním prostředí Palestina a Tibet.⁸² Kompletní seznam států a jim přiřazených číselných kódů je v kódovací knize v příloze č.11.2.

Cílem této práce je zachytit celý *mediální svět* v podání Mladé fronty Dnes. Z tohoto důvodu nebude k jedné zprávě přiřazován jen jeden „hlavní“ či „nejdůležitější“ stát, ale všechny země, o nichž se zmiňuje. V intencích zvolené metody totiž není vhodné určovat tzv. nejdůležitější stát, o němž zpráva pojednává. Jedině tímto způsobem je navíc možné zjistit úplný seznam států, které se do českého zpravodajství dostávají (i když třeba jen jako „background“ pro dění spojované s *elitními* zeměmi či osobami). Analýzou tak má být podchycena tzv. *multinacionalita* zpráv, kterou ze své analýzy vyloučili Končelík (2006), Špirko (2010) i Wu (2000). Zároveň tak bude možné nejen vytvořit *mediální mapu světa*, ale také sledovat další souvislosti ve výskytu států ve zprávách. K jedné zprávě proto může být během analýzy s ohledem na její obsah připsán libovolný počet zemí (vždy však alespoň jedna).

Aby byl ke zprávě určitý stát přiřazen, musí se zmínka o něm v jakékoli z níže vymezených podob objevit buď v titulku, v domicilu, v textu zprávy nebo v citaci ve zprávě obsažené, v popisce doprovodné fotografie, v infoboxu či jiném doprovodném grafickém materiálu náležejícím ke zprávě. Cílem přitom není počítat *počet* zmínek o jednotlivých státech, ale pouze zjistit, o kterých zemích se zpráva přinejmenším jednou zmiňuje.⁸³

Způsobů určení státu, o kterém zpráva pojednává, je několik, a v průběhu analýzy každé jednotlivé zprávy budou kombinovány. Prvním identifikátorem je domicil, tedy prvek zprávy, který je používán k určení místa děje či původu zprávy a objevuje se většinou na začátku textu nebo nad titulkem (jak tomu je například v případě zpráv v rubrice „*Krátce*“ na stranách „*Svět*“ v Mladé frontě Dnes). Domicil Port-au-Prince tak například přepisuje zprávu státu Haiti:

„*Port-au-Prince – Zřejmě to nemysleli zle. Podle všeho však porušili zákony.*“

(„*Američané pašovali sirotky z Haiti. Teď jsou ve vězení*“, Mladá fronta Dnes, 1.2.2010, s.1)

⁸² Pokud se během kódování objeví další území, o kterých média referují podobným způsobem, budou do seznamu kódovaných států doplněny.

⁸³ Určení počtu zmínek by bylo velmi zdouhavé (a někdy sporné), především by však nepřineslo žádné významné zpřesnění získaných dat. Cílem práce je zjistit, které státy jsou a které naopak vůbec nejsou v českém zahraničním zpravodajství zastoupeny, a změřit jim věnovaný prostor. Počítání zmínek v jednotlivých státech by tedy bylo nadbytečné.

Domicil však nemusí zachycovat všechny ve zprávě zmíněné státy.⁸⁴ Proto budou k identifikaci států, o nichž zpráva pojednává, použity i další způsoby.

Jedním z nich je přímá reference ke konkrétnímu státu. Na základě následující ukázky by například byly v kódování článku přiřazeny státy Pákistán, USA a Afghánistán:

„Případná smrt Mahsúda by byla podle expertů důležitým úspěchem pro Pákistán i pro USA, které Mahsúda viní z toho, že stál za nedávným útokem proti CIA v Afghánistánu.“
(*„Taliban popírá, že jeho pákistánský šéf zemřel“*, Mladá fronta Dnes, 1.2.2010, s.6)

Identifikátorem státu je také hlavní město, případně zmínky o jiných obecně známých městech dané země (například Hollywood v případě USA či Cannes v případě Francie⁸⁵), jako je tomu v případě následující ukázky pro státy Německo (*Berlín*) a Francie (*Paříž*):

„Odpor Berlína a Paříže se časem může změnit, podnikatelé mají o Turecko stále větší zájem.“
(*„Turecko se EU nepustí, spojení se vyplácí“*, Mladá fronta Dnes, 29.6.2010, s.6)

Stát může být ke zprávě přiřazen také na základě přídavného jména vytvořeného z názvu státu, na základě označení příslušníků jeho národa nebo významných a všeobecně známých osobností (především politiků) dané země. Všechny tyto příklady (*americký*, *Barack Obama*, *Američanům*) lze nalézt v následující citaci:

„Americký prezident Barack Obama prosadil v Kongresu zdravotnickou reformu, o kterou se marně pokoušeli jeho předchůdci. Nové zákony mají zajistit dobrou zdravotní péči všem Američanům. Je to dosud nejvýznamnější věc, kterou Obama ve funkci prezidenta udělal.“
(*„Obama. První velké vítězství“*, Mladá fronta Dnes, 23.3.2010, s.1)

Za zmínky o státech naopak nebudou považovány ustálené názvy (například budov či mezinárodních smluv), které odkazují spíše k nositeli tohoto názvu než k původnímu významu slova. Jako příklad mohou posloužit *ženevské konvence*, *kodaňská kritéria*, *Lisabonská smlouva* či moskevský *Hotel Ukrajina*. Tato výjimka se netýká lokací mezinárodních konferencí, které stále odkazují k místu svého konání (například *konference v Kodani*).

⁸⁴ A někdy připisuje zprávu jinému státu, než o kterém referuje její obsah – viz podkapitola č.2.7.

⁸⁵ Formulace „obecně známá města“ může působit nejasně, ve zpravodajství se však většinou používá více méně neměnný soubor ustálených označení a informace o méně známých městech či místech bývají doplněny určením státu či jinou zpřesňující lokalizací.

Zvláštním případem je pak zdrojování informací ve zprávách. Zmínky o přebírání zpráv a informací ze zahraničních médií nebudou kódovány jako stát (například „[...] *napsal s odvoláním na průzkumy britský deník The Guardian*“ z „*Wilders míří k volebnímu triumfu*“, Mladá fronta Dnes, 5.3.2010, s.6), protože spíše než ke státům odkazují k mediálním zdrojům, jež jsou více než zájmem o světové dění ovlivněny mediálními rutinami, dostupností zpráv a nutností zdrojovat přejímané informace. Za zmínky o státech naopak budou považovány citace vědců, odborníků či obyvatel, které odráží původ zprávy. V případě, že se například odborníci vyjadřují k dění v jiném státě, jsou navíc příkladem výše zmiňované souvislosti výskytu států ve zprávách (například „*Podle nedávné studie čínských a amerických vědců se téměř nikomu ze 173 milionů dospělých, kteří v Číně trpí nějakou mentální poruchou, nikdy nedostalo profesionální pomoci.*“ z „*Proč stále víc vyšinutých Číňanů útočí na malé děti?*“, Mladá fronta Dnes, 3.5.2010, s.11).

Hodnota kategorie č.8) *celkový počet států* bude stanovena jako součet počtu států zaznamenaných v kategorii č.7). Její minimální hodnota je číslo jedna, maximální počet států zmíněných ve zprávě není omezen.

Kategorie č.9) *zaniklé státy* je vytvořena s ohledem na případný pozdější výzkum, jenž by zkoumal proměny zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes v 2. polovině 20. století a podchycoval tak i dnes již zaniklé státy (například Jugoslávii, Sovětský svaz a bývalé německé či jemenské republiky). S daty z této kategorie tedy nebude v rámci této analýzy dále pracováno, protože však byla zařazena do kódovacího archu, je vhodné ji v tomto seznamu uvést.⁸⁶

Kategorie č.10) zachycuje *kontinenty* a ustálená (mediální) označení oblastí světa, s nimiž média pracují (například Evropa, Asie, Blízký Východ, Balkán či Benelux). Důvodem zařazení této kategorie je snaha zjistit, zda se zmínky o některých kontinentech objevují častěji než jiné, případně zda se objevují častěji ve spojení s některými zeměmi – to by totiž mohlo být vnímáno jako známka toho, že novináři nepředpokládají obeznámenost svého publika s těmito státy a cítí proto potřebu je přesněji lokalizovat. Roli zde samozřejmě může hrát i řada dalších faktorů (například snaha vyhnout se opakování názvu skupiny zemí, užívání metafor, potřeba označit ve zprávách větší územní celek ap.), přesto však lze tento důvod pro zařazení kategorie „*kontinenty*“ do analýzy označit jako oprávněný. Některé hodnoty pro tuto kategorii budou stanoveny předem, další se však mohou objevovat během kódování – pokud takto nová hodnota vznikne, bude na její přítomnost zpětně otestován i již

⁸⁶ Zaniklé státy budou rovněž zaznamenávány pomocí číselných kódů (viz kódovací kniha v příloze č.11.2).

zanalyzovaný vzorek (podobné zpětné kódování bude použito i v případě, že se během analýzy objeví nová hodnota pro kategorie *zaniklé státy*, *náboženství* či *mezinárodní organizace*). Konečný seznam kódovaných kontinentů a oblastí je v příloze č.11.2.

Zmínky o kontinentech a oblastech světa mohou mít podobu podstatných i přídavných jmen. Zmínkou o Asii tak je například formulace „*Ministryně se tak snaží ujistit svého asijského spojence, že [...]*“ („*Clintonová ohlásila projekty za půl miliardy*“, Mladá fronta Dnes, 20.7.2010, s.7). Úryvek „*Právě odtud Rusové vyslali na Kavkaz válečné lodě během gruzínské války.*“ („*Ukrajina odmítá NATO. 'Dveře máte otevřené,' zve Clintonová*“, Mladá fronta Dnes, 3.7.2010, s.6) by pak byl kódován jako zmínka o oblasti Kavkazu.

Kategorie č. 11) *mezinárodní organizace zmíněné ve zprávě* je svým důvodem vzniku i způsobem kódování shodná s kategorií č.10. Její cílem je zachytit možné souvislosti mezi zmínkami o organizacích a státech a zjistit tak například, zda jsou zprávy o mezinárodních institucích vyhrazeny pro zprávy o zemích euroamerického okruhu coby „civilizovaného světa“. Mezi kódované organizace patří například Organizace spojených národů, NATO, Evropská unie, OPEC, Africká unie, Liga arabských států či G8 a G20. Jejich kompletní seznam viz příloha č.11.2.

Jako zmínka o organizaci bude bráno nejen přímé uvedení jejího názvu či zkratky (například „*Šéf organizace OECD sdružující nejvyspělejší země včetně Česka [...]*“ z „*Dva roky poté: krize je pryč, blahobyť daleko*“, Mladá fronta Dnes, 15.9.2010, s.1), ale i použití přídavného jména vytvořeného z názvu organizace nebo referování o některé z obecně známých institucí organizace (obě tyto varianty, tj. slova *unijní* a *Evropská komise*, jsou zahrnuty ve větě „*Dosud ve 12 unijních státech byla legální, podle Evropské komise k nim patřily i Česko a Slovensko.*“ z „*Unie zakázala drogu mefedron*“, Mladá fronta Dnes, 4.12.2010, s.6).

Podobná je svými cíli i způsoby vymezení hodnot také kategorie č.12) *náboženství zmiňované ve zprávě*. Důvodem jejího zařazení je především zjištění, které náboženství a ve spojení se kterými státy a tématy se ve zprávách objevuje nejčastěji (respektive zda se nějaké objevuje častěji než jiné a se kterými oblastmi světa bývá zmiňováno).

Zmínka o náboženství může mít více podob. Jednou z nich je přímé zmínění názvu náboženství („*Ovšem ze zdejšího buddhismu je cítit silný odvar hinduismu, animismu a dalších věr [...]*“ z „*Když se síly černé magie zamíchají do politiky*“, Mladá fronta Dnes, 22.3.2010, s.8). Dalším způsobem je zmínění některé z větví určitého náboženství (zmínkou

o islámu je tak formulace „*Sunnitská Fallúdža, někdejší bašta irácké Al-Kajdy, urazila dlouhou cestu [...]*“ z „*Lidé se nedali zastrašit násilím*“, Mladá fronta Dnes, 8.3.2010, s.6, následující formulace by zase byla kódována jako zmínka křesťanství: „[...] *řekl agentuře AP Daniel Raut, duchovní tamní evangelické církve.*“ z „*Nejpronásledovanější jsou křesťané*“, Mladá fronta Dnes, 27.4.2010, s.9). Jako reference k náboženství je chápáno i zmínění významného představitele určitého náboženství – titulok článku „*Ruský komunista přirovnal Lenina k Buddhovi a Ježíšovi*“ by tak byl brán jako zmínka o křesťanství a buddhismu (Mladá fronta Dnes, 23.4.2010, s.6), slovo *mulla* zase představuje vysokého činitele muslimské víry a bylo by jako takové i kódováno (viz například „*K vraždám se přihlásilo hnutí Taliban, k jehož členům před měsícem směřoval dopis nejvyššího představitele hnutí mully Umara.*“ z „*Přijeli do Afghánistánu vracet lidem zrak. Byli zastřeleni*“, Mladá fronta Dnes 9.8.2010, s.8). Jako zmínka o náboženství budou pro účely kódování chápána i přídavná jména utvořená z výše uvedených podstatných jmen („*Do té doby zřejmě vojáci židovského státu⁸⁷ nezaútočí na Írán, který Izrael i svět podezřívají z vývoje jaderné zbraně.*“ z „*Šéfka izraelské opozice požaduje ‘zásadní’ sankce proti Íránu*“, Mladá fronta Dnes, 6.5.2010, s.8).

Hodnoty u kategorie č.13) *téma zprávy* byly převzaty z analýzy provedené geografů Herbertem G. Kariem a Lynn A. Rosenvallem *Places in the News: A Study of News Flows* (Kariel – Rosenvall, 1995). Tato studie nebyla zmiňována v kapitole o teoretických východiscích práce, neboť čerpá z geografických kořenů a zaměřuje se na analýzu *zpravodajských toků*, nicméně se v jejím rámci autorům podařilo vytvořit komplexní, vyčerpávající a vzájemně se vylučující kategorie témat, o nichž zprávy mohou pojednávat. Tato klasifikace neobsahuje výrazné nedostatky a naopak vhodně pokrývá celé tematické spektrum zpráv, a bude tedy využita i v rámci této práce.

Předem je třeba upozornit, že určování této kategorie se může v průběhu analýzy ukázat jako problematické, například u zpráv, které budou zahrnovat více témat než jen jedno. Cílem této kategorie totiž není podchytit všechna témata, o nichž zpráva pojednává, ale zachytit pouze to ústřední. Jeho určení se může zdát v kvantitativní analýze obtížné (protože neexaktní), vzhledem k obecně platným principům výstavby zpráv (tzv. princip obrácené

⁸⁷ Formulaci *židovský stát* lze samozřejmě chápat i jako ustálené spojení, které s původním označením náboženství už příliš nesouvisí. Přesto nelze s jistotou tvrdit, jak ji běžný čtenář vnímá, a zda není médií používána právě jako jakési vysvětlení zdroje sporů Izraele s ostatními (*nežidovskými, muslimskými*) zeměmi v blízkovýchodním regionu – toto posouzení překračuje možnosti zvolené metody, a s ohledem na definici *zmínek o náboženství* je vhodnější formulaci *židovský stát* mezi kódovanými zmínkami ponechat, neboť její vypuštění by bylo méně ospravedlnitelné než její zařazení.

pyramidy⁸⁸) však lze předpokládat, že větší část zprávy bude ve většině případů věnována jednomu ústřednímu tématu, zatímco druhotná témata se budou objevovat spíše v tzv. backgroundu, tedy při popisu pozadí události v závěru zprávy. Proto by se neměl při stanovování hlavního tématu zprávy objevit výraznější problém.⁸⁹

Jednotlivé hodnoty kategorie témat vymezené Kariem a Rosenvallem jsou následující (podrobněji viz Kariel – Rosenvall, 1995: 9-10):

1. Politická a ekonomická (politika, obecná ekonomika, obchod, smlouvy, volby, legislativa, diplomatické vztahy);
2. Právo a kriminalita (zločiny, preventivní opatření, civilní žaloby, vězeňství, policie);
3. Nehody (lidmi zaviněné nehody, které se přímo či nepřímo lidí dotýkají);
4. Katastrofy (přírodní události, například zemětřesení, záplavy, hurikány, laviny);
5. Ekologie a zdroje (environmentální problémy a přírodní zdroje, zprávy zmiňující dopady události na přírodu spíše než její ekonomické konsekvence);
6. Věda, medicína, technologie (objevy, jejich vývoj);
7. Sport;
8. Podnikání a finanční sektor;
9. Spotřebitelská oblast (životní náklady, cenová politika, vzdělávání spotřebitelů);
10. Sociální aspekty života (cestování, náboženství, móda, ženská emancipace, způsob života, vzdělání);
11. Zábava (umění, literatura, film, hudba, divadlo);
12. Human interest (úmrtí, zasnoubení a svatby, sebevraždy, zábavné události, chování známých osobností).

V kategorii č.14) *původ zprávy* bude zaznamenáváno, zda je zpráva agenturní či autorská. Pokud bude u zprávy uvedeno jméno či redakční zkratka autora, bude kódována jako autorská, a to i v případě, že bude před autorskou zkratkou nebo po ní uvedena jako zdroj

⁸⁸ K obrácené pyramidě více viz například (Trampota, 2006. 62-63).

⁸⁹ Postup přiřazování témat ke zprávám navíc navazuje na studii Kariela a Rosenvalle (1995) a jeho funkčnost tak je předem prověřena.

Během analýzy se skutečně nevyskytl při určování tematické kategorie žádný problém – zprávy byly většinou převážně monotematické, souhrnnější zprávy o životě v určité zemi se zmínkami o politice, sportu, podnebí a zajímavých lidech či stavbách (tedy jakési cestovatelské reportáže) pak patřily do kategorie *sociální aspekty života*.

i některá ze zpravodajských agentur (ČTK, AP ap.), tedy například i u zprávy, která nese domicil „Bratislava (ČTK, sod)“ („Bude se v tatranském parku stavět?“, Mladá fronta Dnes, 13.3.2010, s.7). Jako agenturní budou kódovány ty zprávy, kde bude jako zdroj uvedena pouze zpravodajská agentura (případně více agentur). Zvláštním případem jsou zprávy zdrojované z iDnes.cz, tj. ze zpravodajského portálu Mladé fronty Dnes. Tyto zprávy budou pokládány za autorské, neboť jsou jejich autoři přinejmenším institucionálně (a pravděpodobně i personálně) skrze mediální koncert MAFRA provázáni s Mladou frontou Dnes. Pokud u zprávy nebude uveden žádný autor ani agentura, bude jí v této kategorii přiřazen kód pro *neuvedeno*.

Kategorie č.15 *ne/přítomnost fotografie či jiného obrazového materiálu* sleduje, zda jsou k některým zprávám (a potažmo státům a tématům) častěji než k jiným přiřazovány fotografie, mapy, grafy, tabulky, infoboxy či další typy grafických materiálů. Jednotlivé typy přítom nebudou dále rozlišovány, kódována bude pouze přítomnost či nepřítomnost těchto obsahů. O tom, ke které zprávě přítomný grafický materiál patří, bude rozhodováno na základě grafických předělů a uspořádání zpráv na novinové straně i s ohledem na tematické souvislosti textu zprávy a doprovodného materiálu. Za fotografii a doprovodný materiál nebude považována fotografie autora článku – ta slouží spíše jako sebe prezentace redaktorů a celého deníku, a nemá souvislost s reprezentovanými státy a tématy.

Hodnota kategorie č. 16) *rozměr novinové strany* bude měřena ručně v cm², počítána bude pouze potištěná část strany, aby bylo možné porovnáním s velikostí analyzovaných článků o zahraničí možné zjistit, jaký podíl celkového zpravodajství v hlavním listě tvoří právě zahraniční zpravodajství. Ke kalkulaci tohoto podílu bude použita i kategorie č. 17) *počet stran hlavního zpravodajského listu*. Tento počet se v jednotlivých vydáních mírně liší (pravděpodobně podle dne vydání, množství inzerce a ne/přítomnosti umístění mimořádných stran pojednávajících o aktuálním tématu).

4. SVĚT V ROCE 2010 PODLE MLADÉ FRONTY DNES

Pro interpretaci dat získaných analýzou zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes je nutné nastínit ještě alespoň v krátkosti světové dění v roce 2010, jeho znalost je také nezbytná pro pochopení určitých úprav metodiky či problémů spojených s průběhem analýzy. Tato kapitola ovšem nemá a ani nemůže být souhrnem všeho, co se ve světě v tomto roce *stalo*. Takového soupisu totiž není možné dosáhnout, vždy půjde⁹⁰ pouze o určitý výběr na základě určitých kritérií. Nastíněny proto budou jen ty události roku 2010, které byly prezentovány ve zpravodajství Mladé fronty Dnes a jimž byl věnován větší prostor (buď s ohledem na plochu zpráv o dané události, anebo tím, že se jí analyzovaný deník věnoval kontinuálně, v delším časovém horizontu).⁹¹ Soupis a stručné představení těchto událostí tedy neposkytují žádný reprezentativní přehled *světových událostí roku 2010*, ale bude možné na ně navázat v kapitole věnované interpretaci analýzou získaných dat a vysvětlit s jejich pomocí určité trendy, výkyvy a vlastnosti analyzovaného zpravodajství.

V zájmu přehlednosti jsou události představeny po jednotlivých měsících, světové dění se však samozřejmě neodehrává s měsíční periodicitou a velká část událostí tak zasahuje do více měsíců.⁹² Na závěr kapitoly jsou představeny ty události, které se ve zprávách objevovaly během celého roku 2010, tedy jakési *evergreeny* zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes.

4.1. LEDEN 2010

První „velkou“ událostí roku 2010 bylo zemětřesení, které postihlo Karibik a Latinskou Ameriku 12. ledna. V Haiti způsobilo smrt tisíců lidí⁹³, zničení mnoha budov a humanitární krizi. Situace vyvolala vlnu humanitárních sbírek, peníze poskytla také česká vláda. Zájem o Haiti byl podpořen i tím, že sousední Dominikánská republika je známou turistickou

⁹⁰ V souladu s tím, co bylo řečeno v podkapitole č.2.1.

⁹¹ Pro výběr událostí neexistuje žádný přesný klíč – události byly zaznamenávány přímo během kódování do zvláštního seznamu, a to buď proto, že jim byl věnován výrazně větší prostor, než bylo obvyklé, anebo z toho důvodu, že se objevily ve více vydáních deníku v několika dnech či týdnech po sobě. Jde proto o soupis nutně subjektivní a jako k takovému je třeba k němu přistupovat. Při popisu událostí byla také úmyslně částečně zachována *rétorika / optika* Mladé fronty Dnes, takže nejde o popis události, ale o popis toho, jak byla událost zachycena ve zpravodajství daného deníku. Žádný klíč nebyl stanoven ani pro určení relevantních rysů události. Byly vybrány s ohledem na potřeby interpretace výsledků analýzy, více popsány tak byly ty události, kterým se dostalo výjimečně velkého prostoru.

⁹² Přesto byl v zájmu zachování alespoň částečné chronologičnosti dění zvolen soupis po měsících, a nikoli po jednotlivých událostech.

⁹³ Přesný počet není stanoven, odhady kolísají mezi necelými padesáti tisíci až více než třemi sty tisíci obětí. Viz například zpráva BBC *Report challenges Haiti earthquake death toll* z 1.6.2011, dostupné online: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-13606720>> [citováno 17.7.2013].

destinací, a faktem, že někteří Češi haitským dětem v rámci programu *Adopce na dálku* posílají peníze na studium. Do pomoci se zapojila i řada známých osobností, například bývalý americký prezident Bill Clinton.

Od ledna do února probíhaly prezidentské volby na Ukrajině. Doprovázely je spory o jejich platnost, demonstrace podporovatelů obou kandidátů a spekulace, zda se Ukrajina po volbách „přikloní“ k Evropské unii nebo k Rusku.

V Irsku byl zatčen a následně propuštěn slovenský občan poté, co mu slovenská policie v rámci bezpečnostní akce na bratislavském letišti cvičně umístila trhavinu do zavazadla, ta kvůli chybě policistů nebyla nalezena a Slovák s ní odcestoval právě do Irska.

V USA se v lednu začalo jednat o reformě zdravotnictví navrhované prezidentem Barackem Obamou, konaly se demonstrace příznivců i odpůrců reformy. Její projednávání na půdě Sněmovny reprezentantů proběhlo v březnu.

4.2. ÚNOR 2010

V únoru byly jedním z hlavních témat zimní Olympijské hry v kanadském Vancouveru. Češi na nich získali šest medailí.

Na konci ledna byl v Dubaji ve Spojených arabských emirátech zavražděn palestinský radikál. Za vraždou údajně stáli Izraelci, kteří k cestě do země využili cestovní pasy obyvatel jiných zemí, identitu „ukradli“ například několika britským občanům, zkopírovány byly i irské, německé či francouzské pasy.

V Chile po zemětřesení zemřelo přes 700 osob, další menší otřesy se objevily v březnu.

4.3. BŘEZEN 2010

Na veřejnost se dostaly informace o zneužívání dětí církevními činiteli v 2. polovině 20. století. Případy byly v březnu i dalších měsících postupně hlášeny z Irska, Německa, Portugalska. Média spekovala také o roli Vatikánu a papeže Benedikta XVI. v celém skandálu.

Na konci března spáchaly dvě severokavkazské atentátnice sebevražedné útoky na moskevské metro. Výbuchy si vyžádaly více než 40 obětí.

Na Ukrajině padla vláda premiérky Tymošenkové poté, co jí parlament vyslovil nedůvěru.

Českou republiku v březnu navštívil britský princ Charles se svou ženou.

Tři měsíce, od března do května, trvaly nepokoje v Thajsku. Demonstranti požadovali odchod prezidenta a vypsaní předčasných voleb. Při srážkách s policií a armádou zemřelo několik desítek lidí, deník informoval i o tom, které oblasti v zemi jsou bezpečné pro turisty.

4.4. DUBEN 2010

Na začátku dubna slavili křesťané velikonoční svátky.

Osmého dubna proběhl v Praze summit amerického prezidenta Baracka Obamy a ruského prezidenta Dmitrije Medveděva, kteří v Praze podepsali dohodu o snižování počtu jaderných zbraní (tzv. *Strategic Arms Reduction Treaty* neboli *New START*).

V Rusku měla proběhnout tryzna za oběti tzv. Katyňského masakru, během něž sovětští vojáci u ruské Katyně povraždili v roce 1940 asi 22 tisíc Poláků. Letadlo s polskou delegací se ale zřítilo u letiště v ruském Smolensku a všech 96 pasažérů zahynulo. Byla mezi nimi velká část tzv. polské elity (prezident, členové Sejmu a Senátu, vojenští a církevní hodnostáři atd.). Následovalo vyšetřování příčin pádu, převoz ostatků do Polska a jejich státní pohřeb.

Přílet některých zahraničních politiků na pohřeb polských obětí zkomplikoval dým z islandské sopky Eyafjallajökull, který na několik dní zastavil letecký provoz v Evropě.

Na konci dubna došlo v Mexickém zálivu k explozi na ropné plošině Deepwater Horizon vlastněné britskou společností. Do oceánu a k pobřeží USA unikala ropa, dlouho se ji nedařilo zastavit a vrt byl ucpan až v polovině července 2010. Deník informoval o ekologické katastrofě spojené s šířením ropy, a také o podobném úniku ropy, který následoval po ztroskotání tankeru Exxon Valdez u břehů Aljašky roku 1989.

4.5. KVĚTEN 2010

V USA zaznamenali nezdařený teroristický útok na newyorské náměstí Times Square.

V Severní Koreji proběhla měnová reforma, která znehodnotila úspory místních obyvatel.

Ve Velké Británii se konaly volby do dolní komory parlamentu.

V Belgii padla vláda, následovaly občanské nepokoje. Deník o situaci referoval ve spojení s faktem, že země měla 1. července od Španělska převzít předsednictví Evropské unie.

Došlo k nepokojům na Jamajce. Příčinou bylo rozhodnutí jamajské vlády vydat místního narkobarona Christophera Cokea do USA. Během nepokojů došlo ke střetům civilistů s vojáky a policisty, zemřelo několik desítek lidí. Coke byl nakonec zadržen v červnu.

Na začátku května byla zahájena světová výstava Expo v čínské Šanghaji, která trvala až do konce října.

V Moskvě se konaly oslavy výročí konce druhé světové války. Kromě ruských jednotek se jich účastnili i Američané, Francouzi, Britové a Poláci.

Do zpravodajského listu se dostal i sport, když čeští hokejisté na mistrovství světa v Německu porazili ve finále ruský tým a vyhráli zlaté medaile.

4.6. ČERVEN 2010

V posledním květnovém dni proběhla ve Středozemním moři vojenská operace, při níž Izrael zasáhl proti tureckým lodím směřujícím do palestinského pásma Gazy. Izrael lodě zadržel, při akci zahynulo devět pasažérů. Zákrok vyústil ve spor Turecka a Izraele, na protest se v následujících týdnech blokádu Gazy snažily narušit další lodě.

Od června do července se pozornost Mladé fronty Dnes zaměřila také na Jihoafrickou republiku, kde se odehrávalo mistrovství světa ve fotbale.

Na Slovensku se v červnu konaly parlamentní volby, nová vláda byla sestavena v červenci.

Volby proběhly i v Belgii, následné vyjednávání o vládě trvalo až do prosince roku 2011.

V Polsku se konaly prezidentské volby.

V červnu se také vyměnilo vedení amerických vojenských jednotek v Afghánistánu.

4.7. ČERVENEC 2010

Na konci června bylo v USA zadrženo deset ruských špiónů. Zvláštní pozornost zprávy věnovaly mladé špiónce Anně Chapmanové, deník ji sledoval i po červencové výměně špiónů USA s Ruskem ve Vídni, v pozdějších měsících informoval o akcích, na nichž se objevila.

Ruská špiónáž měla dopady i na českou armádu, z funkcí museli odejít tři generálové.

V ugandské Kampale došlo k pumovým útokům na fanoušky, kteří sledovali zápas mistrovství světa ve fotbale. Celkem zahynulo více než 70 lidí včetně občanů USA a dalších zemí. Za akcí stáli pravděpodobně somálští islamističtí teroristé.

Ve Francii se v červenci vedl soudní spor o ne/svéprávnost miliardářky Liliane Bettencourtové. Ta svému příteli věnovala mimo jiné ostrov na Seychelách, údajně také nelegálním způsobem financovala volební kampaň tehdejšího prezidenta Sarkozyho.

Odhalen byl případ Francouzky, která zabila osm vlastních dětí.

Na konci července vypukly v evropské části Ruska rozsáhlé požáry, které se podařilo uhasit až v druhé polovině srpna. Zemřelo několik desítek lidí, shořela řada vesnic.

4.8. SRPEN 2010

Na konci července zasáhly Pákistán velké povodně. Zemřelo při nich několik tisíc lidí, zničeny byly celé vesnice, vypukla epidemie cholery.

Po ročním soudním sporu dovolil nizozemský soud čtrnáctileté jachtařce vydat se na plavbu kolem světa. Vyplula z Portugalska na začátku srpna.

U mezinárodního tribunálu v Haagu probíhal soud s liberijským prezidentem Taylorem, který čelil obvinění ze zločinů proti lidskosti v Sierra Leone. O tzv. krvavých diamantech od Taylora vypovídala před soudem modelka Naomi Campbell.

Francouzské úřady začaly rozpouštět romské osady a snažily se Romy z Bulharska a Rumunska vrátit „domů“. Akce se setkala s odporem Evropské unie. Spory a rušení osad pokračovaly až do září.

Na začátku srpna byla zavalena šachta v chilském dole na měď. Po 17 dnech přišla sonda na to, že 33 zavalených horníků je naživu. Od té doby až do jejich říjnové záchrany přinášela Mladá fronta Dnes průběžné zprávy o postupu prací i dění v zavaleném dole, osudu horníků se deník věnoval i po jejich návratu na povrch.

Na konci srpna muž na bratislavském sídlišti zabil při střelbě sedm lidí a sebe.

V srpnu se z Iráku stáhly americké bojové jednotky. V zemi však nadále zůstalo přes padesát tisíc vojáků, kteří měli pomáhat s výcvikem iráckých jednotek.

4.9. ZÁŘÍ 2010

Na konci srpna se začalo spekulovat o nástupci severokorejského vůdce Kim Čong-ila, na zářijovém sjezdu Korejské strany práce pak byl představen jeho syn Kim Čong-un.

Americký pastor chtěl spálit několik set výtisků Koránu, arabský svět proti tomu protestoval a k pálení nakonec nedošlo.

Papež Benedikt XVI. poprvé oficiálně navštívil Velkou Británii.

Velký prostor v deníku získalo odvolání moskevského starosty Jurije Lužkova z funkce.

4.10. ŘÍJEN 2010

V Indonésii se v říjnu probudila k činnosti sopka Merapi, její erupce trvaly až do listopadu a usmrtily více než sto obyvatel ostrova Jáva, tisíce dalších musely být evakuovány. Zemi v říjnu postihlo také zemětřesení a vlna tsunami.

Na přelomu září a října protestovali v Ekvádoru příslušníci armády a policie, odmítali škrty ve svých platech. V zemi byl vyhlášen výjimečný stav.

V Maďarsku se protrhla odkalovací nádrž hliníkárný, jedovatý kal zabil devět lidí, znečistil dvě řeky, obyvatelé několika obcí byli evakuováni.

V říjnu byli vysvobozeni chilští horníci, uvěznění v dole na měď od srpna. Událost dostala v deníku velký prostor, zprávy informovaly i o tom, jak se jí věnovala světová média, a o vystavení kabiny, kterou byli horníci dopraveni na povrch, na čínské světové výstavě Expo.

Od října do prosince se řešilo předání Nobelovy ceny za mír čínskému vězněnému disidentovi Liou Siao-po. Ten se v říjnu stal laureátem ceny, ani jemu ani jeho příbuzným však nebylo umožněno se slavnostního ceremoniálu zúčastnit.

Sacharovovu cenu, kterou uděluje Evropský parlament za svobodu myšlení, obdržel v říjnu kubánský disident Guillermo Fariñas. Ani on ji nemohl převzít osobně.

Řecko řešilo „propustnost“ své hranice s Tureckem, o pomoc požádalo Evropskou unii.

Ve Francii se stávkovalo proti zvýšení věku odchodu do důchodu.

Pozornost deníku se znovu obrátila k Haiti, kde propukla epidemie cholery.

4.11. LISTOPAD 2010

V listopadu se v USA konaly parlamentní volby.

Volby proběhly i v Barmě. Několik dní po nich byla z domácího vězení propuštěna barmská disidentka Su Ťij.

V listopadu se konala každoroční muslimská pouť hadždž. V témže měsíci čelili v Iráku křesťané muslimským útokům.

Americký prezident Obama se vydal na cestu do Asie, navštívil Indii, Indonésii, Japonsko a Jižní Koreu. Deník informoval také o dětství prezidenta, které částečně prožil v Indonésii.

Proběhl summit skupiny G20 v jihokorejském Soulu.

V Lisabonu jednali členové NATO o situaci v Afghánistánu a vztazích s Ruskem. V tomtéž měsíci se NATO a Rusko dohodly na spolupráci na protiraketové obraně.

Na zahraničních ambasádách v Řecku se objevily dopisní bomby, obdrželo je například německé velvyslanectví.

V letadlech z Jemenu do USA byly při mezipřistání ve Velké Británii objeveny bomby.

Zvýšené riziko teroristických útoků bylo hlášeno v Německu, došlo ke zpřísnění bezpečnostních opatření a před cestami do země varovalo i české ministerstvo zahraničí.

Na Novém Zélandu byli zavaleni horníci, po několika dnech došlo v dole k explozi a muži byli prohlášeni za mrtvé.

V Egyptě havaroval autobus, mezi zraněnými byla jedna česká turistka.

V Bangkoku byl zatčen tzv. obchodník se smrtí, bývalý sovětský důstojník a obchodník se zbraněmi Viktor But, následoval jeho převoz do USA.

Papež vydal vyjádření, v němž kondomy uznal jako prostředek v boji proti AIDS.

Britský princ William se zasnoubil se svou přítelkyní Kate Middletonovou.

4.12. PROSINEC 2010

V prosinci se konaly prezidentské volby v Pobřeží slonoviny (Cote d'Ivoire). Oba kandidáti se prohlásili za vítěze, v zemi docházelo k protestům a konfliktům, okolní africké státy hrozily vojenským zásahem.

V Itálii se hlasovalo o vyslovení nedůvěry vládě, kabinet Silvia Berlusconiho svržen nebyl.

V Bělorusku proběhly prezidentské volby, opozice protestovala proti jejich zmanipování, proti demonstracím zasahovala policie.

Deník sledoval závěr soudního procesu s ruským podnikatelem Michaiilem Chodorkovským. Soud ho uznal vinným.

Uskutečnil se slavnostní ceremoniál předávání Nobelovy ceny za mír, čínský laureát Liou Siao-po se jej nemohl zúčastnit.

Íránka Sakíne Aštíaniová byla ve své zemi odsouzena k trestu ukamenování. Proti jejímu potrestání protestovaly některé státy, mezinárodní organizace i známé osobnosti.

Cena Evropská kniha roku byla udělena Italu Robertu Savianovi za dílo o italské mafii, Mladá fronta Dnes s ním získala exkluzivní rozhovor.

Ve Švédsku se objevil případ nepodařeného teroristického útoku, atentátníkem měl být islámský radikál.

V Egyptě zaútočili žraloci na několik turistů, objevily se spekulace, že je vycvičila izraelská tajná služba Mossad, aby poškodila egyptskou ekonomiku.

USA schválily nový zákon, který umožnil homosexuálům sloužit v armádě, a ratifikovaly smlouvu *New START*, kterou prezident Obama dojednal s ruským prezidentem Medveděvem v dubnu v Praze.

Italské město Neapol řešilo problém s nefungujícím odvozem a likvidací odpadu.

Sněžení a mráz zkomplikovaly leteckou dopravu nad Evropou.

Maďarsko se připravovalo na převzetí předsednictví Evropské unii k 1.1.2011.

Nechyběly zprávy o vánočních svátcích.

4.13. PRŮBĚŽNÁ TÉMATA, TZV. *EVERGREENY*

Některá témata se objevovala nepravidelně během celého roku. Zprávy na sebe většinou volně navazovaly a předpokládaly u čtenáře základní povědomí o celém dění. Typickým *evergreenem* bylo téma izraelsko-palestinských sporů, vzájemných jednání, jejich přerušování, vyostřování, obnovování a ústupků jedné či druhé strany. Nejčastější bylo toto téma v říjnu, kdy se vedly spory o prodloužení moratoria na stavbu izraelských osad na sporném (palestinském) území.

Dalšími (vy)trvalými tématy byly terorismus, teroristické útoky a problém nestability blízkovýchodního regionu. Zprávy z této kategorie pojednávaly o Iráku, Íránu, Afghánistánu či Pákistánu, řešily problém islámského extremismu, otázku nebezpečí jaderných zbraní v rukou teroristů a íránské vlády, ne/možnost stažení amerických (i českých) vojenských jednotek z území Iráku a Afghánistánu, hrozby teroristické organizace al-Káida⁹⁴, únosy západních turistů, útoky na ambasády a nedodržování lidských práv (respektive práv žen a dětí), a také íránská jaderná elektrárna v Búšehru a otázka, nakolik je její spuštění ne/bezpečné a ne/žádoucí. V říjnu Pákistánci na protest proti zabití civilistů americkými jednotkami ohrožovali zásobování NATO, napadali konvoje a zapalovali cisterny.

Deník také často tematizoval ekonomickou krizi v eurozóně, hrozbu bankrotu Řecka a vyjednávání německé kancléřky Angely Merkelové s ostatními státy Unie o tom, zda a jak

⁹⁴ Přepis názvu organizace je převzat z internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český. Dostupné online na <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=al-k%C3%A1ida&Hledej=Hledej>> [citováno 18.7.2013].

Řecku pomoci. To o pomoc ostatních států oficiálně požádalo v dubnu, téma ekonomické krize, protestů (nejen) v Řecku a politických jednání se však objevovalo průběžně po celý rok. V říjnu se jednalo o možných řešeních krize a změnách v Lisabonské smlouvě, v prosinci se na totéž téma konala schůze v Bruselu.

Průběžným tématem zpráv byly Severní a Jižní Korea. V květnu si obě země vyhrožovaly útokem, v září byl představen následník Kim Čong-ila, jeho syn Kim Čong-un, v říjnu o něm deník získal další informace, v listopadu KLDR vypálila na jihokorejské ostrovy.

„Stálicí“ zahraničních zpráv byl italský premiér Silvio Berlusconi, deník se věnoval problémům jeho vlády, soudním procesům vedeným proti němu, jeho vztahům se ženami a kontroverzním výrokům, a také přátelství s libyjským vůdcem Muammarem Kaddáfim.

Nepříliš často, ale přesto průběžně se objevovaly zprávy o kubánských disidentech, jejich úmrtí, propuštění či držených hladovkách.

Podobně zřídka, ale po celý rok vycházely zprávy o somálských pirátech, kteří unášeli zahraniční lodě a turisty.

Během první poloviny roku se často objevovaly zprávy o vyšetřování krádeže nápisu *Arbeit macht frei* z brány bývalého nacistického koncentračního tábora u polské Osvětimi. Nápis byl odcizen v prosinci 2009, pachatelé i nápis byli nalezeni v lednu, v červnu se konal soud. Polské lupiče si najal švédský občan.

Od května do konce října se v deníku objevovaly zprávy o světové výstavě Expo 2010 v čínské Šanghaji. Deník informoval o stoupající návštěvnosti českého pavilonu a zajímavostech z výstavy.

V druhé polovině roku se *evergreenem* staly také články o serveru WikiLeaks, který zveřejňoval tajné depeše, zprávy amerických diplomatů nebo záznamy z válek v Iráku a Afghánistánu. Na server útočili hackeři, zakladatel serveru, Australan Julian Assange, čelil obvinění ze sexuálních deliktů ve Švédsku, kvůli kterému byl ve Velké Británii zatčen a poté podmíněčně propuštěn, ale nadále sledován britskou policií.

5. PRŮBĚH ANALÝZY

V této kapitole bude krátce shrnut průběh analýzy. Nezbytná je především proto, že představí drobné změny v metodice a vymezených kategoriích a hodnotách, které bylo na základě zjištění předvýzkumu a během samotné analýzy nutné provést. Shrnuty budou také některé jevy, které metoda obsahové analýzy nedokázala podchytit, během kódování však byly nepřehlédnutelné a s ohledem na téma práce zajímavé.

5.1. FÁZE ANALÝZY

Prvním krokem analýzy bylo provedení předvýzkumu, v jehož rámci byla analyzována malá část vzorku (první týden roku 2010) a také náhodně vybraná další vydání zvoleného deníku (konkrétně tři vydání Mladé fronty z roku 1980, jedno vydání Mladé fronty Dnes z roku 1995 a šest vydání z roku 2011). Tato fáze byla zaměřena na testování vhodnosti a správného vymezení zvolených kategorií a jejich jednotlivých hodnot a zároveň sloužila i k vyjasnění obsahu a rozsahu analyzovaných kategorií – během předvýzkumu u nich nebyly odhaleny žádné větší nedostatky, došlo pouze k drobným specifikacím.

Následně byla provedena analýza zvoleného vzorku. Kódování prováděl jeden kodér (autorka práce), nebyl proto proveden test interkodérské reliability (tj. shodnosti postupu při kódování více kodéry; srovnej Krippendorff, 1980: 129-154). Testována nebyla ani intrakodérská reliability (shodnost postupu jednoho kodéra, její neproměnlivost v čase; viz ibidem), lze se však domnívat, že během předvýzkumu byly dostatečně vyjasněny všechny případné nesrovnalosti a během následné analýzy tak nedocházelo k větším odchylkám a rozdílům v kódování jednotlivých jevů. Analýza celého vzorku trvala pět měsíců (leden až červen 2013) a zabrala asi 230 kódovacích hodin. Celkem bylo zakódováno 3 954 článků z 300 vydání Mladé fronty Dnes z roku 2010.⁹⁵

Kódovací kniha a kódovací arch byly vytvořeny v programu Microsoft Excel, pro potřeby statistického zpracování pak byla získaná data převedena do statistického programu SPSS. Znázornění výsledků analýzy ve formě anamorfovaných map⁹⁶ bylo provedeno v geografickém informačním systému GIS.

⁹⁵ Noviny měly být analyzovány chronologicky, kvůli problémům v archivu Vědecké knihovny v Olomouci však byly po zářijových vydáních analyzovány nejprve listopadové a prosincové, a až po nich říjnové.

⁹⁶ Viz podkapitola č.6.2.4.

5.2. ÚPRAVY METODIKY

Po předvýzkumu byly provedeny drobné úpravy a především specifikace v metodice, týkající se vymezení jednotlivých hodnot a kategorií. Během analýzy pak byly v kategoriích *mezinárodní organizace*, *kontinenty* a *náboženství* přidávány některé hodnoty⁹⁷ (tj. nové organizace, oblasti světa či vyznání, o nichž byla ve zprávách zmínka), na jejich přítomnost pak samozřejmě byla testována i již analyzovaná část vzorku.⁹⁸ Těchto hodnot však nebylo mnoho (jednalo se například o *oblasti* jako Apeninský poloostrov či *organizace* G8 a G20) a jejich výskyt ve vzorku byl v porovnání s předem stanovenými hodnotami minimální.

Rozšířena byla i samotná definice *sampling units*. Kromě článků uvozených titulkem a zpravodajských fotografií s popiskou se totiž v analyzovaných novinách objevovaly i malé fotografie o šířce jednoho sloupce s krátkou doprovodnou větou popisující určitou událost a s odkazem na další informace na serveru iDnes.cz. Tyto „poutáky“ byly kódovány jako samostatné zprávy, neboť nešlo o inzerci na zpravodajský server, ale o (drobné) články, a to graficky i tematicky odlišné od ostatních zpráv. Nebylo je tedy možné přiřadit k žádné jiné kódované jednotce na dané straně. Navíc informovaly (v maximálně stručné verzi) o konkrétním světovém dění, zmiňovaly místo (stát či město) události i její nejvýznamnější rys (havárie, vražda, zajímavá společenská událost) a bylo v nich tedy možné určit hodnoty všech hlavních kódovaných kategorií (rozměr, zmiňované státy, tematická kategorie atd.). V porovnání s „klasickými“ zprávami (vymezenými titulkem a textem a případně i domicilem a uvedením autora atd.) bylo však těchto „poutáků“ naprosté minimum.

Jako články byly také pojímány a kódovány „poutáky“ z titulní strany, upozorňující na články uvnitř listu, a to ty, které nesly označení „*Ze světa*“ (a nikoli například „*Sport*“). Tyto krátké články byly rovněž graficky i tematicky odlišeny od zbytku zpráv na dané straně a splňovaly základní kritéria článků – obsahovaly titulek, krátké shrnutí lokace a reprezentované události, a většinou také fotografii.⁹⁹

Další úprava se dotkla vymezení států, o nichž je ve zprávě zmínka – v jednom případě totiž nebylo možné podle výše stanovených kritérií určit stát, o kterém zpráva pojednávala. Byl proto vytvořen nový kód pro oba potenciálně reprezentované státy, a ten byl k článku

⁹⁷ Tak, jak bylo zmíněno již v podkapitole č.3.5.

⁹⁸ K tomu byla využita mediální databáze Anopress.

⁹⁹ Ačkoli šlo o tzv. „přetahy“ na články uvnitř listu, byly chápány a kódovány jako samostatné zprávy – zdůvodnění viz podkapitoly č.3.4 a č.3.5.

přiřazen.¹⁰⁰ V jednom případě nebylo možné stát náležející ke zprávě určit vůbec, článek byl tedy z analýzy navzdory svému *zahraničnímu zaměření* vyřazen.¹⁰¹

Zmínit je ještě třeba i způsob měření prostoru článku. Při měření bylo totiž nutné zohlednit běžné okraje sloupců a rozestupy mezi články. Standardní mezera mezi novinovými sloupci činila 0,3 cm, k naměřené šířce článku (pokud článek nebyl ohraničen linkami, kde již byly mezery „započítány“) tak byla přičítána vždy polovina standardní mezery na každé straně, tj. dvakrát 0,15 cm. Horní a dolní mezery mezi články závisely na typu rubriky, umístění článku a ne/přítomnosti dělicích linek – podle těchto parametrů mohly nabývat tří různých velikostí – buď výšky 1 cm, 0,7 cm nebo 0,5 cm. Každý takový rozestup byl vždy dělen dvěma (jedna polovina pro článek „nad“ a jedna pro zprávu „pod“ mezerou) a poté přičítán k výšce článku.¹⁰² Pro články umístěné na straně zcela nahoře/zcela dole byla počítána standardní vrchní/spodní mezera 1 cm (a přičítána vždy její polovina) – takový totiž byl stálý rozestup mezi hlavičkou strany a jejím „nejhornějším“ článkem, stejná mezera proto byla přičítána i na spodní části strany. V případě, že byly články shora či zdola odděleny středovou linkou, měřila se výška článku od této linky a na dané straně se už žádná další mezera nepřičítala.

Při měření celkové velikosti potištěné části strany bylo počítáno s týmiž okraji (1 cm nahoře a dole, 0,15 cm po stranách). Velikost potištěné strany se během sledovaného období nezměnila, činila stabilně 1 248,45 cm². Rozsah strany se nezměnil ani po úpravě layoutu a grafiky deníku, ke které došlo 22. března 2010 – přes odlišný vzhled zůstaly zachovány mezery mezi sloupci, na okrajích článků i celkový potištěný rozsah stránky.

Proměnlivý naopak byl počet stran hlavního zpravodajského listu u jednotlivých vydání. Možnými příčinami variability velikosti listu bylo množství inzerce, ne/přítomnost stran věnovaných speciálnímu tématu a zřejmě i množství článků, jež bylo potřeba do novin umístit.

¹⁰⁰ Jednalo se o článek „*Kreslíře chtěl zabít sekerou*“ z Mladé fronty Dnes 4.1.2010, s.9. Z textu nebylo možné s jistotou určit, zda zmíněný *nigerijský atentátník* pochází z Nigérie nebo z Nigeru, článku proto byly přiřazeny oba africké státy (pod jedním nově vytvořeným společným kódem). Na jednu zemi v tomto článku připadlo 100,12 cm², Nigérii a Nigeru tedy byla připsána vždy polovina, tj. 50,06 cm² (ke způsobu počítání prostoru pro státy ve zprávách viz podkapitola 6.2.4) Tato hodnota je s ohledem na celkovou rozlohu kódovaných článků (797 780 cm²) ze statistického hlediska zanedbatelná a výsledky analýzy výrazněji neovlivní.

¹⁰¹ Jednalo se o zprávu „*Vzácné gorily vyhynou do patnácti let*“ z Mladé fronty Dnes 25.3.2010, s.11. Článek popisoval situaci v *centrální Africe*, ale nezmiňoval se o žádné konkrétní zemi. Zpráva tak nebyla do analýzy zahrnuta, ačkoli byla svou povahou *zahraniční*, a její rozsah 42,24 cm² nebyl připsán žádnému státu. S ohledem na výše uvedený celkový rozsah plochy zahraničních zpráv a na průměrný rozsah jednoho článku, který činil 201,76 cm², tím však ani v tomto případě nebudou výsledky nijak ovlivněny.

¹⁰² Vyskytovat se tak mohly například články, k jejichž výšce se přičítalo 0,7 cm (pokud byla nahoře i dole mezera o velikosti 0,7 cm), 0,85 cm (pokud byla například nahoře mezera 1 cm a dole 0,7 cm) nebo třeba 0,5 cm (pokud byl umístěn mezi dvěma 0,5 cm velkými mezerami).

V jednom případě byly do analýzy zařazeny také zprávy ze strany nadepsané „Z domova“, neboť bylo zřejmé, že navzdory (chybnému) nadpisu se jedná o *zahraniční zpravodajství*, respektive o speciální tematickou stranu.¹⁰³

Ukázalo se také, že vyloučením stran označených nadpisem „Z domova“ „vypadly“ z analýzy některé články z těchto stran, které by při umístění na jiné straně do oblasti zájmu této práce spadaly. Jako příklad mohou posloužit články o omezení letového provozu nad Evropou kvůli dýmu z islandské sopky Eyafjallajökull z dubna. Na stranách s *domácím zpravodajstvím* č.2-3 ze 17. dubna 2010 a č.2-3 z 24. dubna 2010 se totiž objevovaly i články o omezeních na různých evropských letištích, které byly zařazovány pravděpodobně jako jakýsi servis pro české turisty. Těchto článků však bylo ve vzorku minimum. Pročítání všech článků na stranách označených jako *domácí zpravodajství* by navíc analýzu značně prodloužilo a kvůli nadpisu „Z domova“ by ne zcela souhlasilo se záměrem výzkumu (tím je prozkoumat *zahraniční zpravodajství* deníku), a proto je jejich vyloučení z analýzy ospravedlnitelné.

K drobným doplněním došlo také u kategorie *tematické zaměření zprávy*. Klasifikace převzatá od Kariela a Rosenvalla¹⁰⁴ nebyla měněna, popisy obsahu jednotlivých kategorií však byly rozšířeny o některé často se objevující typy témat, a to v následujícím znění¹⁰⁵:

1. Politická a ekonomická – doplněno: demonstrace proti vládě a legislativě, rezignace úředních činitelů;
2. Právo a zločin – doplněno: teroristické útoky, zatýkání, únosy, pirátství, špionáž;
3. Nehody – doplněno: pády letadel, exploze, válečné střety;
4. Katastrofy – doplněno: úmrtí lidí na horách (lyžaři, horolezci), utonutí, epidemie nemocí, zprávy o počasí (extrémní vedra, sucha, extrémní zimy ap.), sopečná činnost, útoky zvířat na lidi;
5. Ekologie a zdroje – doplněno: vyhynutím ohrožená a vyhynulá zvířata;
6. Věda, medicína, technologie – bez doplnění;

¹⁰³ Ve vydání z 26. března 2010 byla strana č.6 označena nadpisem „Z domova“, ačkoli podle obsahu by jí spíše odpovídal nadpis „Téma“ (nebo například „Skandál v církvi“). Články na ní umístěné se týkaly zahraničních případů zneužívání dětí kněžími, zprávy se věnovaly dění ve Vatikánu či USA a jejich autory byli stálí redaktori zahraniční redakce Mladé fronty Dnes. Články na této straně tedy byly do analýzy zahrnuty.

¹⁰⁴ Viz podkapitola č.3.5.

¹⁰⁵ Je pravděpodobné, že tato témata se objevovala i ve vzorku analyzovaném Karielem a Rosenvalem a že byla do příslušných kategorií řazena, neboť do nich logicky patří – v této práci tak byl jejich popis doplněn především v zájmu přesnosti vymezení jednotlivých hodnot.

7. Sport – bez doplnění;
8. Podnikání a finanční sektor – doplněno: pojišťovnictví, změny ve vedení firem;
9. Spotřebitelské zájmy – doplněno: stav a průjezdnost silnic;
10. Sociální aspekty života – doplněno: nové stavby, historie, svátky, výročí, festivaly, soutěže, průzkumy veřejného mínění, charita;
11. Zábava – bez doplnění;
12. Human interest – doplněno: VIP osobnosti na dovolené, *animal interest* (známá, populární či kuriózní zvířata, jejich úmrtí, mláďata, zábavné události ze života zvířat).

5.3. NEDOSTATKY ZVOLENÉ METODY – NEPODCHYTITELNÉ FENOMÉNY

Během analýzy se projeví i nedostatky zvolené metody obsahové analýzy. Obsahová analýza (respektive její nastavení a užití v rámci této práce) totiž nedokáže zachytit například presupozice a implicitní (případně i explicitní) hodnocení aktérů a dění, které noviny ve svých zprávách používají. Redaktoři Mladé fronty Dnes tak například v analyzovaném vzorku svým čtenářům nabízeli popis chování Palestinců v Jeruzalémě zároveň s jeho hodnocením:

„*To umějí. Palestinští mladíci vrhají kameny v Jeruzalémě.*“ (popisek u fotografie)
 („*Palestinci napadali turisty na Chrámové hoře*“, Mladá fronta Dnes, 1.3.2010, s.8)

Díky některým explicitním formulacím je jasné, co si novináři o popisovaném subjektu mysleli (anebo co si o něm má myslet čtenář):

„*Nulové charisma, ale velké ambice. Slovenský nacionalista Marián Kotleba [...].*“
 („*Černé holínky se ženou k volbám*“, Mladá fronta Dnes, 10.3.2010, s.7)

Podobně stručně a nekompromisně uměli novináři ve článku shrnout i politické uspořádání různých zemí světa a naznačit, které je lepší či který stát si zaslouží větší prestiž. Často se přitom uchylovali k přebírání citací z jiných zdrojů, takže nebyli autory výroku – výběr citace však závisí na autorovi článku:

„*V Itálii je demokracie. Nefunguje to jako v Číně nebo v Chávezově Venezuele.*“¹⁰⁶
 („*Itálie: televizi proti mafii*“, Mladá fronta Dnes, 27.10.2010, s.8)

¹⁰⁶ V tomto případě jde o citát italského novináře a spisovatele Roberta Saviana.

„Podle izraelských komentátorů se Netanjahuovi dostalo ‘přijetí vyhrazeného pro prezidenta Rovnikové Guiney’.“

(„Zahanben. Oslaben. Tak odjel Netanjahu z Bílého domu“, Mladá fronta Dnes, 27.3.2010, s.8)

„Takhle dnes nepracuje ani zimbabwská rozvědka,“ píše deník Moskovskij Komsomolec. “

(„Jeden americký agent má cenu 2,5 ruského, píše moskevský tisk“, Mladá fronta Dnes, 12.7.2010, s.8)

Velmi často se v člancích lze setkat se stereotypizací a připisováním určitých (většinou nelichotivých) vlastností některým skupinám, národům nebo i obyvatelstvu celých kontinentů. Se stereotypy je přitom nakládáno jako s neměnným a nezpochybnitelným faktem:

„[...] kvůli kombinaci pověstné africké chaotičnosti, mediální nezkušenosti tázaných a jejich nepřilíh dobré angličtině se dozvídám protichůdné informace.“

(„Ghana: co se také schová za merunu“, Mladá fronta Dnes, 9.6.2010, s.7)

„Po vyprázdnění [sáčku s vodou] se jako všude v Africe s hledáním odpadkového koše nikdo nezdržuje [...]“

(„Jak se pije voda v Ghaně? Z igelitového sáčku“, Mladá fronta Dnes, 24.6.2010, s.9)

Někdy naopak deník podporoval jakousi antixenofobní a antistereotypizační „osvětu“ – ani to nelze v obsahové analýze provedené v této práci nijak zachytit:

„Pokud vám to připadá poněkud ‘ujeté’, zkuste si říci, jak by se asi tvářil pravověrný hinduista, kdyby spatřil naše Velikonoce [...]“

(„Svátek barev. Hinduisté se loučí se zimou“, Mladá fronta Dnes, 2.3.2010, s.6)

Stejně tak není možné analýzou podchytit a v práci zaznamenat jemné konotace či náznaky ne/významnosti některých témat pomocí skladby a vzhledu novinové strany. Strana č.7 Mladé fronty Dnes z 3.3.2010 tak například nabídla článek o zatýkání kubánských disidentů včetně blogerky, jejíž chování před časem ocenil i americký prezident Barack Obama (článek „Kuba přitvrdila vůči odpůrcům režimu“) – tato zpráva nebyla doplněna žádnou fotografií, zatímco ke čtení vedle umístěného textu o Obamově dietě („Obama musí omezit sladké kvůli cholesterolu“) „lákala“ velká fotka muffinu s kousky čokolády.

Nezachytitelné bylo také nakládání se zahraničním zpravodajstvím v rámci celého listu – při kontinuální analýze jednotlivých vydání mohlo někdy působit dojmem, že je otištěno, jen když na něj v listu „zbude místo“. Ve vydání z 8.4.2010 tak byly strany č.2–9 věnovány pražskému summitu amerického a ruského prezidenta a jejich jednání o dohodě *New START*,

a to včetně informací o tom, zda má prezident Obama v letadle vlastní operační sál a co dostanou prezidenti k jídlu, zatímco zahraničnímu zpravodajství byla vymezena závěrečná strana zpravodajského listu, č.14, kde se článek o vládním převratu v Kyrgyzstánu dělil o místo s reklamou na zlevněný kvěťák v jednom z obchodních řetězců.

Co analýza rovněž nemůže nijak zaznamenat, jsou náznaky významnosti / blízkosti / relevantnosti / atraktivity lokality, o níž je ve zprávě referováno. Zatímco o úniku ropy do Mexického zálivu a na severoamerické pobřeží v dubnu až červenci roku 2010 se psalo jako o ekologické katastrofě, únik ropy v Egyptě (ačkoli nesrovnatelně menší) v červnu 2010 byl prezentován jen jako možné riziko znečištění turistických pláží (tomu odpovídá i titulek zprávy: „*Pláže jsou čisté, hlásí Češi z Egypta*“, Mladá fronta Dnes, 24.6.2010, s.8). O atraktivitě či relevanci událostí leccos napovídalo i řazení zpráv v některých rubrikách – například ve stálé rubrice zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes, která shrnuje krátké jednosloupcové články pod společným nadpisem „*Krátce*“ (zprávy v této rubrice mají i vlastní titulek a domicil a někdy obsahují také fotografii, a byly proto kódovány jednotlivé jako samostatné jednotky):

První zpráva informuje o obětech násilí v Iráku. Po ní následuje „*AUSTRÁLIE. V nové reality show se bude dražit panenství.*“ Až po této zprávě je zařazen článek „*SRBSKO. Odkryli hromadný hrob kosovských Albánců.*“
(Rubrika „*Krátce*“, Mladá fronta Dnes, 11.5.2010, s.10)

Zpráva „*VELKÁ BRITÁNIE. Žena pobodala někdejšího ministra*“ předchází zprávě „*IRÁK. Při útoku během fotbalu zemřelo 25 lidí.*“
(Rubrika „*Krátce*“, Mladá fronta Dnes, 15.5.2010, s.6)

Obsahové analýze tak „uniká“ celá řada hodnoticích soudů a stereotypizujících formulací, ale také celkový dojem, který může zahraniční zpravodajství vybraného deníku budít – totiž že jde spíše o soubor tzv. *zápisníků* jednotlivých reportérů, osobních vzpomínek na různé politiky a země. Často absentuje kontext a vysvětlení pozadí události, jindy dění zůstane poté, co o něm deník zprvu kontinuálně informoval, ve zprávách „neuzavřeno“, chybí závěrečné informace o vyřešení celé situace (jako příklad mohou posloužit zprávy o chystaném ukamenování Íránky a o protestech proti tomuto rozsudku, po nichž se už neobjevila žádná zpráva o tom, co se s ženou nakonec stalo – zajímavější byl z hlediska médií pravděpodobně akt protestů Západu proti vykonání rozsudku).

Tyto postřehy většinou nelze do obsahové analýzy zahrnout, přesto však zajímavě doplňují teoretická východiska a cíle celé práce – i v této „kvalitativní“ rovině jsou totiž patrné

například vlivy *zpravodajských hodnot* kulturní blízkosti a relevance. Zatímco ropnou havárii v USA (duben až červenec 2010) nebo volby v Belgii (květen 2010) pokrývala Mladá fronta Dnes takřka den po dni, zprávy o politickém puči v Kyrgyzstánu (duben 2010) a následných etnických nepokojích (červen 2010) přinášel deník bez úvodních zpráv o nestabilní situaci, bez informací o počátcích nepokojů a bez závěrečného shrnutí vyřešení či vyústění konfliktu. Potvrzují se tak Končelíkovy závěry o tom, že svět za hranicemi *euroamerické* oblasti působí jako nevyzpytatelný a nenapravitelný (srovnej Končelík, 2006: 46).

6. VÝSLEDKY ANALÝZY – SVĚT MLADÉ FRONTY DNES

6.1. PROSTOR PRO ZAHRANIČNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

Celkem bylo v hlavních zpravodajských sešitech (tzv. sešit A) ve 300 vydáních Mladé fronty Dnes v roce 2010 publikováno 3 954 článků označitelných jako *zahraniční zpravodajství*. Celková rozloha těchto článků byla 797 780 cm², průměrná velikost jednoho článku pak 201,76 cm², tedy zhruba 1/6 až 1/7 novinové strany.

Nejmenšími články v celém vzorku byly dva „poutáky“ z titulní strany, jež měly oba rozlohu 13,44 cm² („*Vězni z Guantánama jsou na Slovensku*“, Mladá fronta Dnes, 26.1.2010, s.1; „*Lech a jeho kat*“, Mladá fronta Dnes, 12.4.2010, s.1). Články s největší rozlohou byly také dva („*Český pašerák: Jediné, co mě zajímalo, byly prachy*“, Mladá fronta Dnes, 1.4.2010, s.10; „*Barack Obama: ‘Náš přístup musí odpovídat 21. století’*“, Mladá fronta Dnes, 10.4.2010, s.14) a jejich velikost byla v obou případech 1 211,04 cm² – zabíraly téměř celou potištěnou plochu novinové strany o rozloze 1 248,45 cm².

Zahraniční zpravodajství průměrně v jednom dni zabíralo 17,26 % celkové rozlohy zpravodajského listu Mladé fronty Dnes (tzv. listu A).¹⁰⁷ Prostor, který deník věnoval zahraničí, se však v různých dnech výrazně lišil, jak ukazuje následující graf:

¹⁰⁷ Procentuální podíl prostoru pro zahraniční zpravodajství byl zjištěn z výpočtu celkového prostoru zpravodajského listu (tj. rozměr potištěné části jedné novinové strany krát počet stran celého listu) a ze součtu rozměrů všech článků, jež byly z daného vydání zahrnuty do analýzy (tj. suma rozsahu kódovaných článků z daného dne).

Graf č.1 – Podíl prostoru pro zahraniční zpravodajství na celkové rozloze listu – jednotlivé dny¹⁰⁸

Nejmenší pozornost zahraničí získalo ve vydání z 31. května, kdy zabralo pouhé 1 % listu, konkrétně 200,4 cm² rozdělených mezi 5 článků. Důvodem byly volby do Poslanecké sněmovny ČR, které probíhaly v pátek a sobotu 28. a 29. května a o jejichž průběhu a výsledcích deník právě v pondělí 31. května obšírně informoval. Druhý nejmenší podíl na prostoru získaly zahraniční zprávy po volbách do Senátu ČR a obecních zastupitelstev, tedy v pondělí 19. října, kdy byly umístěny jen na 1,75 % celkové rozlohy listu. Ve všech ostatních dnech analyzovaného vzorku přesáhl podíl zahraničních zpráv na rozloze listu 5% hranici.

Největší prostor naopak zpravodajství o zahraničí získalo 12. dubna, kdy zabralo 49,5 % listu. Důvodem byl pád polského vládního letounu u ruského Smolensku ze soboty 10. dubna, o němž deník poprvé informoval právě v pondělí 12. dubna. Vysoce nadprůměrný prostor byl zahraničnímu zpravodajství věnován i od 7. do 10. dubna (32,91 %, 36,54 % a 43,1 % a 37,23 %), kdy probíhal summit amerického a ruského prezidenta v Praze (summit se konal 8. dubna, den předtím deník informoval o přípravách a během dvou dní poté o průběhu a dopadech celé akce), a pak v souvislosti s erupcemi islandské sopky (16. dubna, 34,4 %) a polským státním pohřbem obětí leteckého neštěstí (19. dubna, 40,4 %).

¹⁰⁸ Na ose x nemohou být vzhledem k množství analyzovaných vydání (300) zobrazeny popisky všech dní. Graf tak spíše ukazuje vývojovou tendenci, především výrazně zvětšený prostor pro zahraniční zpravodajství během dubnových událostí (pražský summit, pád polského letadla, islandská sopka) a naopak minimální prostor na konci května a v polovině října – viz dále.

Mezi deset dní s nejvyšším podílem prostoru pro zahraniční zprávy ve zpravodajském listu se jiné měsíce než právě duben dostaly pouze dvakrát – šlo o vydání ze 14. ledna (35,35 %), které se věnovalo zemětřesení na Haiti, a z 13. února (33,44 %), kdy list informoval o začátku zimních olympijských her v kanadském Vancouveru. Třicetiprocentní hranici podílu přesáhlo zahraniční zpravodajství celkem třináctkrát z 300 dní, z toho deset vydání bylo dubnových, dvě lednová a jedno únorové.

S ohledem na tyto události je logické, že největší podíl na prostoru dostalo zahraniční zpravodajství právě v dubnu – průměr činil 25,64 %. Nejméně bylo o zahraničí naopak referováno v květnu (13,77 %) a v říjnu (14,96 %), kdy se konaly volby do Poslanecké sněmovny ČR (květen), respektive do Senátu ČR a obecních zastupitelstev (říjen).

Graf č.2 – Průměrný měsíční podíl prostoru pro zahraniční zpravodajství na celkové rozloze listu

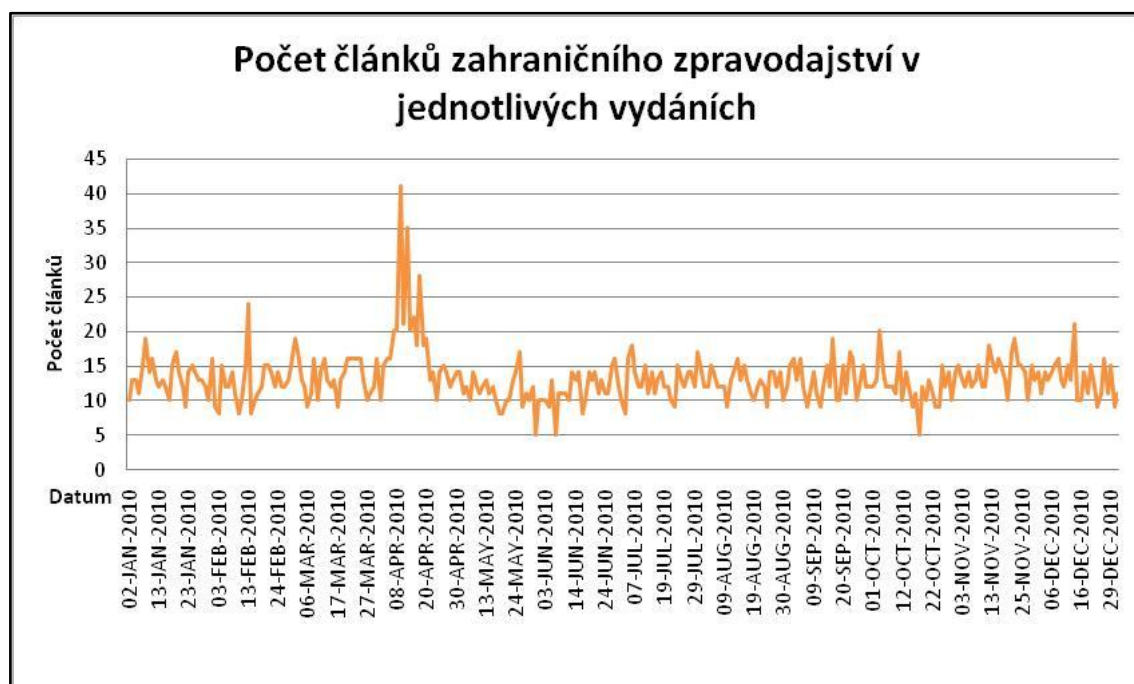

Při srovnání čtvrtletních průměrů však už tyto rozdíly zanikají a v průměru je zahraničí věnováno vždy asi 15–18 % rozlohy zpravodajství (17,9 % v prvním čtvrtletí, 18,22 % ve druhém čtvrtletí, 17,3 % ve třetím čtvrtletí a 15,56 % ve čtvrtém čtvrtletí).

Průměrně bylo v jednom vydání otištěno 13 článků věnovaných zahraničí. I zde samozřejmě existovaly velké rozdíly v závislosti na množství speciálních tematických stran či naopak zaměření na dění v České republice – den po rusko-americkém summitu

v Praze, 9. dubna, tak o zahraničí vyšlo celkem 41 zpráv, zatímco ve dnech po volbách v ČR (31. května, 18. října) a ve dni po úmrtí herce Ladislava Smoljaka (7. června) se zahraničí věnovalo vždy jen 5 článků. V měsíci dubnu vyšlo (kvůli pražskému summitu, pádu polského letadla a islandské sopce) celkem 438 článků o zahraničí, zatímco v květnu (především kvůli domácím volbám) jen 269 zpráv.

Graf č.3 – Počet článků zahraničního zpravodajství v jednotlivých dnech¹⁰⁹

Z těchto výsledků již nyní vyplývá, že pokles prostoru pro zpravodajství¹¹⁰ v porovnání s výsledky Končelíkovy studie (Končelík, 2006: 37) nenastává. Naopak se zdá, že se prostor pro zprávy o zahraničí zvětšuje, a že tedy hypotéza H9 není potvrzena. Zatímco Končelík ve své analýze došel k závěru, že zahraničním zprávám je v Mladé frontě Dnes z roku 2005 věnováno jen 9 % celkové rozlohy listu, nyní provedená analýza na vzorku z roku 2010 dochází k číslu 17 %. Nebylo by však správné na základě těchto údajů tvrdit, že se během pěti let prostor pro zahraničí v deníku zvýšil takřka na dvojnásobek. Rozdíl v číslech bude z větší části dán odlišnou metodikou (Končelík určoval zahraniční zprávy pouze na základě

¹⁰⁹ U tohoto grafu platí totéž co pro graf č.1 – nemohou být zobrazeny všechny dny, graf tak spíše ukazuje, že většinou se počet článků drží v rozmezí 10 až 15 denně, tato hodnota stoupá jen v případech mimořádných událostí (únorové olympijské hry, dubnový pražský summit, pád polského letadla a islandská sopka, říjnová záchrana chilských horníků ap.)

¹¹⁰ Viz výzkumná otázka VO6 a hypotéza H9 v podkapitole č.3.2.

domicilů) a velikostí vzorku.¹¹¹ Nejlepším řešením tedy bude ponechat hypotézu H9 prozatím nepotvrzenou ani nevyvrácenou – posoudit ji případně bude možné po provedení dalšího výzkumu a zanalyzování vzorku z jiných let stejnou metodou.¹¹²

6.2. REPREZENTACE STÁTŮ SVĚTA

6.2.1. VYMEZENÍ KONTINENTŮ

Pro potřeby analýzy a interpretace získaných dat byly státy světa rozděleny do šesti kontinentů/oblastí světa, a to následovně¹¹³:

1. Evropa – 45 států
2. Asie – 49 států
3. Afrika – 53 států
4. Severní a Střední Amerika – 23 států
5. Jižní Amerika – 12 států
6. Austrálie a Oceánie – 14 států

Tato klasifikace je samozřejmě jen jednou z mnoha možných (Asii lze dělit na řadu menších útvarů, státy severní Afriky lze řadit k Blízkému Východu atp.). Zvolena byla s ohledem na geografickou podobu kontinentů. Její nedostatečnost z hlediska politické geografie (například zmíněná nestejnorodost Asie a její další dělení na Blízký, Střední a Dálný Východ) je vyvážena tím, že v kategorii *kontinenty a oblasti světa, o nichž se zpráva zmiňuje* byly tyto menší celky rovněž sledovány a kódovány. Při následujícím rozboru reprezentace jednotlivých oblastí světa však bude pracováno pouze s šesti hlavními kontinenty coby největšími a pravděpodobně nejobvyklejšími jednotkami.

¹¹¹ Na problémy se srovnáváním výsledků různých studií *news geography* bylo upozorněno již v podkapitole č.2.7.

¹¹² Špirko se ve své práci tomuto ukazateli rovněž věnuje a dochází k tomu, že v roce 2006 Mladá fronta Dnes vyhradila zahraničnímu zpravodajství 21 % plochy zpravodajského listu (list A), zatímco v roce 2009 to bylo 16 % (viz Špirko, 2010: 87). Tato čísla jsou výsledkem zde provedené analýzy výrazně blíže a naznačují buď stabilní nebo nanejvýš mírně klesající prostor pro zahraniční zpravodajství. Vzhledem k odlišné Špirkově metodice však bude lépe nechat hypotézu H9 prozatím otevřenou.

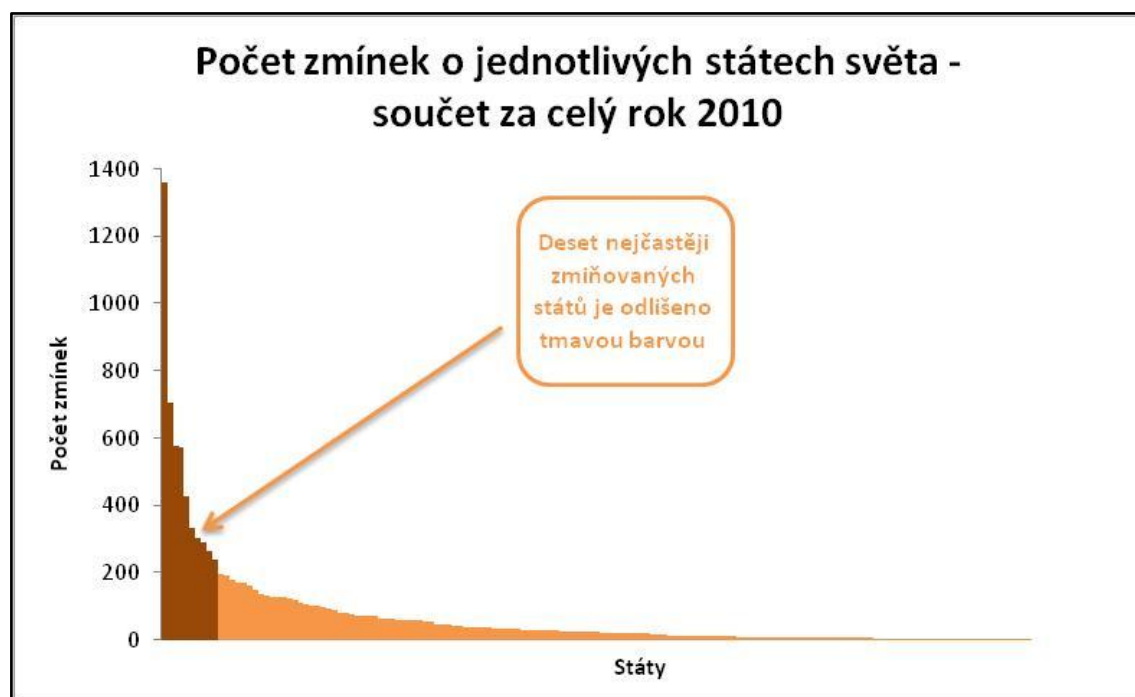
¹¹³ Úplný seznam států jednotlivých kontinentů viz kódovací kniha v příloze č.11.2.

6.2.2. ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH STÁTŮ SVĚTA

Celkem bylo v kategorii *státy*, o nichž je ve zprávě zmínka kódováno 196 států světa, z toho 195 „oficiálních“ a jeden „neoficiální“¹¹⁴. Ze 196 sledovaných států bylo alespoň jednou během celého roku zmíněno 167 z nich. Celkem 29 států (tedy 14,8 % států světa) nebylo za celý rok zmíněno ani jednou (jejich seznam viz příloha č.11.4). Nejednalo se přitom jen o státy z „periferních“ oblastí Oceánie, Afriky či Latinské Ameriky. Deník nereféroval také o dvou evropských zemích, a to o Andoře a San Marinu. Z oblasti Austrálie a Oceánie nebyla zmíněna více než polovina států – ze 14 se jich do zpráv alespoň jednou dostalo jen 5.

Celkem bylo v 3 954 analyzovaných zprávách za celý rok 2010 zaznamenáno 10 641 zmínek o různých státech světa (jedné zprávě mohl být přiřazen i více než jeden stát). Jak ukazuje následující graf, panují mezi počty zmínek o jednotlivých zemích velké rozdíly:

Graf č.4 – Počet zmínek o jednotlivých zemích světa – součet za rok 2010¹¹⁵
(N=10 641)

¹¹⁴ „Neoficiálním“ státem je Tibet. S Palestinou, ačkoli je její status sporný, navázala Česká (resp. Československá) republika diplomatické vztahy již v roce 1983, s Kosovem tak učinila v roce 2008. Viz MZV ČR, 2011: 361 a 363.

¹¹⁵ V tomto grafu záměrně nejsou zobrazeny popisky osy x s názvy jednotlivých států – vzhledem k jejich množství by se graf stal zcela nepřehledným, nejčastěji a nejméně zmiňované státy jsou popsány v následujícím textu. Úkolem tohoto grafu je spíše ukázat disproporci v reprezentaci jednotlivých zemí – jen minimum jich přesáhlo hranici 1000 či 500 zmínek, o většině zemí se za celý rok napsalo méně než 200 zmínek (tj. článků, v nichž byly zmíněny).

O 14 státech světa bylo za celý rok referováno pouze jednou¹¹⁶ – jednalo se o jednu asijskou zemi, devět států Afriky, dva ze Střední Ameriky a dva z Austrálie a Oceánie. Dalších 7 států se pak v analyzovaném zpravodajství vyskytlo jen dvakrát¹¹⁷ – šlo o čtyři africké, jednu středoamerickou a jednu latinskoamerickou zemi a jeden stát z oblasti Oceánie.

Tyto téměř nerepresentované země byly většinou zmiňovány v souvislosti s jednorázovou událostí, spojenou většinou s aktérem/aktérou ze Západu – tak tomu bylo například v případě Fidži (tři novozélandští chlapci uvízní na moři), Gambie, Guiney-Bissau a Kapverd (srpnová zpráva o dopadech spolupráce Evropské unie s libyjským vůdcem Muammarem Kaddáfím) či Grenady a Trinidadu a Tobaga (dubnová zpráva o páru západních turistů, kteří kvůli islandské sopce uvízní v Asii a uspořádali tam svou svatbu). Někdy byly tyto státy zmíněny jen jako metafora špatné situace či nízkého statusu – například v případě Rovníkové Guiney (článek o nevládním přijetí izraelského prezidenta Benjamina Netanjahua v USA) či Mosambiku (rozhovor s českým cestovatelem, který popisuje situaci na Haiti a dalších „neutěšených“ místech světa). Objevily se i v článcích, které představovaly žebříček nějakým způsobem nebezpečných zemí (takto byly ve zprávě o nejrizikovějších zemích pro novináře zmíněny Turkmenistán či Eritrea). Některé jen jednou či dvakrát zmíněné státy byly spojovány s tématem terorismu (Eritrea, Madagaskar či Mali), jiné se ve zprávách objevily „díky“ reportáži o životě a zajímavostech v dané oblasti (například reportáž o pěstování vanilky, která zmiňovala africký Madagaskar). Zvláštním případem byl dvakrát zmíněný ostrovní stát Nauru ležící v regionu Austrálie a Oceánie. Ten se ve zprávách objevil proto, že šlo o jeden ze dvou států světa (druhým byla Nikaragua), které v roce 2010 uznávaly samostatnost Jižní Osetie a Abcházie.

Množství reprezentovaných států lze posuzovat i dalším způsobem – pokud budou v úvahu vzaty jen ty státy, o kterých se objevila zmínka v každém čtvrtletí či dokonce v každém měsíci, počet těch, o nichž se ve zpravodajství Mladé fronty Dnes psalo, výrazně poklesne. Alespoň jednou v každém čtvrtletí se zprávy zmínily o 105 zemích (tj. jen o něco více než polovině všech, konkrétně o 53,5 %). Z *mapy světa* tak „zmizely“ například evropské státy Černá Hora, Lichtenštejnsko, Moldavsko a Monako, asijské Mongolsko či Srí Lanka, a z 23 zemí Severní a Střední Ameriky jich zbylo jen 5.

¹¹⁶ Jejich seznam viz příloha č.11.5.

¹¹⁷ Jejich seznam viz příloha č.11.6.

Alespoň jedna zmínka v každém měsíci se ve zpravodajství objevila o 52 ze 196 zemí světa (tedy jen zhruba o čtvrtině, konkrétně o 26,5 % států). Evropa „přišla“ například o Bělorusko, Kypr, Pobaltské státy, Slovinsko či Kosovo, Asie zase o Indii, Spojené arabské emiráty, Thajsko či Vietnam. Z Afriky se do zpravodajství každý měsíc dostaly jen 2 státy z 53, a to turisticky exponovaný Egypt a „teroristy plodící“ Nigérie. Rovněž dva státy byly v každém měsíci zmíněny z Jižní Ameriky, kde je dohromady 12 zemí – referováno bylo jen o Argentině a Brazílii, chyběla například Venezuela.

Proměny počtu států reprezentovaných ve zpravodajství alespoň jednou za rok / v každém čtvrtletí / v každém měsíci ukazuje souhrnně následující graf:

Graf č.5 – Počet států, o nichž byla zmínka alespoň jednou ročně / čtvrtletně / měsíčně (N=počet států, tj. 196)

Celkově nejčastěji zmiňovanými státy byly Spojené státy americké, Rusko, Velká Británie, Německo a Francie (ty tvoří tzv. top5 neboli pět nejčastěji zmiňovaných zemí), a dále Polsko, Čína, Slovensko, Afghánistán a Itálie (tzv. top10). V následující tabulce je uveden počet článků, v nichž byly tyto státy zmíněny, a také podíl na celkovém počtu zmínek (v 3 954 zprávách byly státy světa zmíněny dohromady celkem 10 641krát). Tento podíl

například ukazuje, že zhruba každá osmá zmínka o zemích světa v analyzovaných článcích patřila Spojeným státům americkým, kdežto Rusku byla věnována jen asi každá patnáctá.¹¹⁸ Vypočítán je i podíl zmínek o daném státě na celkovém počtu článků¹¹⁹ – z něj vyplývá, že USA byly zmíněny v každém třetím článku v analyzovaném vzorku, zatímco v pořadí druhé Rusko jen v každé páté až šesté zprávě.

Tabulka č.1 – Frekvence výskytu deseti nejčastěji zmiňovaných států

Stát	Počet zmínek/ článků	Podíl ze všech zmínek (N=10641)	Podíl ze všech článků (N=3954)
USA	1362	12,8%	34,4%
Rusko	706	6,6%	17,9%
Velká Británie	576	5,4%	14,6%
Německo	573	5,4%	14,5%
Francie	429	4,0%	10,8%
Polsko	333	3,1%	8,4%
Čína	302	2,8%	7,6%
Slovensko	290	2,7%	7,3%
Afghánistán	265	2,5%	6,7%
Itálie	241	2,3%	6,1%

Pro ilustraci toho, kolik zmínek o státech světa v analyzovaném zpravodajství patřilo těmto pěti či deseti prvním státům (tzv. top5 a top10), lze použít i tzv. *country concentration index* (převzato z Wilke – Heimprecht – Cohen, 2012: 306). Tento index ukazuje, jaký podíl ze všech zmínek o státech zabraly právě zmínky o pěti či deseti nejčastěji zmiňovaných státech. Z něj je patrné, že třetina všech zmínek se týkala pěti nejzastoupenějších států a vyjádření o deseti nejčastěji reprezentovaných státech tvoří dohromady téměř polovinu všech zaznamenaných zmínek.

¹¹⁸ Je nutné připomenout, že ke každému článku byl každý zmíněný stát přiřazen právě jednou, bez ohledu na to, zda byl v textu zmíněn jednou či vícekrát.

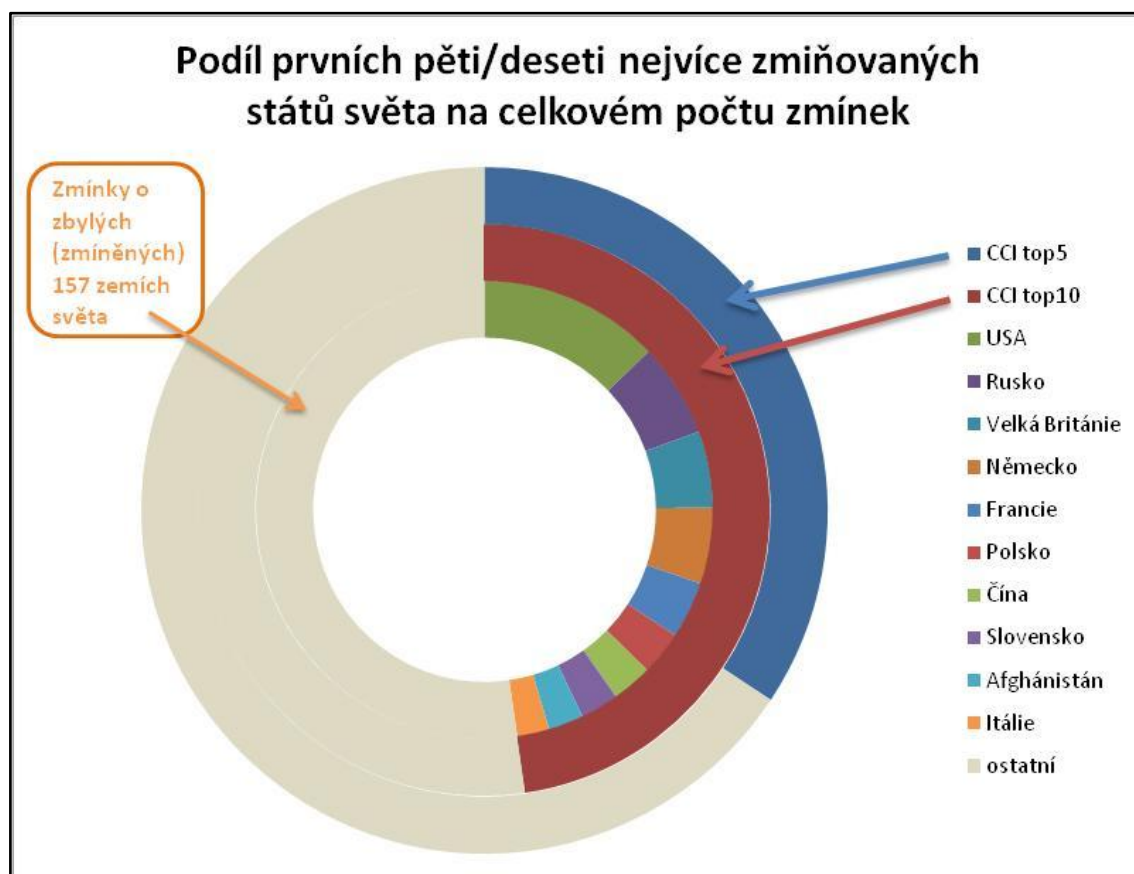
¹¹⁹ Součet hodnot v tomto sloupci nedává dohromady 100%, protože neukazuje podíl na celku, ale zastoupení jednoho státu v celkovém počtu článků, přičemž jeden článek může pojednávat o libovolném počtu států.

Tabulka č.2 – *Country concentration index* pro pět (top5) a deset (top10) nejčastěji zmiňovaných států

Country concentration index	Podíl (N=10641)
Top5	34,3%
Top10	47,7%

Ještě výrazněji je dominance států top5 a top10 (a také USA) vidět na následujícím grafu:

Graf č.6 – Podíl prvních pěti a deseti nejčastěji zmiňovaných států světa na celkovém počtu zmínek (N=10 641)

Při sečtení počtu zmínek o státech po jednotlivých kontinentech jsou patrné výrazné nerovnosti v reprezentaci zemí z různých kontinentů. Zatímco 45 zemí Evropy bylo zmíněno dohromady 5 401krát (na jednu zemi tedy připadá v průměru 120 zmínek), 53 států Afriky

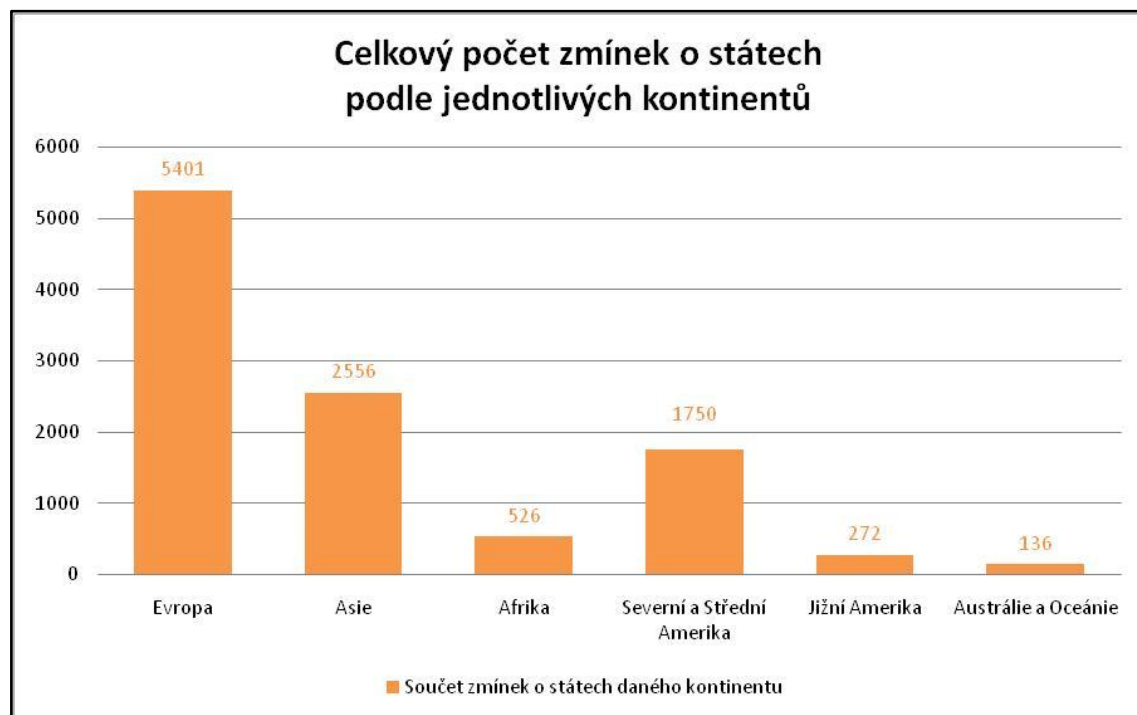
zmínila Mladá fronta Dnes v roce 2010 jen 526krát a 14 zemí Austrálie a Oceánie jen 136krát (tj. v obou případech v průměru 10 zmínek na každý stát).

Tabulka č.3 – Frekvence výskytu zmínek o zemích podle kontinentů

Kontinent	Počet zmínek	Počet zmínek na jeden stát	Podíl ze všech zmínek (N=10641)	Podíl ze všech článků (N=3954)
Evropa	5401	120	50,8%	136,6%
Asie	2556	52	24,0%	64,6%
Afrika	526	10	4,9%	13,3%
Severní a Střední Amerika	1750	76	16,4%	44,3%
Jižní Amerika	272	23	2,6%	6,9%
Austrálie a Oceánie	136	10	1,3%	3,4%
Celkem	10641	54	100,0%	269,1%

Součet počtu zmínek o všech zemích daného kontinentu ukazuje ještě i následující graf:

Graf č.7 – Celkový počet zmínek o státech podle jednotlivých kontinentů (N=10 641)

Z celkového počtu zmínek o jednotlivých státech je také patrné, že různé „výkyvy“ způsobené mimořádnými událostmi (zemětřesení v Haiti, horníci v Chile, islandská sopka aj.) nemají v širším časovém horizontu větší (ne-li žádný) dopad. Lze to ukázat například na pozornosti vůči Haiti, kde se hned na počátku roku odehrálo ničivé zemětřesení a následná humanitární krize. V prvním čtvrtletí bylo Haiti věnováno 73 článků (respektive bylo v 73 zprávách zmíněno), ve druhém už jen 2 články, ve třetím 10 článků a ve čtvrtém 14 článků (tento vzestup byl dán epidemií cholery, která v zemi propukla). Ještě lépe je úpadek pozornosti vůči Haiti patrný z pohledu měsíců – v lednu se mu věnovalo 52 zpráv, v únoru 11, v březnu 10, v dubnu 2, v květnu a červnu žádný, v červenci 6, v srpnu a září 2, v říjnu 4, v listopadu 8 a v prosinci 2 (viz následující graf):

Graf č.8 – Počet zpráv (tj. zmínek) o Haiti v jednotlivých měsících

Složení pěti a deseti nejvíce zmiňovaných států se naopak v jednotlivých čtvrtletích měnilo jen minimálně:

Tabulka č.4 – Deset nejčastěji zmiňovaných států podle čtvrtletí

		Čtvrtletí			
		1.	2.	3.	4.
Pořadí států podle počtu zmínek	1.	USA	USA	USA	USA
	2.	Rusko	Rusko	Německo	Rusko
	3.	Velká Británie	Polsko	Velká Británie	Německo
	4.	Německo	Velká Británie	Rusko	Velká Británie
	5.	Francie	Německo	Francie	Francie
	6.	Čína	Francie	Slovensko	Čína
	7.	Haiti	Slovensko	Afghánistán	Afghánistán
	8.	Itálie	Čína	Rakousko	Itálie
	9.	Afghánistán	Belgie	Čína	Slovensko
	10.	Polsko	Írán	Polsko	Belgie

Mezi pět nejčastěji zmiňovaných států ve všech čtvrtletích patřily USA, Rusko, Velká Británie a Německo. Francie se do první pětky dostala třikrát, ve druhém čtvrtletí ji (kvůli pádu polského vládního letounu) nahradilo Polsko, Francie tak byla šestá.

Z dosud uvedených údajů už lze usuzovat na vlivy jednotlivých *zpravodajských hodnot* a na jejich platnost v českém mediálním prostředí (respektive v prostředí Mladé fronty Dnes). Navzdory závěrům H.D.Wu (2000) mají pravděpodobně stále významný vliv politicko-ideologické determinanty, neboť právě ty s největší pravděpodobností na první místa posunuly USA a Rusko. Dvojnásobné pokrytí USA oproti Rusku pak může naznačovat jednak fakt, že uspořádání současného světa není bipolární, ale unipolární s USA coby (přinejmenším z pohledu médií) nejsilnějším hegemonem¹²⁰ a Ruskem coby „slabší protiváhou“, jednak i zmiňovanou kulturní hegemonii USA a případně i vliv ekonomické determinanty (cena za získávání zpráv, která je díky zpravodajským agenturám u zpráv z USA pravděpodobně výrazně nižší než například z periferních částí Latinské Ameriky).

Výrazný je ovšem i vliv kulturní a geografické blízkosti, tedy takzvaného *regionalismu*. Pravděpodobně i díky němu jsou mezi nejčastěji zmiňovanými zeměmi Německo, Slovensko a Polsko.

¹²⁰ K hegemonii USA viz podkapitoly č.2.4 a č.2.5.

Pozice Velké Británie, Francie a Itálie může být dána jednak politicko-ideologickými vlivy a faktem, že to v minulosti byly (a zřejmě i stále jsou) na poli mezinárodních vztahů významné státy, jednak *regionalismem* v širším měřítku (tj. zaměřením na euroamerickou oblast), a možná také jakousi tradicí přinášení informací z těchto zemí. Roli opět může hrát také díky zpravodajským agenturám snadno dostupné zpravodajství z těchto států (francouzská AFP a britská Reuters).

Na míru reprezentace všech dosud zmíněných států mohou ovšem mít vliv i ekonomické faktory, které například Wu považuje za nejvlivnější¹²¹. Tomu nasvědčuje žebříček deseti nejvýznamnějších obchodních partnerů České republiky (podle výše obratu) v roce 2010, v němž je zastoupeno osm z deseti nejčastěji zmiňovaných států z analyzovaného vzorku (viz také tabulka č.1):

**Tabulka č.5 – Obchodní partneři České republiky podle obratu v roce 2010¹²²
(a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)**

Pořadí	Země	Nejčastěji zmiňované státy
1.	Německo	USA
2.	Slovensko	Rusko
3.	Čína	Velká Británie
4.	Polsko	Německo
5.	Francie	Francie
6.	Itálie	Polsko
7.	Rakousko	Čína
8.	Rusko	Slovensko
9.	Velká Británie	Afghánistán
10.	Nizozemí	Itálie

¹²¹ Wu píše: „Mezinárodní zpravodajské pokrytí je ve většině zemí dominantně determinováno objemem ekonomické interakce [vzájemného obchodu] a dostupností zpráv.“ (Wu, 2000: 128). Více viz Wu, 2000: 127-128.

¹²² Zdroj: MPO ČR – ČSÚ, 2011: 21. USA v této první desítce sice chybí, míra jejich vzájemného obchodu s ČR je přesto vysoká a blíží se hranici 100 000 milionů Kč, kterou v roce 2010 překročilo jen 13 států světa (ibidem: 48–73).

Méně už seznam států nejfrekventovanějších v analyzovaném zpravodajství odpovídá žebříčku celosvětově nejsilnějších ekonomik (měřeno podle HDP jednotlivých zemí):

Tabulka č.6 – Deset nejsilnějších ekonomik světa podle HDP v roce 2010¹²³ (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)

Pořadí	Země	Nejčastěji zmiňované státy
1.	USA	USA
2.	Čína	Rusko
3.	Japonsko	Velká Británie
4.	Německo	Německo
5.	Francie	Francie
6.	Velká Británie	Polsko
7.	Brazílie	Čína
8.	Itálie	Slovensko
9.	Indie	Afghánistán
10.	Kanada	Itálie

Z toho je možné soudit, že síla ekonomik jednotlivých zemí světa se ve struktuře zahraničního zpravodajství a v zájmu o jednotlivé oblasti světa odráží, působí však pravděpodobně ve spojení s faktory *regionalismu*, a větší význam než pozice státu na celosvětovém trhu tak nejspíše má míra vzájemného obchodu dané země s Českou republikou.

V žebříčku deseti nejfrekventovanějších států v analyzovaném zpravodajství se objevily také dvě asijské země – Čína a Afghánistán. V případě Číny mohou na míru její reprezentace působit jak faktory ekonomické (vysoká míra vzájemného obchodu s ČR a druhá nejsilnější světová ekonomika), tak politicko-ideologické (vedle Ruska by Čína mohla být druhou „slabší protiváhou“ kulturní a politické hegemonie USA ve světě). Roli pravděpodobně hraje i *zpravodajská hodnota* negativity (spojená například s tématem porušování lidských práv

¹²³ Zdroj: *The World Bank*, tabulka GDP států světa za rok 2010, dostupné online: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries?order=wbapi_data_value_2010+wbapi_data_value&sort=desc> [citováno 20.7.2010].

v Číně nebo nadvládou nad územím Tibetu). U Afghánistánu se rovněž nejspíš pojí více vlivů – vzhledem k nasazení českých vojenských jednotek v této oblasti zde budou působit *zpravodajské hodnoty* relevance (život a práce, ale i potenciální riziko zranění a smrti „našich“ vojáků) a negativity (nebezpečí terorismu). Význam ovšem mohou mít i determinanty politicko-ideologické (Afghánistán jako „sídlo“ teroristů ohrožujících výhrůžkami a útoky USA a celou euroamerickou kulturu) a faktor ceny zpráv (informace z Afghánistánu přinášejí kvůli přítomnosti amerických a evropských jednotek v oblasti také zpravodajské agentury).

Faktory, jež naopak (jak se zdá) nemají na strukturu zahraničního zpravodajství očividně žádný větší vliv, jsou rozloha státu a velikost jeho populace. O tom ostatně mluvil již Winfried Schulz a potvrzuje to řada studií *news geography*¹²⁴. Zde proto postačí srovnání deseti ve zprávách nejčastěji zmiňovaných států (viz tabulka č.1) s deseti nejlidnatějšími zeměmi a deseti zeměmi s největší plošnou rozlohou – shodují se pouze v případě Číny, USA a Ruska, jejichž přítomnost ve zpravodajství však bude pravděpodobně dána jinými vlivy než velikostí populace nebo rozlohou státu¹²⁵.

¹²⁴ Viz podkapitola č.2.1.

¹²⁵ Viz výše v této podkapitole.

Tabulka č.7 – Deset nejlidnatějších států světa v roce 2010¹²⁶ (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)

Deset nejlidnatějších států světa (rok 2010)			Nejčastěji zmiňované státy
Pořadí	Stát	Počet obyvatel	
-	<i>Svět celkem</i>	6 885 217 727	-
1.	Čína	1 337 705 000	USA
2.	Indie	1 205 624 648	Rusko
3.	USA	309 326 225	Velká Británie
4.	Indonésie	240 676 485	Německo
5.	Brazílie	195 210 154	Francie
6.	Pákistán	173 149 306	Polsko
7.	Nigérie	159 707 780	Čína
8.	Bangladéš	151 125 475	Slovensko
9.	Rusko	142 389 000	Afghánistán
10.	Japonsko	127 450 459	Itálie

¹²⁶ Zdroj: *The World Bank*, tabulka populace jednotlivých států světa za rok 2010, dostupné online: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?order=wbapi_data_value_2010+wbapi_data_value&sort=desc> [citováno 20.7.2010].

Tabulka č.8 – Deset největších států světa podle celkové rozlohy v roce 2010¹²⁷
(a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)

Deset největších států světa podle celkové rozlohy (2010)			Nejčastěji zmiňované státy
Pořadí	Stát	Rozloha v km ²	
-	<i>Svět celkem</i>	<i>134 271 532</i>	-
1.	Rusko	17 098 240	USA
2.	Kanada	9 984 670	Rusko
3.	USA	9 831 510	Velká Británie
4.	Čína	9 600 001	Německo
5.	Brazílie	8 514 880	Francie
6.	Austrálie	7 741 220	Polsko
7.	Indie	3 287 260	Čína
8.	Argentina	2 780 400	Slovensko
9.	Kazachstán	2 724 900	Afghánistán
10.	Súdán	2 505 810	Itálie

Přes riziko jisté chaotičnosti a nepřehlednosti nabízí poslední tabulka v této podkapitole porovnání „top10“ států světa podle velikosti populace, rozlohy státu, velikosti ekonomiky (v HDP), objemu zahraničního obchodu s Českou republikou, počtu zmínek v analyzovaném zpravodajství a podle prostoru získaného v tomto zpravodajství (v cm²)¹²⁸. Státy, které se objevují ve více sloupcích současně (a patří tedy do více „top10“ podle různých kritérií), jsou podbarveny tmavší barvou (viz legenda pod tabulkou).

¹²⁷ Zdroj: *The World Bank*, tabulka rozlohy jednotlivých států světa v km² za rok 2010, dostupné online: <<http://data.worldbank.org/indicator/AG.SRF.TOTL.K2>> [citováno 20.7.2010].

¹²⁸ Ke způsobu zjišťování prostoru pro jeden stát viz podkapitola č.6.2.3.

Tabulka č.9 – Srovnání deseti států světa s největším počtem zmínek, prostorem v analyzovaném zpravodajství, populací, rozlohou, nejsilnější ekonomikou a nejvyšším objemem obchodu s Českou republikou za rok 2010¹²⁹

	Státy podle počtu zmínek v MF Dnes v roce 2010	Státy podle prostoru v MF Dnes v roce 2010 v cm ²	Státy podle velikosti populace v roce 2010	Státy podle rozlohy v km ²	Státy podle HDP (v mil.USD) v roce 2010	Zahraniční obchod s ČR (v mil. Kč) v roce 2010
Pořadí	<i>Celkem zmínek</i> 10641	<i>Celkem</i> 797 780 cm ²	<i>Celkem</i> 6 885 217 727	<i>Celkem</i> 134 271 531,7 km ²	<i>Celkem</i> 63 412 191,2 mil.USD	<i>Celkem</i> 4 910 251,7 mil.Kč
1.	USA (1362)	USA (117 290)	Čína (1 337 705 000)	Rusko (17 098 240)	USA (14 419 400,0)	Německo (1 413 337,6)
2.	Rusko (706)	Rusko (69 068)	Indie (1 205 624 648)	Kanada (9 984 670)	Čína (5 930 529,5)	Slovensko (344 548,6)
3.	Velká Británie (576)	Německo (44 483)	USA (309 326 225)	USA (9 831 510)	Japonsko (5 495 379,4)	Čína (314 713,9)
4.	Německo (573)	Velká Británie (44 124)	Indonésie (240 676 485)	Čína (9 600 000,7)	Německo (3 284 473,7)	Polsko (308 097,6)
5.	Francie (429)	Francie (30 537)	Brazílie (195 210 154)	Brazílie (8 514 880)	Francie (2 548 315,4)	Francie (214 585,2)
6.	Polsko (333)	Slovensko (27 958)	Pákistán (173 149 306)	Austrálie (7 741 220)	Velká Británie (2 256 260,0)	Itálie (205 653,4)
7.	Čína (302)	Polsko (27 644)	Nigérie (159 707 780)	Indie (3 287 260)	Brazílie (2 143 035,3)	Rakousko (198 971,1)
8.	Slovensko (290)	Čína (23 621)	Bangladéš (151 125 475)	Argentina (2 780 400)	Itálie (2 041 954,7)	Rusko (197 328,7)
9.	Afghánistán (265)	Afghánistán (18 338)	Rusko (142 389 000)	Kazachstán (2 724 900)	Indie (1 710 917,2)	Velká Británie (171 003,6)
10.	Itálie (241)	Itálie (17 047)	Japonsko (127 450 459)	Súdán (2 505 810)	Kanada (1 577 040,1)	Nizozemí (170 925,4)

Legenda:	Zastoupení v 6 kategoriích	Zastoupení v 5 kategoriích	Zastoupení v 4 kategoriích	Zastoupení v 3 kategoriích	Zastoupení v 2 kategoriích	Zastoupení v 1 kategorii
-----------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------------

„Bílá místa“ ve sloupcích s deseti státy světa s největší rozlohou a populací potvrzují, že tyto faktory na mediální reprezentaci států pravděpodobně nemají vliv. Sloupce s ekonomickými ukazateli se naopak svým obsahem blíží sloupcům se státy, o nichž Mladá fronta Dnes referovala nejvíce, a naznačují tak význam ekonomických faktorů a *regionalismu* pro skladbu analyzovaného zahraničního zpravodajství.

¹²⁹ Zdroje jednotlivých údajů viz tabulky výše.

6.2.3. PROSTOR PRO JEDNOTLIVÉ STÁTY

Kromě počtu zmínek je dalším ukazatelem „významnosti“ jednotlivých států v zahraničním zpravodajství také prostor, který byl zemím věnován. Ten byl zjištěn rozdělením rozměru každého článku stejným dílem mezi všechny zmíněné státy (bez ohledu na to, kolikrát byla která země zmíněna – pokud se tak např. v článku s velikostí 100 cm² psalo o 10 státech, byl každému z nich přiřčen prostor 10 cm²). Tento způsob rozpočítávání samozřejmě není bez nevýhod. Nemůže například zachytit, o které zemi článek pojednává na celé své ploše a kterou zmiňuje okrajově, například v připojené tabulce či v posledním odstavci zprávy. Jiné způsoby dělení se však zdají ještě méně vhodné – nelze například počítat slova „věnovaná“ jednotlivým zemím ani určit, který odstavec pojednává o kterém státě. Zmínky o zemích se totiž často objevují zároveň v jediné větě, zatímco jiné odstavce nemusí zmínit žádnou zemi a věnovat se pouze situaci v regionu obecně. Dělení rozsahu článku počtem zmíněných států je tak sice zjednodušující, ale pravděpodobně jedinou použitelnou metodou.

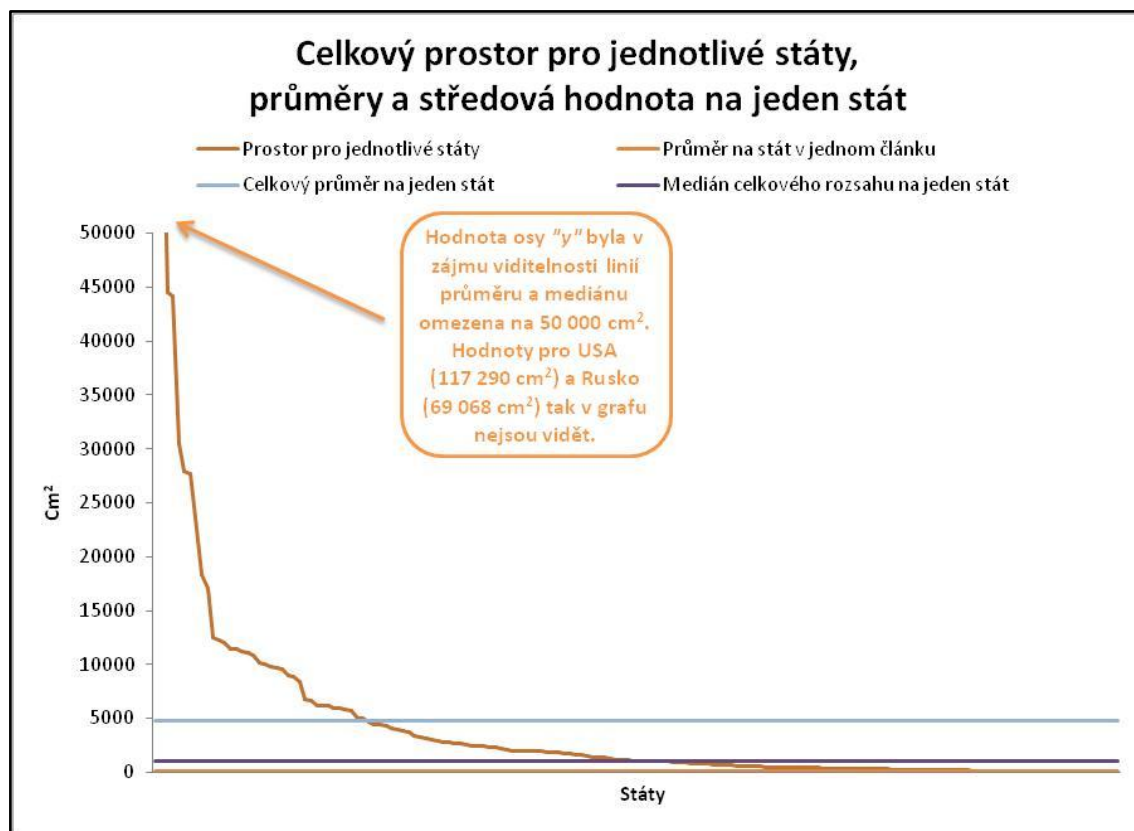
Z dat získaných analýzou a následným rozdělením prostorů článků mezi jednotlivé zmíněné země vyplývá, že jeden článek zmiňoval průměrně 2,7 států¹³⁰ a jeden stát v jedné zahraniční zprávě Mladé fronty Dnes průměrně získal prostor 96,5 cm². Během celého roku pak jeden stát¹³¹ získal průměrně prostor 4 749,8 cm². Zajímavější než průměr jsou zde však procenta – 25 % zmíněných států dostalo za celý rok prostor menší než 300 cm², zatímco 25 % zemí získalo prostor větší než 4 000 cm². Medián (středová hodnota) celkového prostoru pro jeden stát za rok 2010 se pohyboval na 1 070 cm². Z této nepodobnosti průměru, mediánu a percentilů je jasné, že prostory pro různé státy byly velmi rozdílné a sahaly od téměř nulových hodnot až k číslům extrémně vysokým. To ukazuje následující graf a tabulky:

¹³⁰ Medián neboli středová hodnota byly 2 státy na jeden článek, nejčastěji byl ale v článku zmíněn pouze jeden stát (modus počtu států v jednom článku byl 1, takových článků bylo ve vzorku 40 %). O více než dvou státech se zmiňovalo jen asi 35 % článků, více než o třech státech psalo méně než 25 % zpráv.

Nejvíce států se objevilo v článku „Švýcaři hlasují: Vyhostit cizince kriminálnika? ANO, nebo ANO?“ (Mladá fronta Dnes, 25.11.2010, s.8). Celkem se v něm psalo o 31 zemích, většina z nich byla zmíněna v tabulce připojené ke článku a uvádějící procenta cizinců v populaci dané země. Druhý nejvyšší počet se objevil ve článku „Polsko: Poslední sbohem, pane prezidentě“ (Mladá fronta Dnes, 19.4.2010, s.6), a to 28 zemí, o kterých se psalo převážně v infoboxu o tom, kdo ze světových státníků přiletěl na polský státní pohřeb a kdo kvůli dýmu z islandské sopky dorazit nemohl.

¹³¹ Pokud byl v roce 2010 zmíněn – nulové hodnoty pro nezmíněné státy nejsou započítány.

Graf č.9 – Celkový prostor pro jednotlivé státy za rok 2010 a porovnání s průměrem a mediánem¹³²

¹³² Podobně jako v grafu č.4 nejsou na ose x zobrazeny popisky jednotlivých států – cílem je především ukázat poměry a výrazné rozdíly mezi prostorem pro různé státy.

Tabulka č.10 – Součet celkového prostoru pro jeden stát za rok 2010 – deset států s největším a nejmenším prostorem

Pořadí	Stát	Rozsah v cm ²
1.	USA	117 290
2.	Rusko	69 068
3.	Německo	44 484
4.	Velká Británie	44 124
5.	Francie	30 538
6.	Slovensko	27 958
7.	Polsko	27 644
8.	Čína	23 622
9.	Afghánistán	18 338
10.	Itálie	17 048

[...]

Pořadí	Stát	Rozsah v cm ²
158.	Mali	36
159.	Malawi	36
160.	Mosambik	32
161.	Fidži	29
162.	Gambie	16
163.	Guinea-Bissau	16
164.	Kapverdy	16
165.	Papua - Nová Guinea	14
166.	Džibutsko	10
167.	Turkmenistán	4

Rozdíl mezi státem s největším prostorem (USA, 117 290 cm²) a zemí s nejmenším prostorem (Turkmenistán, 4 cm²) tedy činí 117 286 cm². Zprávy o USA tak za celý rok zaplnily asi 94 novinových stran, zatímco o Turkmenistánu byly popsány asi tři tisíce (0,0032) jedné strany.¹³³ Složení deseti států s největším prostorem svým pořadím

¹³³ Turkmenistán byl zemí s nejmenším získaným prostorem v analyzovaném zpravodajství, po něm však ještě „následovalo“ 29 států, o kterých Mladá fronta Dnes nepsala vůbec.

i vzájemnými poměry výsledných hodnot víceméně odpovídá deseti státům s nejvíce zmínkami za daný rok (srovnej tabulka č.1) a není tedy třeba znovu jej rozebírat z hlediska vlivu jednotlivých determinant. Stejně tak se s minimálními odchylkami shodují i údaje o pokrytí států podle jednotlivých kontinentů (srovnej tabulka č.3):

Tabulka č.11 – Součet celkového prostoru pro státy za jednotlivé kontinenty v roce 2010

Kontinent	Prostor v cm ²	Podíl z celkového prostoru
Evropa	404 972	50,8%
Asie	170 939	21,4%
Afrika	33 720	4,2%
Severní a Střední Amerika	152 552	19,1%
Jižní Amerika	27 125	3,4%
Austrálie a Oceánie	8 658	1,1%

Poslední tabulka v této sérii ukazuje deset států s největším celkovým prostorem za jednotlivá čtvrtletí. V ní je možné zaznamenat rozdíly oproti údajům o nejčastěji zmiňovaných státech podle čtvrtletí (viz tabulka č.4). Získaná data tedy naznačují, že výrazné události sice „svým státům“ nepřinesly častější pokrytí v analyzovaném zpravodajství, ale že těmito událostem a zemím byl v dané době věnován výrazně větší prostor než jiným typům zpráv – Haiti, které bylo v počtu zmínek v prvním čtvrtletí sedmé, se v množství prostoru dostalo až na 4. místo (zabralo celkem 9 471 cm², což je téměř třetina prostoru pro USA za první čtvrtletí, tj. 30 786 cm²). Podobně se v druhém čtvrtletí na 8. místo z hlediska prostoru dostalo Řecko (zprávy o ekonomické krizi, protestech v ulicích a dubnové žádosti země o mezinárodní pomoc), zatímco mezi nejčastěji zmiňovanými státy nebylo vůbec. Ve čtvrtém čtvrtletí takto 6. místo obsadilo Chile, a to kvůli zprávám o záchraně horníků ze zavaleného dolu. Na základě těchto údajů tedy lze tvrdit, že náhlé a výjimečné události sice nemají z hlediska mediálního pokrytí delší trvání (což je patrné z ne tak výrazně zvýšeného počtu zmínek o státech, v nichž se udály), ale v době jejich objevení se jim ve zprávách dostává velkého prostoru.

Tabulka č.12 – Deset států s největším celkovým prostorem v zahraničním zpravodajství podle čtvrtletí roku 2010

		Čtvrtletí			
		1.	2.	3.	4.
Pořadí států podle počtu zmínek	1.	USA	USA	USA	USA
	2.	Rusko	Rusko	Rusko	Rusko
	3.	Velká Británie	Polsko	Německo	Německo
	4.	Haiti	Velká Británie	Velká Británie	Velká Británie
	5.	Německo	Německo	Francie	Francie
	6.	Čína	Slovensko	Slovensko	Chile
	7.	Francie	Francie	Polsko	Slovensko
	8.	Afghánistán	Řecko	Čína	Čína
	9.	Kanada	Čína	Rakousko	Polsko
	10.	Slovensko	Afghánistán	Afghánistán	Itálie

6.2.4. MAPA SVĚTA PODLE MLADÉ FRONTY DNES

Problémem při představování výsledků výzkumů *news geography* je vždy do velké míry obsáhlost zkoumaných kategorií – států světa je téměř 200, každá tabulka či graf tedy musí být nutně jen výběrem největších, nejmenších či podle jiného kritéria vybraných ukazatelů (v opačném případě se vystavuje riziku nepřehlednosti).

V rámci některých studií jsou proto vytvářeny tzv. anamorfované mapy světa, které mění plošnou velikost jednotlivých států v „klasické“ politicko-geografické mapě podle toho, jaký prostor jim byl v analyzovaném zpravodajství věnován. V neumělé formě takovou mapu vytvořili Gerbner a Marvanyi (viz Gerbner – Marvanyi, 1977: 58-59), do své rigorózní práce anamorfované mapy zahrnul i Špirko (viz Špirko, 2010: 117-122)¹³⁴.

¹³⁴ Jak již bylo zmíněno dříve, Špirko při přiřazování států ke zprávám vychází pouze z domicilů a odmítá multinacionalitu (ke každé zprávě tak přiřazuje pouze právě jeden stát). Tento způsob však příliš redukuje a schematizuje obsah článků a je sporný například u článků se dvěma domicily (srovnej podkapitola č.2.7). Proto se Špirkovým textem tato práce dále nepracuje. Toto rozhodnutí se týká i Špirkových anamorfovaných map – ačkoli jsou vytvořeny ve stejném programu a stejným postupem jako mapy v této práci. Samotná jeho interpretace anamorfovaných map je mírně zavádějící – v legendě uvádí různé velikosti mřížky, podle níž jsou mapy anamorfovány, a jim odpovídající počty či plochy článků v analyzovaných denících. Takto však údaje

Výhodou anamorfovaných map je alespoň rámcové zachování původní podoby mapy světa a tedy jejich dobrá „čitelnost“ a možnost okamžitého srovnání mediální reprezentace různých částí světa. Při srovnání anamorfované mapy s „klasickou“ jsou také ihned patrné rozdíly mezi oběma *podobami světa*.

Je však třeba upozornit také na jejich nevýhody – protože se snaží udržet co největší podobu původní mapě a zachovat sousedství a polohu jednotlivých států, nelze v ní zachytit přesné hodnoty pro jednotlivé země. Ty se vzájemně ovlivňují, a pokud se jeden stát výrazným způsobem zvětší či zmenší, dotkne se tato změna také vedlejších států, které by na základě jim náležejících hodnot proměnu podstoupit neměly.¹³⁵ Přesto mohou anamorfované mapy posloužit jako snadno čitelná ilustrace či demonstrace zkoumaného problému – a právě tak je také třeba k nim přistupovat.

V rámci této práce bylo vytvořeno celkem pět anamorfovaných map, které zachycují *podobu světa* podle zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes z roku 2010. Podoba států na těchto mapách vychází z „klasické“ (neanamorfované) mapy světa, jejich plošná velikost se však mění podle prostoru (nikoli počtu zmínek), který dostaly v analyzovaném zpravodajství.¹³⁶ Platí jednoduchá úměra, že čím větší prostor získal stát v analyzovaném zpravodajství, tím větší prostor získá také v mapě. Výsledné mapy pak představují *mediální svět* Mladé fronty Dnes za rok 2010 a za jednotlivá čtvrtletí.

Zbarvení států bylo odstupňováno podle toho, nakolik se změnila rozloha státu v mapě, a zda kladným či záporným směrem. Plošná velikost zemí závisí na mřížce a mění se podle ní (mřížka byla pro snazší „čtení“ v mapě ponechána). Pokud se mřížka nezvětšila ani nezmenšila a stát si tak zachoval svou původní velikost, je index změny rozlohy (tj. poměr nové velikosti k původní) roven číslu 1. Pokud se stát zmenšil na polovinu své původní velikosti, je index změny jeho rozlohy roven číslu 0,5, pokud se zmenšil na méně než desetinu původní rozlohy, je index menší než 0,1. Jestliže se státy naopak zvětšily na dvojnásobek původní velikosti, index změny rozlohy je číslo 2. Státy s indexem 10 a vyšším tak svou

z anamorfované mapy číst nelze. „Zvětšení“ a „zmenšení“ mřížky a jednotlivých států v mapě nezávisí pouze na vložených datech pro daný stát, ale také na hodnotách pro okolní země. Špirko rovněž nevysvětluje, podle jakých hodnot/proměnných jsou státy zabarvovány různými barvami, a jak tedy barevnou škálu číst. Samotné mapy jsou však s největší pravděpodobností vytvořeny správnou metodou a zajímavě naznačují podobu světa z pohledu Špirkem analyzovaných médií.

¹³⁵ Extrémním případem takové závislosti jsou státy ležící uvnitř jiných zemí (jako jsou na současné mapě světa například San Marino či Vatikán).

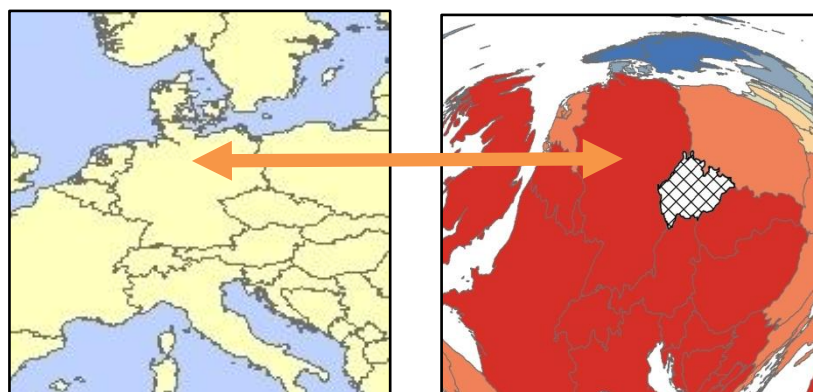
¹³⁶ Při tvorbě map v programu GIS nebylo pracováno se dvěma státy, které byly v rámci analýzy kódovány, a to s Palestinou a Tibetem. Prostor, který tato území dostala v analyzovaném zpravodajství, byl při tvorbě map přičten k prostoru pro státy, v nichž leží (tj. Čína v případě Tibetu a Izrael v případě Palestiny). Tato úprava však vzhledem k malé rozloze obou států/oblastí a ke spíše ilustrativní povaze map výsledky nijak výrazně neovlivní.

velikost zvětšily desetkrát i více. Barevná škála mapy odpovídá tomuto zvětšování a zmenšování – čím více jsou státy tmavě modré, tím více se na mapě zmenšily, čím více jsou tmavě červené, tím více se zvětšily. Škála tohoto indexu není na obou stranách od „nulové hodnoty“ (tj. od čísla 1, které znamená, že velikost státu zůstala beze změny) shodná – zvětšování států totiž proběhlo na větší škále než jejich zmenšování (například Haiti se v prvním čtvrtletí zvětšilo s indexem 60,7, Slovensko v druhém čtvrtletí s indexem 65,9 atd.). Jak už ale bylo uvedeno, změny rozlohy států jsou ovlivněny i změnami jejich sousedů a nemají proto přesnou výpovědní hodnotu. I zbarvení států je tedy spíše orientační a slouží k rychlému rozlišení „zvětšených“ a „zmenšených“ oblastí světa.

Při čtení anamorfovaných map je rovněž třeba mít na paměti, že zohledňují původní velikost států světa na mapě, takže „malé státy“ se zvětšují více než „velké“. Patrné to je například u USA, které z hlediska prostoru v zahraničním zpravodajství výrazně dominuje, a u Ruska, jež je v množství prostoru druhé – tyto země jsou na anamorfované mapě světa jen mírně zvětšeny (USA) anebo naopak mírně zmenšeny (Rusko), neboť jde o země s velkou geografickou rozlohou. Menší (tj. menší oproti USA a Rusku) státy jako Německo, Polsko či Slovensko naopak ve vztahu ke své původní velikosti získaly ve zpravodajství velký prostor a zaznamenaly tak větší růst.

Jak anamorfóza v praxi vypadá, lze demonstrovat výřezem Německa a jeho okolí z „klasické“ a z anamorfované mapy:

Obr. č.8 – Německo na klasické mapě a na mapě anamorfované

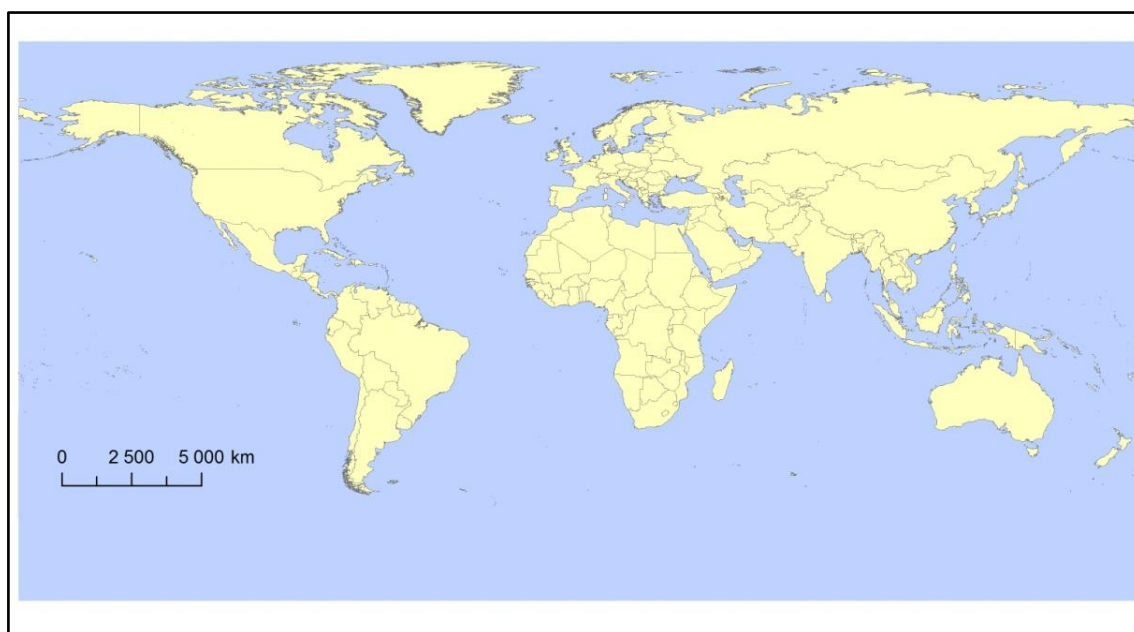

Prostor pro Českou republiku nebyl v rámci analýzy sledován, při anamorfóze pro ni tedy nebyla zadána žádná data a případné změny v jejím tvaru jsou způsobeny pouze změnami velikosti jejích sousedů. V zájmu kartografické přesnosti proto byla Česká republika označena

odlišnou barvou. V mapě rovněž není znázorněna Antarktida, která nebyla v analýze zahrnuta mezi státy světa, ale kontinenty (a byla tedy kódována v kategorii č.10). Prohnutí mřížky v místě, kde Antarktida leží, je tak pouze důsledkem provedené anamorfózy a s reprezentací Antarktidy v analyzovaném zpravodajství nesouvisí.

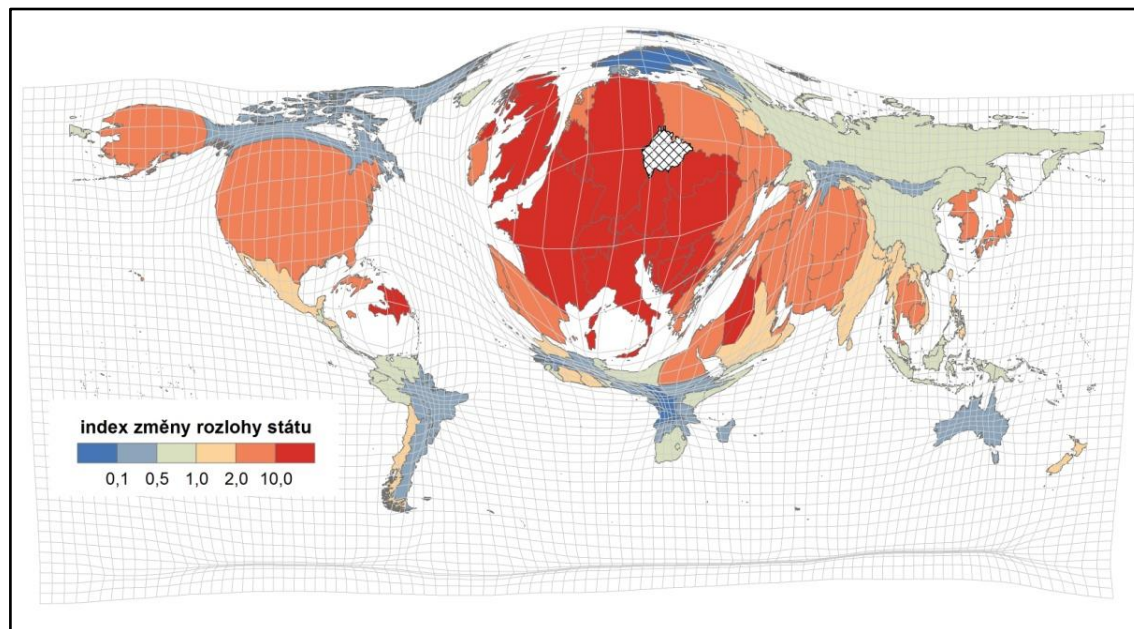
Mapa č.1 – Neanamorfovaná mapa světa

(větší verze viz příloha č.11.12)

Mapa č.2 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země v Mladé frontě Dnes 2010

(větší verze viz příloha č.11.7)

Při pohledu na takto anamorfovanou mapu světa se zdá, že je nad Evropu přiložena lupa – právě středo- a západoevropské státy jsou zvětšeny nejvíc. Východní Evropa je zvětšena jen mírně a skandinávské státy se naopak smrštily. Z toho lze znovu usuzovat na výrazný vliv *regionalismu* a historických, geografických i kulturních vazeb (v souladu se *zpravodajskými hodnotami*) na strukturu zahraničního zpravodajství.

Jasně viditelné je tu také zaměření zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes na tzv. *evergreeny* mezi událostmi v roce 2010¹³⁷ – zvětšené jsou státy Blízkého Východu spojené tématy sporu o status Palestiny a terorismu (Izrael, Egypt, Írán, Irák, Afghánistán, Pákistán) a Severní a Jižní Korea ve spojení s hledáním nástupce Kim Čong-ila a vzájemnými spory. Patrné jsou i některé výrazné události roku 2010 – zemětřesení na Haiti, čtvrt roku trvající nepokoje v Thajsku a zavalení a následně záchránění horníci v Chile. Přesto z mapy vyplývá to, o čem mluví řada výzkumů *news geography* – podrezprezentace (či opomíjení) jižní polokoule. „Smrštěné“ jsou takřka celé kontinenty Afriky a Jižní Ameriky, ale i velká část Asie (především střední a severní).

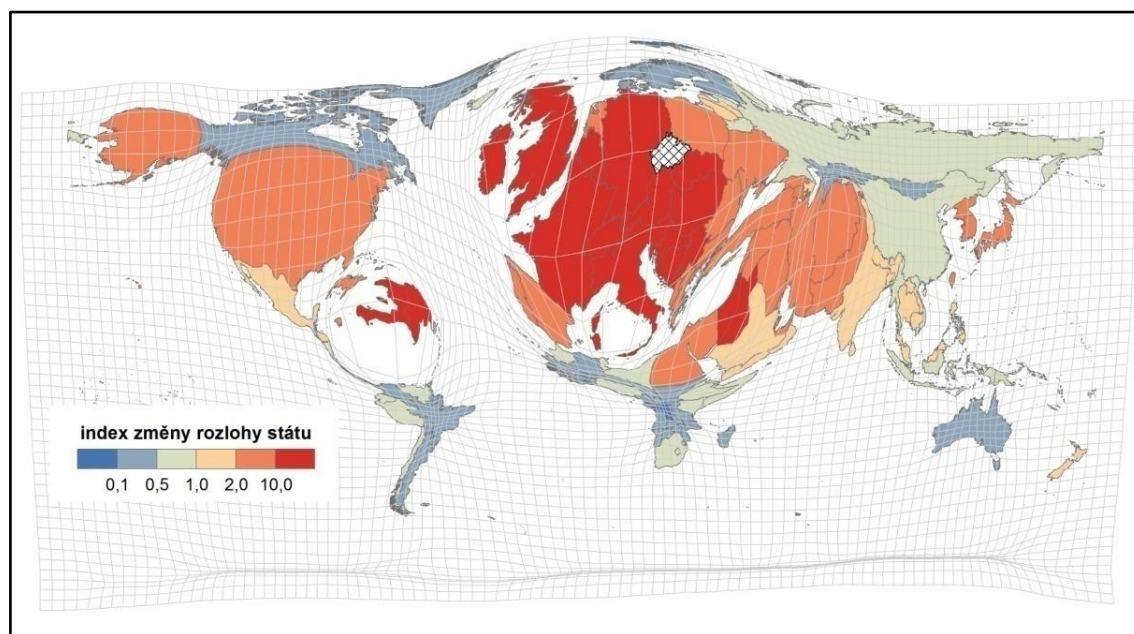
¹³⁷ Viz podkapitola č.4.13.

Z celkového pohledu na anamorfovanou mapu lze soudit, že závěry H.D.Wu o dominanci ekonomických vlivů a klesajícím vlivu *regionalismu* na strukturu zpravodajství nejsou platné. Potvrzeny se naopak zdají nová zjištění výzkumů *zpravodajských toků*¹³⁸, tedy tvrzení, že se média nově zaměřují na ideologii antiterorismu a region Blízkého Východu.

Na jednotlivých mapách za čtvrtletí je pak jednak výrazný přesun pozornosti mezi různými oblastmi podle aktuálního dění (Haiti a Karibik v 1. čtvrtletí, Polsko, Island, Řecko, Evropa obecně a Thajsko v 2. čtvrtletí, Chile a Severní Korea ve 3. čtvrtletí a Barma a Pobřeží Slonoviny/Cote d'Ivoire ve 4. čtvrtletí), jednak stálá vysoká pozornost vůči „našemu regionu“, tedy sousedním státům, tradičním evropským mocnostem a státům se společnou či podobnou historií. Při pohledu na menší zvýraznění Polska (s výjimkou 2. čtvrtletí, kdy došlo k pádu polského vládního letadla) by bylo možné usuzovat i na to, že větší pozornost věnuje Mladá fronta Dnes zemím ležícím na západ od českých hranic. Vliv *regionalismu* je každopádně nezpochybnitelný.

Mapa č.3 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země v prvním čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010

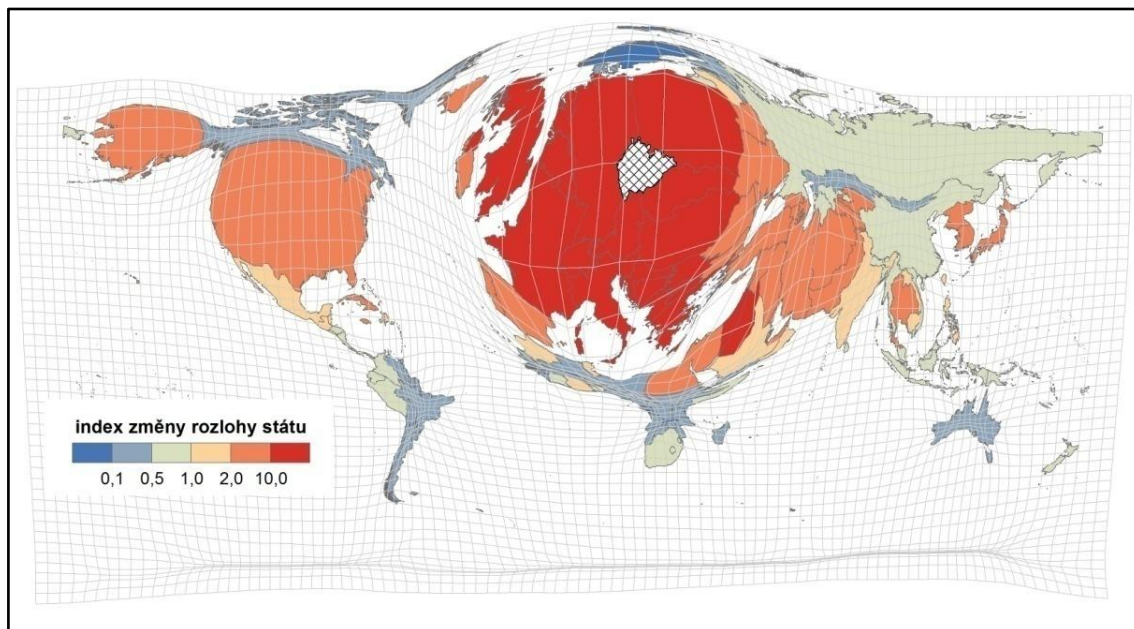
(větší verze viz příloha č.11.8)

¹³⁸ Srovnej Clausen, 2010:133 nebo podkapitola č.2.4 zde.

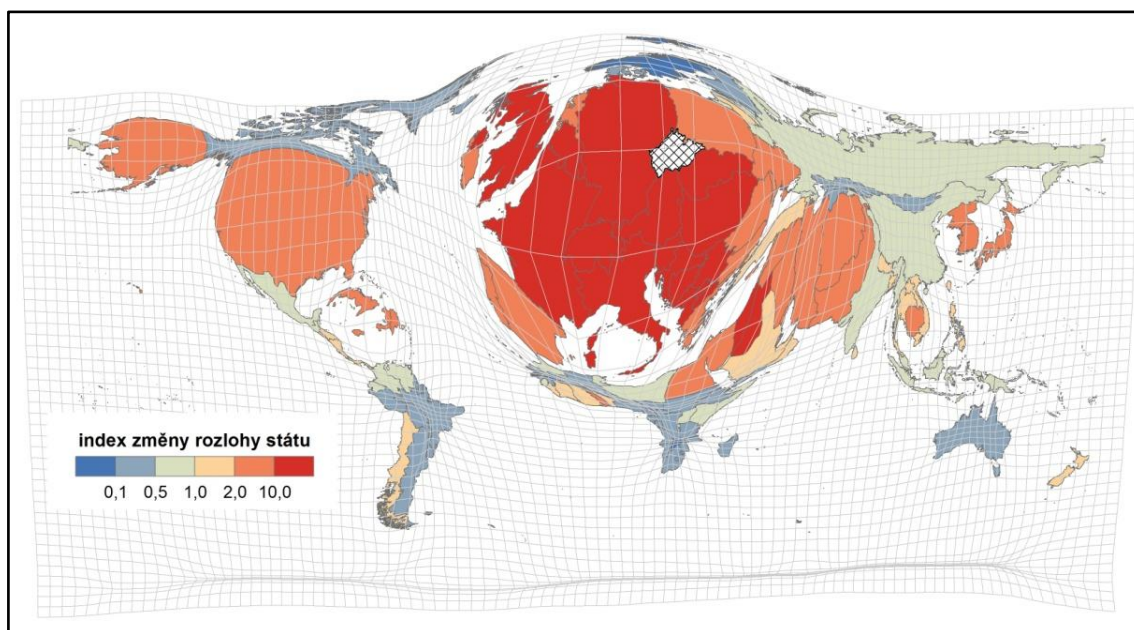
Mapa č.4 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve druhém čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010

(větší verze viz příloha č.11.9)

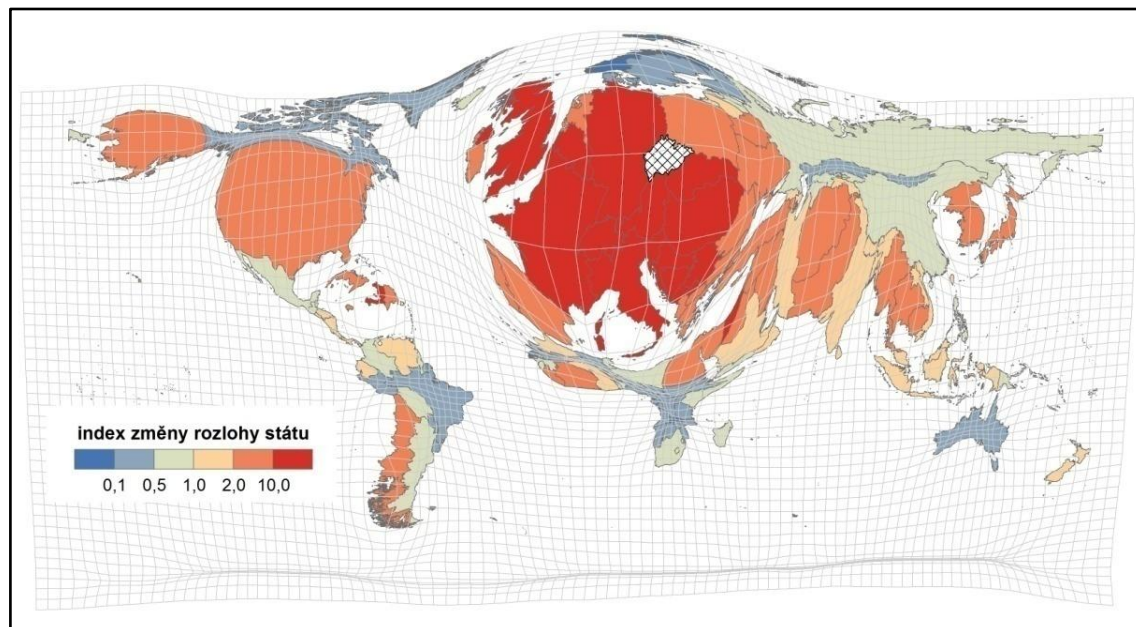
Mapa č.5 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve třetím čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010

(větší verze viz příloha č.11.10)

Mapa č.6 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve čtvrtém čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010

(větší verze viz příloha č.11.11)

6.3. NÁBOŽENSTVÍ, KONTINENTY A ORGANIZACE

Následující podkapitola se zaměří na zmínky o jednotlivých světových náboženstvích, kontinentech a oblastech světa či mezinárodních organizacích, a na způsob, jakým je ve svém zahraničním zpravodajství Mladá fronta Dnes v roce 2010 používala a případně i propojovala. Vzhledem k předepsanému omezenému rozsahu diplomové práce však spíše než o hloubkový rozbor půjde o naznačení možných souvislostí a zdůraznění nejvýraznějších fenoménů.

6.3.1. NÁBOŽENSTVÍ

Zmínka o alespoň jednom náboženství se vyskytla v 673 zprávách z 3 954 analyzovaných, tedy v 17 % zpráv. Podobně jako u zmínek o státech (a také o kontinentech a mezinárodních organizacích) mohlo být k jedné zprávě přiřazeno i více různých náboženství, pokud o nich v článku byla zmínka.

Nejčastěji byl ve zprávách zmiňován islám¹³⁹, psalo se o něm ve více než polovině článků, ve kterých se náboženství objevilo. Křesťanství bylo zmíněno ve více než třetině případů, judaismus v pětině takových zpráv. Ostatní náboženství (hinduismus, buddhismus, taoismus, animismus aj.) byla zmíněna v méně než 5 procentech případů a pro analyzované zahraniční zpravodajství tedy de facto „neexistovala“.

Tabulka č.13 – Počet a podíl zmínek o náboženství v analyzovaných článcích

Náboženství	Počet zmínek	Podíl z článků se zmínkou o náboženství (N=673)
Křesťanství	264	39,20%
Islám	347	51,60%
Judaismus	138	20,50%
Hinduismus	17	2,50%
Buddhismus	24	3,60%
Sikhismus	1	0,10%
Vúdú	4	0,60%
Animismus	2	0,30%
Šintoismus	1	0,10%
Taoismus	1	0,10%

Zajímavý ovšem není jen samotný počet a dominance zmínek o muslimské a křesťanské víře v českém zpravodajství, ale také to, ve spojení se kterými státy se zmínky o náboženství ve zprávách většinou objevovaly. Toto srovnání není zcela přesné a může být i mírně zavádějící, neboť náboženství nebylo během kódování přiřazováno ke státu, ve spojení s nímž bylo zmíněno, ale k celé zprávě, a ve výsledných datech je tak bráno jako „související“ se všemi státy, které se v dané zprávě objevily.¹⁴⁰ O *vúdú* coby náboženství se tak například zmiňovaly celkem 4 články ze vzorku, ale celkem je s ním ve výsledcích spojeno osm zemí, a to nejen Haiti či Dominikánská republika, kde je provozováno, ale například i Francie,

¹³⁹ Případně jeho jednotlivé odnože, hodnostáři ap. – k tomu, jak byly zmínky o náboženství ve zprávě identifikovány, viz podkapitola č.3.5.

¹⁴⁰ Stejně byly kódovány i kategorie kontinentů a oblastí světa a mezinárodních organizací, upozornění na nepřesnosti se tedy týká i jich.

Rusko či USA, tedy země, které byly ve zprávách o Haiti také zmíněny. Přes tuto metodickou nepřesnost stojí zjištění o reprezentaci náboženství za alespoň krátkou poznámku.

Z analýzy například vyplývá, že pět ve zpravodajství nejčastěji zmiňovaných náboženství se v některých případech často pojí i se státy, v nichž nemá větší zastoupení, jak je patrné z následujících tabulek:

Tabulka č.14 – Státy nejčastěji spojované s jednotlivými náboženstvími v Mladé frontě Dnes v roce 2010

Pořadí států podle množství „společných“ zpráv	Náboženství				
	Křesťanství	Islám	Judaismus	Hinduismus	Buddhismus
1.	USA	USA	USA	Indie	Čína
2.	Vatikán	Pákistán	Izrael	USA	USA
3.	Německo	Afghánistán	Německo	Velká Británie	Thajsko
4.	Rusko	Velká Británie	Palestina	Čína	Tibet
5.	Polsko	Irák	Velká Británie	Pákistán	Rusko

Tabulka č.15 – Žebříček států světa podle zastoupení jednotlivých náboženství¹⁴¹

Pořadí států podle množství věřících	Náboženství				
	Křesťanství	Islám	Judaismus	Hinduismus	Buddhismus
1.	USA	Indonésie	USA	Indie	Čína
2.	Brazílie	Indie	Izrael	Nepál	Thajsko
3.	Mexiko	Pákistán	Kanada	Bangladéš	Japonsko
4.	Rusko	Bangladéš	Francie	Indonésie	Barma
5.	Filipíny	Nigérie	Velká Británie	Pákistán	Srí Lanka
6.	Nigérie	Egypt	Německo	Srí Lanka	Vietnam
7.	Čína	Írán	Rusko	USA	Kambodža
8.	DR Kongo	Turecko	Argentina	Malajsie	Jižní Korea
9.	Německo	Alžír	Austrálie	Barma	Indie
10.	Etiopie	Maroko	Brazílie	Velká Británie	Malajsie

¹⁴¹ Zdroj: *The Pew Forum*, dostupné online na <<http://features.pewforum.org/grl/population-number.php>> [citováno 20.7.2013].

Ačkoli některé státy mají obě tabulky společné, lze tvrdit, že někdy zmínky o náboženství fungují spíše jako jakési symboly nebo je na ně uplatňován vliv *regionalismu*. Právě ten je pravděpodobně důvodem, proč se mezi pět států nejčastěji spojovaných s křesťanstvím dostalo sousední katolické Polsko. Vatikán se pak na druhém místě ocitl kvůli své ústřední roli v křesťanském světě.

Symbolické zacházení s náboženstvím je asi nejvýraznější u islámu. Ten totiž funguje jako určité „pojítko“ USA, Velké Británie, Afghánistánu a Iráku, neboť (přinejmenším v mediálním pojetí) souvisí s tzv. *válkou proti terorismu*¹⁴² a ideologií antiterorismu (chápaného jako terorismus islámských radikálů). V Iráku i Afghánistánu jsou nasazeny jednotky USA a jejich spojenců, v obou zemích jsou západní vojáci vystaveni teroristickým útokům a celý blízkovýchodní region je obecně chápán jako sídlo teroristických organizací (v čele s al-Káidou).

U judaismu je pak jeho časté spojování s Německem způsobeno historickým dědictvím a zprávami, které se z různých důvodů (výročí, nová zjištění historiků, vztahy Německa a Izraele, hledání nedopadených nacistů z druhé světové války, krádež nápisu z koncentračního tábora v Osvětimi ap.) věnovaly druhé světové válce. Palestinu na čtvrté místo u judaismu „vynesly“ spory s Izraelem.

Původně metodika počítala i s porovnáním frekvence a souvislosti zmínek o jednotlivých náboženstvích a kontinentech – vzhledem k tomu, že více než polovina zmínek o kontinentech se však týkala Evropy¹⁴³, nemá takové porovnání smysl, neboť z něj lze zjistit jen to, že většina náboženství se objevovala nejčastěji ve spojení se zmínkami o Evropě. Výjimkou je hinduismus, který se však současně se zmínkou o některém z kontinentů objevil pouze ve třech zprávách (z toho ve dvou případech s Así), což je ze statistického hlediska zanedbatelné, a judaismus, který se 29krát objevil ve spojení s Evropou a 21krát s Blízkým Východem. Ani tato čísla však nejsou statisticky příliš zajímavá.

6.3.2. KONTINENTY

Zmínky o kontinentech a oblastech světa se vyskytly v 863 člancích z 3 954, tedy zhruba v každé páté zprávě (kódování probíhalo obdobně jako v případě náboženství, jednomu

¹⁴² Tzv. *war on terror*, spuštěná vládou USA po útocích z 11. září 2001.

¹⁴³ Viz dále, podkapitola č.6.3.2.

článku mohlo být přiřazeno i více kontinentů či oblastí). Ve více než 66 % těchto článků byla zmíněna Evropa (konkrétně v 571 případech), zmínky o ní kategorii *kontinentů* jasně dominovaly. Druhá Afrika byla zmíněna jen v 15,6 % všech článků o kontinentech (135 zpráv), Asie v 12,4 % (107 zpráv). Ostatní oblasti světa byly zmíněny v méně než 10 % těchto článků, například o Blízkém Východě bylo zaznamenáno jen 67 zmínek, o Skandinávii 13 zmínek, o regionu Austrálie a Oceánie 7 zmínek za celý rok (kompletní seznam viz příloha č.11.13).

Tyto výsledky mohou znamenat jak vliv *regionalismu* a úzkého zaměření deníku na dění v Evropě, tak i konec chápání světa v mezích kontinentů a orientace na jiné ukazatele (ekonomika, členství v organizacích, náboženství, vztahy k České republice). Možné je i to, že deník u svých čtenářů jednoduše předpokládá znalost základní politické geografie, a nesnaží se proto ve svých článcích upřesňovat polohu zmiňovaných států přívlastky jako *východoasijský, jihoamerický, kavkazský* či *blízkovýchodní*.

Se zprávami o Evropě se nejčastěji pojí zmínky o USA (42,4 % článků se zmínkou o Evropě), Velké Británii (30,1 %), Německu (28,5 %), Francii (28,4 %) a Rusku (24,7 %). Tyto státy se také většinou ve velké míře objevovaly ve zprávách společně se zmínkami o dalších kontinentech, vzhledem k nízkému počtu zaznamenaných výskytů těchto regionů však nelze usuzovat na žádnou větší míru souvislosti.

Podobně není možné usuzovat ani na žádné specifické souvislosti mezi zmínkami o náboženství a kontinentech. Článků, kde se zmínky o těchto kategoriích vyskytly současně, bylo ve vzorku jen 204, nejčastěji se zmiňovaly o Evropě (119 zmínek) a o islámu (123 zmínek), o obou zároveň psalo 70 z nich.

6.3.3. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

O alespoň jedné mezinárodní organizaci se zmiňovalo celkem 619 zpráv, tedy zhruba 15 % z celého vzorku. V drtivé většině však šlo o zmínky o *Evropské unii* (359 článků, tj. 58 % ze všech zmínek o organizacích, ale pouze 9 % ze všech článků ve vzorku), *OSN* (173 zpráv, tj. 27,9 % ze všech zmínek) a *NATO* (126 zpráv, tj. 20,4 %). Ostatní uskupení se objevila spíše výjimečně – čtvrtá nejčastěji zmiňovaná organizace, *Červený kříž/půlměsíc*¹⁴⁴, byla zmíněna pouze 16krát (tj. 2,6 % všech zmínek a jen 0,4 % celého vzorku), pátá organizace *G20* jen 13krát (tj. 2,1 % zmínek). *Africká unie* coby největší africká organizace

¹⁴⁴ Zmínky o Červeném kříži a Červeném půlměsíci byly v rámci analýzy řazeny do společné kategorie.

se ve zpravodajství Mladé fronty Dnes objevila jen ve 4 případech, *Liga arabských států* jen ve 2, a například organizace sdružující země jihovýchodní Asie, *ASEAN*, se nevyskytla ani jednou (kompletní seznam viz příloha č.11.14).

Z toho lze znovu usuzovat na vliv *regionalismu* – český deník informuje především o těch mezinárodních organizacích, jichž je Česká republika členem, v jejichž rámci nasazuje v zahraničí své vojenské jednotky (NATO) a dění v nichž může mít na život v ČR nějaký dopad (Evropská unie).

Při srovnání výskytu zmínek o organizacích a o státech světa je patrné, že organizace jsou (logicky) zmiňovány v souvislosti s oblastmi, kde působí nebo kde zasahují do řešení určité situace, ale také se státy s nejsilnější pozicí na mezinárodní politické scéně. OSN se tak nejčastěji objevilo ve zprávě spolu s USA, Francií, Velkou Británií a Ruskem, ale také s Íránem, protože zasahovalo do jednání a sporů o potenciálních jaderných zbraních v této zemi. NATO bylo rovněž zmiňováno spolu s USA, Německem, Velkou Británií a Francií, ale také s Ruskem (to se vyskytlo téměř v polovině všech zpráv, kde bylo NATO zmíněno), jež sice není členem NATO, ale i po rozpadu Varšavské smlouvy může být vnímáno jako jakási jeho protiváha či oponent. V téměř 40 % případů se ve zprávách o NATO objevila také zmínka o Afghánistánu, kde v rámci této organizace působí západní vojenské jednotky. Evropská unie byla většinou ve spojení s Belgií (kde leží její administrativní sídlo, Brusel), Německem (jež bylo hlavním aktérem vyjednávání o „záchraně“ eurozóny a zbankrotovaného Řecka), Francií (kde ve Štrasburku sídlí druhá část unijní administrativy) a Velkou Británií, ale také s Ruskem a USA coby státy, s nimiž musí EU vyjednávat a spolupracovat (případně i vést spory).

6.4. TÉMATA

Z tematických kategorií převzatých od Kariela s Rosenvallem¹⁴⁵ v zahraničním zpravodajství Mladé fronty Dnes výrazně převládala kategorie *politická a ekonomická*. Takových zpráv¹⁴⁶ bylo celkem 1 279, tj. 32,3 % z celého vzorku. Druhé nejčastější téma, *právo a zločin*, se objevovalo výrazně méně – celkem mu bylo věnováno 763 příspěvků, tj. 19,3 % vzorku. K častějším patřily ještě *sociální aspekty života* (495 zpráv, 12,5 %) a *human interest* (494 zpráv, 12,5 %), ostatních osm témat se vyskytovalo méně než v 10 % vzorku (respektive v rozmezí 0,5–6,1 %).

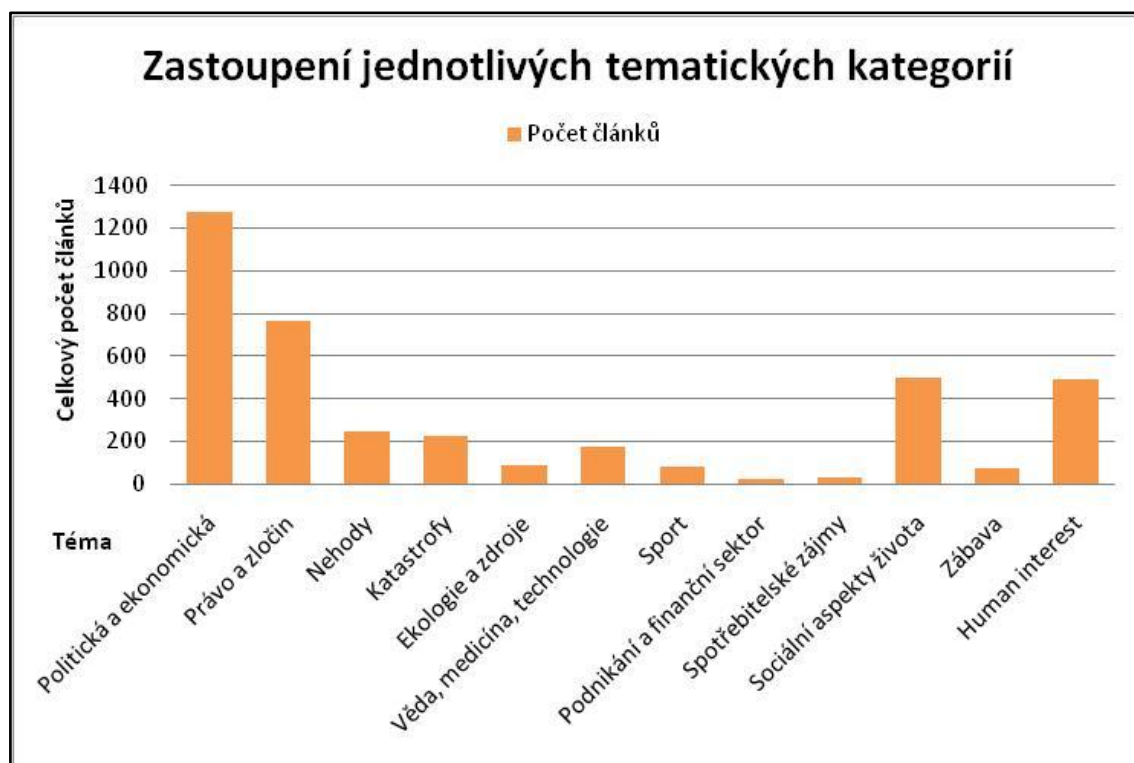
¹⁴⁵ Viz podkapitola č.3.5.

¹⁴⁶ Každé zprávě byla přiřazena právě jedna tematická kategorie.

Tabulka č.16 – Témata analyzovaných zahraničních zpráv

Číslo tématu	Téma	Počet článků	Podíl (N=3954)
1	Politická a ekonomická	1279	32,3%
2	Právo a zločin	763	19,3%
3	Nehody	243	6,1%
4	Katastrofy	223	5,6%
5	Ekologie a zdroje	84	2,1%
6	Věda, medicína, technologie	175	4,4%
7	Sport	80	2,0%
8	Podnikání a finanční sektor	21	0,5%
9	Spotřebitelské zájmy	28	0,7%
10	Sociální aspekty života	495	12,5%
11	Zábava	70	1,8%
12	Human interest	494	12,5%

Graf č.10 – Počet článků o jednotlivých tématech

S první kategorií (*politická a ekonomická*) se také pojila většina zmínek o kontinentech a mezinárodních organizacích. Spadalo do ní například 69 % všech zmínek o NATO, 64 % o EU a 54 % o OSN i všechny zmínky o OBSE, OPEC, Lize arabských států a Organizaci amerických států (tyto organizace se však ve vzorku vyskytly jen několikrát). Do této kategorie se také řadilo 46 % článků se zmínkou o Evropě, 63 % o Blízkém Východě, 34 % o Asii, 33 % o Africe a 32 % o Jižní Americe. O některých kontinentech se však často psalo také ve spojení s tzv. *sociálními aspekty života* (šlo většinou o informace o nových stavbách či oslavách historických výročí, o reportáže a cestopisy). Do této kategorie spadalo 27 % článků zmiňujících se o Africe, 30 % o Jižní Americe.

Specifické v tomto ohledu byly články se zmínkami o náboženství. Velká část těchto zpráv sice spadala do kategorie *politická a ekonomická* (28 % zpráv zmiňujících křesťanství, 39 % zpráv o islámu, 44% o judaismu), významný podíl na nich ale měla i kategorie *sociální aspekty života* (25 % zpráv o křesťanství, 47 % o hinduismu) a články se zmínkou o islámu často patřily (kvůli tématu terorismu) do kategorie *právo a zločin* (36 %).

Logicky se nabízí pokusit se zjistit, které státy jsou nejčastěji spojovány se kterými tématy, tedy popsat míru stereotypizace témat spojovaných s určitými oblastmi. Problémem však je, že nejčastěji zmiňované státy (viz tabulka č.1) dominují zahraničnímu zpravodajství natolik, že „ovládají“ prakticky všechny tematické kategorie. Přesto však lze náznaky stereotypizace vysledovat – zatímco téma *sociální aspekty života* zabírají z 84 % články o USA, Rusku, Německu a Velké Británii¹⁴⁷, téma *zábava* (tj. umění, divadlo, literatura, hudba ap.) z 91,5 % zprávy z USA, Ruska, Německa a Číny¹⁴⁸ a téma *human interest* z 75,5 % články z USA, Velké Británie a Ruska¹⁴⁹, téma *právo a zločin* (do nějž spadají zprávy o vraždách, teroristických útocích ap.) naopak obsahovalo zprávy z USA, Velké Británie a Německa jen z 60 %, takže 40 % prostoru v této kategorii „zbylo“ na jiné státy. Ještě viditelnější je tento větší prostor pro jiné státy u témat *nehody* (zde USA a Rusko zabírají jen 43 %) a *katastrofy* (USA, Rusko a Velká Británie dohromady mají 53 %).

Mimo oblast Evropy a Severní Ameriky jsou témata jako *human interest*, *zábava* a *sociální aspekty života* vymezena téměř výhradně jen Číně (i ta v nich však dostává jen 5–15 %¹⁵⁰) a v případě *sociálních aspektů života* také Iráku a Afghánistánu (zde jde většinou o popisy toho, jak se žije v zemích, kde jsou nasazeni čeští vojáci). Kategorie *spotřebitelské zájmy*

¹⁴⁷ O USA pojednávají z 30 %, o Rusku z 21,5 %, o Německu z 18,5 % a o Velké Británii z 14 %.

¹⁴⁸ O USA jich pojednává 48,5 %, o Rusku, Německu a Číně shodně 14,3 %.

¹⁴⁹ O USA jich je 42 %, o Velké Británii 17,5 % a o Rusku 16 %.

¹⁵⁰ 15 % v kategorii *zábava* a 11,5 % v kategorii *sociální aspekty života* Číně zajistily především světová výstava Expo, začátek roku tygra a informace ze života laureáta Nobelovy ceny míru Liou Siao-po.

mimo Evropu a Severní Ameriku de facto zastoupena není (výjimkami jsou zřídka informace o turistických destinacích, naplňující *spotřebitelské zájmy* českých čtenářů-turistů a potvrzující vliv *zpravodajské hodnoty* relevance), podobně jako *věda, medicína, technologie* (s řídkými výjimkami v podobě Austrálie a Číny). Výrazněji je zastoupena pouze kategorie *podnikání a finanční sektor*, a to díky Číně, která v ní zabírá 24 %, což může poukazovat na vliv *ekonomických determinant* (rostoucí síla čínské ekonomiky a stoupající zahraniční obchod této země s Českou republikou).

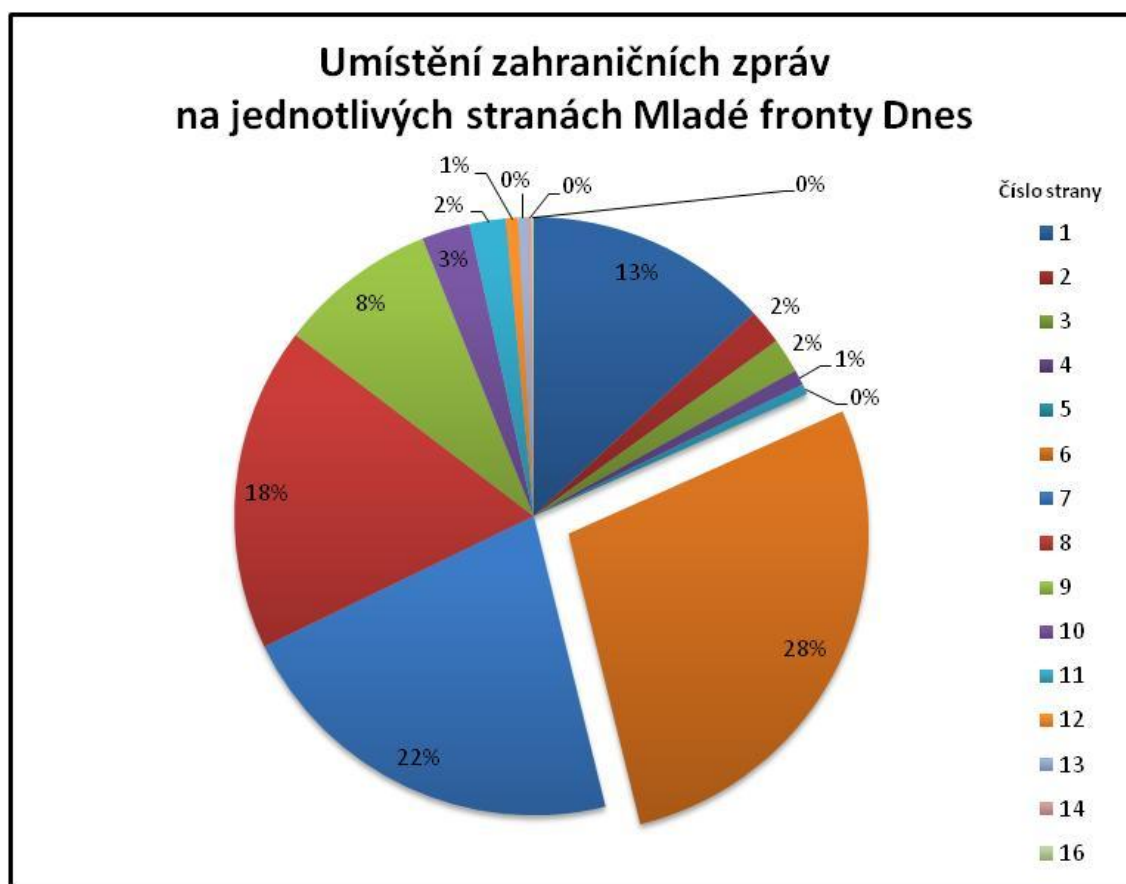
6.5. MEDIÁLNÍ UKAZATELE

Poslední skupinou ukazatelů, které mohou vypovídat o struktuře analyzovaného zahraničního zpravodajství a míře pozornosti vůči různým státům a oblastem světa (i zahraničí obecně) jsou takové, které by bylo možné nazvat *mediální*, tedy ne/přítomnost grafického doprovodného materiálu u článku, jeho původ a umístění na titulní straně nebo uvnitř listu.

6.5.1. STRANY

Pokud nebyly v deníku mimořádné tematické strany nebo větší objem inzerce, bylo zahraniční zpravodajství (kromě zpráv z titulní strany) většinou umístěno na stranách č.6 a č.7, někdy také na straně č.8. Na jiné strany se, jak je patrné i z následujícího grafu, přesouvalo spíše výjimečně. Přes 500 zpráv zmiňujících se o zahraničí (tedy více než každá desátá zpráva ze vzorku) bylo během roku umístěno na titulní straně zpravodajského listu. Strany č.2 až č.5 byly obvykle věnovány domácímu zpravodajství, v případě mimořádných událostí pak aktuálnímu tématu (například zemětřesení na Haiti, olympijským hrám v Kanadě či summitu amerického a ruského prezidenta v Praze). Během roku na tematických stranách č.2 až č.5 dohromady vyšlo 204 zpráv o zahraničí.

Graf č.11 – Strany zpravodajského listu, na nichž byly články umístěny (N=3 954)

Na titulní stranu se ze všech zmíněných států nejčastěji dostávaly USA – týkalo se jich 28,5 % analyzovaných článků z první strany. Na tematických stranách č.2 až č.5 se pak nejčastěji objevovaly zmínky o Německu (21–24 %), Rusku (42–51,5 %) a USA (41–58 %), poměrně velký prostor na těchto stranách získaly také zmínky o Polsku (okolo 15 % na s.2 a s.3, 42,5 % na s.4). Tato čísla jsou potvrzením výrazné hegemonie USA v analyzovaném zahraničním zpravodajství a pozici Ruska coby jeho „protiváhy“, ale také dalším podpurným argumentem pro vliv *regionalismu*. Ačkoli totiž mezi nejčastěji zmiňovanými státy byly například i Čína a Afghánistán, jejich zastoupení na stranách č.1 až č.5 bylo minimální (zmínka o nich se objevila v přibližně 5 % všech zpráv na těchto stranách v případě Afghánistánu a 5 až 10 % v případě Číny).

6.5.2. PŮVOD ZPRÁV

Z 3 954 analyzovaných zpráv jich 2 281 (58 %), bylo označeno jako autorské, tedy napsané či upravené členem redakce Mladé fronty Dnes nebo serveru iDnes.cz.

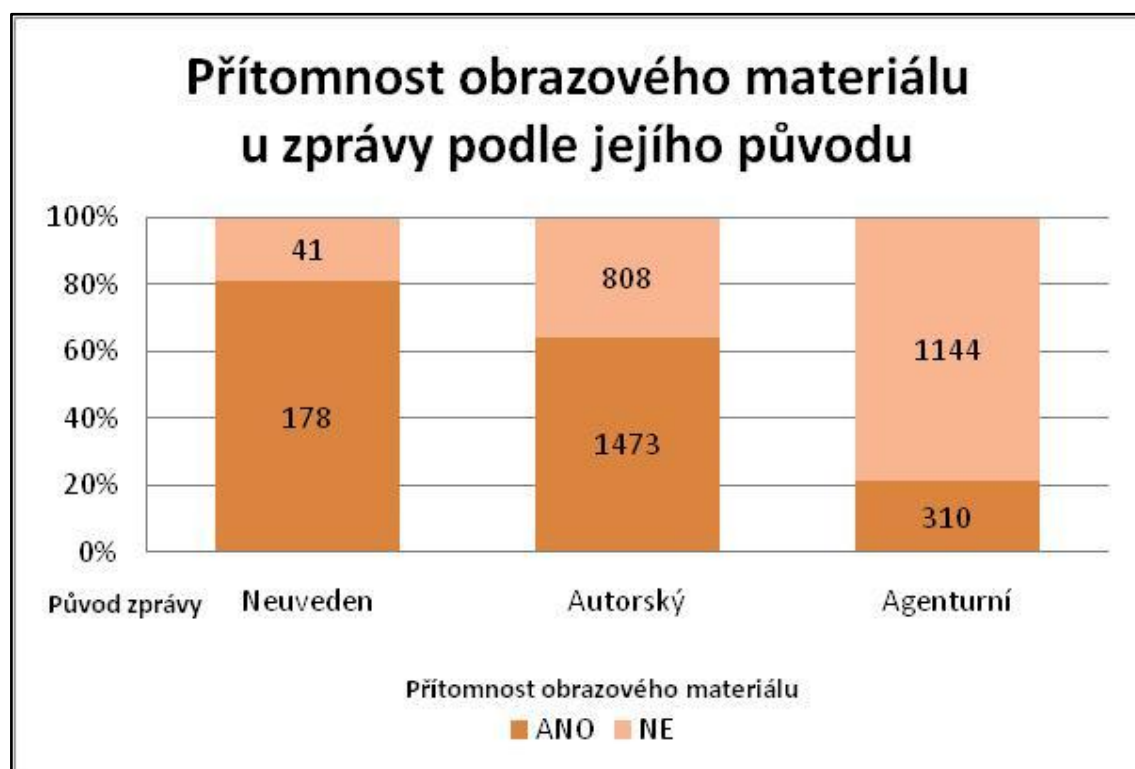
Ze zpravodajských agentur bylo převzato 1 454 (37 %) článků, u 219 (5 %) zpráv nebyl jejich původ uveden (jednalo se především o tzv. „poutáky“ na titulní straně a o zpravodajské fotografie s popiskou).

Graf č.12 – Původ zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes (N=3 954)

Mezi agenturními a autorskými články panoval ovšem rozdíl nejen v počtu, ale také v jejich velikosti a ne/přítomnosti doprovodného obrazového materiálu (fotografií, infoboxů, grafů, mapek, ilustrací ap.). Agenturní zpráva byla v analyzovaném vzorku v průměru asi pětikrát menší než autorská (průměrná velikost agenturní zprávy činila 62,5 cm², zatímco velikost autorské zprávy byla v průměru 297,3 cm²). U autorské zprávy se také téměř dvakrát častěji objevoval fotografický doprovod – u 65 % autorských článků byl, chyběl u 35 % z nich. U agenturních zpráv byl tento poměr opačný – jen 21 % agenturních zpráv obsahovalo doprovodný grafický materiál, u 79 % zpráv nebyl. Přítomnost grafického doprovodu také podporuje tvrzení týkající se zpráv bez uvedeného zdroje – 81 % z nich bylo doplněno fotografií a šlo tedy z větší části o zmíněné zpravodajské fotografie či fotografií doprovázené „poutáky“.

Graf č.13 – Přítomnost obrazového materiálu u zpráv podle jejich původu

6.5.3. FOTOGRAFIE A OBRAZOVÝ DOPROVOD

Celkový počet zpráv s obrazovým doprovodem a bez něj se téměř neliší – obsahovalo ho 1 961 zpráv, chyběl u 1 993, poměr článků bez fotografií, map či infoboxů a bez nich je tedy 50 % ku 50 %. Přesto mezi těmito dvěma druhy článků panoval nejen výše zmíněný rozdíl v původu zprávy (články s fotografií či mapkou byly častěji autorské než agenturní), ale také ve velikosti zpráv (to je ovšem vzhledem k tomu, že grafický materiál zabírá poměrně velký prostor, logické). Jeden článek bez obrazového doprovodu tak měl v průměru velikost 74,4 cm², zpráva s grafickým doprovodem pak 331,2 cm².

6.6. POSOUZENÍ PLATNOSTI HYPOTÉZ

Nejvýraznější vlivy působící na strukturu analyzovaného zahraničního zpravodajství a jejich vzájemné spolupůsobení byly, nakolik to bylo možné, zmiňovány už v průběhu interpretace analýzou získaných dat. Patrný byl především vliv *regionalismu*, některých *zpravodajských hodnot* a kulturní a politické hegemonie USA i působení ideologie antiterorismu. Cílem této podkapitoly je tyto vlivy shrnout, zhodnotit platnost jednotlivých

(v podkapitole č.3.2) vymezených hypotéz a pokusit se najít ve výsledcích analýzy odpovědi na položené výzkumné otázky.

VO1: Odráží se v analyzovaném zahraničním zpravodajství vlivy *regionalismu* a s ním spojených *zpravodajských hodnot* kulturní, historické a geografické blízkosti?

Vliv *regionalismu* a *zpravodajských hodnot* kulturní, geografické a historické blízkosti na zpravodajství byl v hypotézách definován třemi různými způsoby – pokrytím geograficky blízkých států (H1), euroamerické kulturní oblasti (H2) a Slovenska coby státu se společnou minulostí s Českou republikou (H3). Na základě výše uvedených výsledků analýzy lze tvrdit, že všechny tři hypotézy byly potvrzeny a vliv *regionalismu* a *zpravodajských hodnot* na podobu zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes (přinejmenším v roce 2010) je nesporný. Zároveň je však patrné, že kromě *regionalismu* působí na strukturu zpráv i další vlivy, především kulturní hegemonie USA, ideologie antiterorismu a do jisté míry také ekonomické faktory.

Platnost H1 lze vyčíst z tabulky č.1, která prezentuje deset nejčastěji zmiňovaných států ve vzorku. České republice geograficky blízké Německo, Polsko i Slovensko jsou mezi těmito deseti státy zahrnuty (na 4., 6., respektive 8. místě), chybí pouze Rakousko.

Platnost H2 potvrzují tabulky č.1, 2 a 3. Mezi deseti nejčastěji zmiňovanými státy je sedm zemí z euroamerické oblasti, s výjimkou Ruska zabírají prvních pět příček. Zmínky o evropských zemích dohromady tvoří 50,8 % všech zaznamenaných zmínek o zahraničí, o Severní Americe (již dominují USA s 12,8 % všech zmínek) jich je 16,4 %.

H3 není potvrzena zcela – Slovensko je až 8. nejčastěji zmiňovaný stát, ovšem v pořadí podle prostoru získaného v zahraničním zpravodajství mu patří 6. místo (viz tabulky č.1 a č.10). Hypotézu lze tedy považovat za částečně potvrzenou. Slovensko sice ve zpravodajství není nejvýraznější, přesto mu patří velký prostor.

VO2: Klade analyzované zahraniční zpravodajství v souladu s teorií *zpravodajských hodnot* důraz na *elitní* národy a *elitní* jedince?

Důraz na *elitní* národy a jedince byl definován hypotézou H4 jako větší pokrytí USA (coby politického a kulturního hegemonu a tedy *elitní* stát současnosti) než jiných zemí. Tato hypotéza byla plně potvrzena – USA jsou prvním státem jak v počtu zmínek, tak v získaném prostoru, objevují se v 34,4 % všech analyzovaných článků a zabírají 1,5krát více prostoru než druhý nejvíce pokrývaný stát, Rusko (viz tabulky č.1 a č.10), první místo si navíc drží bez ohledu na mimořádné události v jiných částech světa ve všech čtvrtletích (viz tabulka č.4).

Pravděpodobně zde opět působí více faktorů zároveň (USA mají silnou ekonomiku a jsou součástí euroamerické kultury, sídlí zde řada zpravodajských agentur atd.), výrazně vyšší prostor pro USA a státy západní Evropy však naznačuje, že právě *zpravodajská hodnota* orientace na *elity* (tj. elity euroamerického prostoru) je nejvýznamnější determinantou působící na podobu zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes.

V03: Platí teze o stereotypizaci zobrazování světa, tj. jsou témata *kultury* či *společnosti* vyhrazena pouze zemím tzv. euroamerického regionu?

Podle hypotézy H5 měla být stereotypizace prokázána, pokud s tématy z kultury, umění či společnosti budou více spojovány státy západní Evropy a severní Ameriky. To bylo v analyzovaném zpravodajství skutečně možné zaznamenat (USA a státy západní Evropy zabíraly 75–91 % článků v těchto tematických kategoriích, zatímco například v tématech práva a zločinu nebo nehod jim bylo věnováno jen 43–60 % zpráv), přesto však nejde o tak vysoký rozdíl, jaký byl očekáván. Důvodem je především fakt, že zprávy o euroamerickém regionu dominují zahraničnímu zpravodajství jako celku, takže omezení určitých témat na určité oblasti se neprojeví tak výrazně. Určitou míru stereotypizace lze tedy považovat za potvrzenou, pro další popis problému je však potřeba využít dalších výzkumných metod (např. kvalitativní analýzu textu, témat a presupozic).

VO4: Pokrývá analyzované zahraniční zpravodajství v souladu s teorií zpravodajských hodnot tzv. neelitní národy především v souvislosti s politickými krizemi, válkami, terorismem, přírodními katastrofami, případně dalšími negativními tématy?

K této otázce platí totéž, co bylo zmíněno již u předchozí. Na základě výsledků analýzy lze sice tvrdit, že regionům východní Evropy, Afriky, Asie a Latinské Ameriky jsou vymezena především témata *právo a zločin, katastrofy a nehody*, spíše je ale z výsledků patrné, že tyto oblasti nejsou pokrývány takřka vůbec (viz také tabulka č.3) – Afrika zabírá méně než 5 % všech zmínek, Jižní Amerika jen asi 2,5 %. Prostor pro Asii zvyšuje zájem o negativní dění (terorismus, politické spory) na Blízkém Východě a o Čínu jako celek.

VO5: Působí na skladbu analyzovaného zahraničního zpravodajství ekonomický faktor, tj. věnuje se zpravodajství výrazněji státům se silnými ekonomikami a s vysokou mírou zahraničního obchodu s Českou republikou?

Výzkumná otázka byla dále rozvedena do hypotéz H7 (vliv velikosti ekonomiky, měřené podle hodnoty HDP) a H8 (vliv míry zahraničního obchodu s Českou republikou). Potvrzeny byly obě tyto hypotézy i předpoklad vlivu ekonomických faktorů na strukturu zahraničního zpravodajství – z deseti ekonomicky nejsilnějších zemí světa jich mezi deset nejvíce zmiňovaných patřilo šest (USA, Čína, Německo, Velká Británie, Francie, Itálie – viz tabulka č.6), z deseti zemí s největším objemem vzájemného obchodu s Českou republikou pak osm (Německo, Slovensko, Čína, Polsko, Francie, Itálie, Velká Británie, Rusko – viz tabulka č.5). Ekonomika je tedy významnou determinantou, je však třeba upozornit, že je provázána s hodnotami *elit, regionalismu* a kulturní a geografické blízkosti.

VO6: Pokračuje trend poklesu prostoru pro zpravodajství v českém tisku, který ve své studii identifikoval Jakub Končelík (Končelík, 2006: 37)?

Odpověď na tuto otázku byla popsána již výše¹⁵¹. Její platnost nelze vzhledem k odlišné metodice Končelíkovy (2006) práce plně posoudit.

¹⁵¹ Viz podkapitola č.6.1.

7. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat a popsat svět, který svým čtenářům nabízí český deník Mladá fronta Dnes, a pokusit se určit faktory, jež ovlivňují jeho strukturu. Přestože takové studie byly v českém prostředí již provedeny, jejich metodika či způsob zpracování nebyly uspokojivé a nemohly poskytnout základ pro širší komparaci.

Lze tvrdit, že práce své cíle splnila – ukázala nejen *podobu světa* podle Mladé fronty Dnes v roce 2010, ale potvrdila také vliv některých *zpravodajských hodnot* a jiných faktorů na strukturu tohoto *mediálního světa*. Ukázalo se ovšem také to, že jednotlivé determinanty jsou tak úzce provázány, že nelze vliv jedné od druhé přesně odlišit nebo posoudit, která má větší a která menší význam.¹⁵²

Co však práce ukázala především, je úzké zaměření analyzovaného českého deníku na Spojené státy americké coby současného hegemonu a také na středo- a západoevropský region, a naopak silná podrepräsentace jižní polokoule. V případě některých regionů (subsaharská Afrika, Austrálie a Oceánie, Střední a Severní Asie, Střední Amerika) může zahraniční zpravodajství působit dojmem, že vůbec neexistují¹⁵³.

V některých oblastech však nebyl úspěch práce úplný – některé výzkumné otázky (týkající se vývoje prostoru věnovaného zahraničnímu zpravodajství a stereotypizace reprezentace některých regionů) byly zodpovězeny jen částečně a k jejich dalšímu posouzení bude třeba analýza většího vzorku a případně i využití složitějších statistických metod – jako například vícenásobná regrese, kterou používá Wu (Wu, 2000).

Během vzniku práce byly prostudovány řady výzkumů na totéž či podobné téma z různých států světa (včetně starších výzkumů z 60. a 70. let či analýz arabských médií – například Abu-Lughod, 1962; Galtung – Ruge, 1965; Gerbner – Marvanyi, 1977). Takové práce by bylo možné (a také to tak v rámci práce bylo činěno) souhrnně zařadit pod tzv. oblast *news geography*. Ukázalo se, že analýz, studujících strukturu zahraničního zpravodajství, *zpravodajské toky* a vliv a proměny významu různých determinant na podobu světa v médiích, je značné množství, vyznačují se však nejednotností a vzájemnou neprovázaností. Většina výzkumů je sice provedena metodou obsahové analýzy, vymezuje si však vzorek i sledované kategorie různými (vlastními) způsoby a následně „pouze“ testuje základní determinanty nebo zjišťuje rozdíly mezi reprezentací světa v různých

¹⁵² Tomu by však mohlo napomoci plánované rozšíření tohoto výzkumu, které by poskytlo materiál umožňující komparaci jednotlivých vlivů v různých letech.

¹⁵³ Případně že se v nich nic neděje, což je ve zpravodajství vlastně totéž.

zemích/médiích/regionech/obdobích. Mezi takové studie se (bohužel) řadí i tato práce, neboť přichází s vlastní, mírně modifikovanou metodikou, kategoriemi a způsoby kódování, kterými analyzuje zahraniční zpravodajství Mladé fronty Dnes z roku 2010.

Přesto je postup této práce obhajitelný. Práce se pokusila kriticky reflektovat limity již realizovaných studií a vytvořit metodický postup, který by je v co nejvyšší míře omezil, a to mimo jiné proto, že by měla být prvním krokem k širšímu výzkumu podoby světa v českém zahraničním zpravodajství a její zjištění by měla být v dalších letech komparována s analýzou Mladé fronty Dnes z let 1980 a 1995, případně i s jinými typy zpravodajství (televizní zpravodajské relace nebo například *podoba světa* ve sportovním zpravodajství), a aspiruje tedy na vykročení z řady jednorázových analýz *mediálního obrazu světa*.

Práce se také pokusila shrnout základní oblasti zájmu a výzkumné otázky kladené studii *news geography*. Nejednotnost, nevymezenost a neemancipovanost této oblasti lze totiž vnímat jako její největší nevýhodu a důvod, proč v jejím rámci (a často i bez vědomí, že takový rámec vůbec existuje) vzniká většinou jen řada jednorázových studií postavených na individuální metodice a znemožňujících tak hlubší vzájemnou komparaci a především extenzi získaných poznatků. Tato práce v žádném případě neměla být vyčerpávajícím shrnujícím textem o *news geography*, přesto se pokusila vymezit hlavní body a zpravodajské teorie, ze kterých lze v této oblasti čerpat – *zpravodajské hodnoty*, *zpravodajské toky*, ale také teorie *agenda setting* coby zdroj argumentů, proč je potřeba podobu světa v médiích vůbec zkoumat. Takových argumentů existuje více, zajímavý příklad významu zpravodajství pro konstruování identity jedinců, skupin i celých národů nabízí například rozsáhlý etnografický výzkum Karla Bruhna Jensena a jeho týmu (srovnej Jensen, 1998).

V oblasti *news geography* existuje nedefinovaný, ale z jednotlivých prací vysledovatelný spor o to, zda se po pádu Sovětského svazu a tzv. železné opony význam jednotlivých determinant zahraničního zpravodajství i ono samo proměnily, a jak na ně zapůsobily útoky na USA z 11. září 2001 a následné vyhlášení *války proti terorismu*. K největším rozporům docházejí analýzy v otázce působení politicko-ideologických determinant a ekonomických faktorů (tedy v otázce, zda jsou v zahraničním zpravodajství reprezentovány spíše státy významné na poli mezinárodních vztahů anebo ty ekonomicky vyspělé či s rychle rostoucími ekonomikami) a toho, zda je i v dnešní globalizované společnosti pro zahraniční zpravodajství významný *regionalismus* (tedy zda média pokrývají spíše ty oblasti světa, k nimž mají geograficky, kulturně či historicky blízko).

Existuje ovšem i řada zjištění, na nichž se shodují více méně všechny práce (například podprezentace jižní polokoule, orientace na západní Evropu a USA, určitá stereotypizace regionů a států světa, platnost většiny *zpravodajských hodnot* ap.). Přesto (či právě proto) nelze tuto práci zakončit jinak než s nadějí, že oblast *news geography* se dočká své emancipace a (znovu)objevení. Vymanila by se tak z okruhu jednorázových vzájemně nesrovnatelných prací, a mohla by poskytovat jasnější odpovědi na otázky spojené s tím, jak je svět v médiích reprezentován, proč se tak děje a které vlivy jeho *mediální podoby* ovlivňují. Jak ukazují nejen McCombs (2009) a Jensen (1998), tato *podoba* má na své příjemce reálný dopad. Poznání toho, co ji určuje, je tedy i v době rostoucí globalizace a celosvětové provázanosti pro stále ještě silně lokalizované jedince (a národy) důležité.

8. POUŽITÁ LITERATURA

ABU-LUGHOD, I. 1962. International News in the Arabic Press: A Comparative Content Analysis. In: *The Public Opinion Quarterly*. Winter 1962, vol. 26, no. 4.

BBC. 2011. *Report challenges Haiti earthquake death toll*. In: *Bbc.co.uk* [online], 1.6.2011. Dostupné online: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-13606720>> [citováno 17.7.2013]

BBC. 2012. *Kazakhstan military plane crash kills 27 near Shymkent*. In: *Bbc.co.uk* [online], 26.12.2012. Dostupné online: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-20842116>> [citováno 22.7.2013].

BBC. 2012. *Nigeria's Plateau state: Army deadline to leave villages*. In: *Bbc.co.uk* [online], 16.7.2012. Dostupné online: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-18856013>> [citováno 22.7.2013]

BBC. 2013. *South Africa commuter trains collide near Pretoria*. In: *Bbc.co.uk* [online], 31.1.2013. Dostupné online: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-21274511>> [citováno 22.7.2013].

BOORSTIN, D. J. 1962. *The Image. A Guide to Pseudo-Events in America*. (USA): Vintage Books Edition.

BUREŠOVÁ, Z. 2009. Prostor vymezený mrtvým. Vývoj zpravodajství Lidových novin o obětech války v Iráku. In: FORET, M. – LAPČÍK, M. – ORSÁG, P. (eds). 2009. *Kultura – média – komunikace. 1/2009. Spektákl, mizející realita a (ne)bezpečí informací. Diskurs(y) o diskursu*. Olomouc: Univerzita Palackého.

CLAUSEN, L. 2010. International News Flow. In: ALLAN, S. (ed.). 2010. *The Routledge Companion to News And Journalism*. Oxon: Routledge.

CNN.com [online]. Dostupné online: <<http://edition.cnn.com/>> [citováno 24.7.2013].

CURRAN, J. 2010. The Future of Journalism. In: *Journalism Studies*. 2011, Vol.11, No.4. P. 464–476.

České noviny [online]. Dostupné online: <<http://www.ceskenoviny.cz>> [citováno 6.2.2013]

DFID (DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT). 2000. *Viewing the World. A Study of British Television Coverage of Developing Countries*. London: DFID.

FAIRCLOUGH, N. 2006. *Language and Globalisation*. New York: Routledge.

GALTUNG, J. – RUGE, M. H. 1965. The Structure of Foreign News. In: *Journal of Foreign News*. 1965, vol. 2, no. 1. P. 64–91.

GERBNER, G. – MARVANYI, G. 1977. The Many Worlds of the World's Press. In: *Journal of Communication*. 1977, vol. 27, n. 1. P. 52–66.

GIDDENS, A. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.

HALLIN, D. C. – MANCINI, P. 2008. *Systémy médií v postmoderním světě*. Praha: Portál.

JENSEN, K. B. (ed.). 1998. *News of the World. World Cultures Look at Television News*. London and New York: Routledge

[2003] *Kapesní atlas světa s lexikonem států*. Plzeň: Marco Polo.

KARIEL, H. G. – ROSENVALL, L. A. 1995. *Places in the News: A Study of News Flows*. Ottawa (Canada): Carleton University Press.

KONČELÍK, J. 2006. Mapa virtuálního světa očima českých deníků: srovnání 60. let 20. století a roku 2005. In: KÖPPLOVÁ, B. – CEBE, J. (eds). 2006. *Postavení médií v české společnosti a v Evropské unii*. Praha: Matfyzpress. S.33–49.

KRESS, G. – VAN LEEUWEN, T. 1998. Front Pages: (The Critical) Analysis of Newspaper Layout. In: BELL, A. – GARRETT, P. 1998. *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishing.

KRIPPENDORF, K. 1980. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills (CA): Sage.

KUNCZIK, M. 1995. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum.

MACGREGOR, B. 1997. *Live, Direct and Biased? Making Television News in the Satellite Age*. London/NY: Arnold.

MACHÁČEK, Š. 2013. *Egyptská opozice odmítá návrhy Mursiho na jednání. Počet obětí nepokojů roste*. In: *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 28.1.2013. Dostupné online: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/egyptska-opozice-odmita-navrhy-mursiho-na-jednani-pocet-obeti-nepokoju-roste—1167864> [citováno 6.2.2013]

MALÍK, T. – FIALA, J. 2013. O čem se nemluví. In: *Nový prostor*. 2013, č.411. P. 20–22.

MCCOMBS, M. 2009. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál.

MCCOMBS, M. – REYNOLDS, A. 2002. News Influence on Our Pictures of the World. In: BRYANT, W. J. – ZILLMANN, D. 2002. *Media Effects. Advances in Theory and Research*. 2nd ed. Mahwah (NJ): Lawrence Erlbaum Associates. P.1–19.

MEDIAGURU. 2013. *Prodané náklady a čtenost deníků*. Dostupné online: <<http://www.mediaguru.cz/2013/02/prodane-naklady-deniku/#.UdxkSDueN2A>> [citováno 24.7.2013].

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY – ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (MPO ČR – ČSÚ). 2011. *Zahraniční obchod České republiky*. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Dostupné online: <<http://www.mpo.cz/dokument107992.html>> [citováno 17.7.2013]

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MZV ČR). 2011. *Zpráva o zahraniční politice České republiky 2010*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné online: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/zprava2010.html> [citováno 17.7.2013]

OSVALDOVÁ, B. – HALADA, J. a kolektiv. 2007. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri.

PAPUCSEK, G. M. – KOPULETÁ, Z. – VYDROVÁ, M. – DORAZÍN, M. 2012. *Při nehodě českého autobusu na dálnici v Chorvatsku zemřelo 8 lidí*. In: *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 23.6.2012. Dostupné online: <http://zpravy.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/pri-nehode-ceskeho-autobusu-na-dalnici-v-chorvatsku-zemrelo-8-lidi--1077416> [citováno 22.7.2013]

POHANKA, V. – WINKLEROVÁ, K. – MAŇOUR, I. – HOLUŠOVÁ, A. 2012. *Střelec zabil na americké základní škole 26 osob, šlo převážně o děti*. In: *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 15.12.2012. Dostupné online: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/strelec-zabil-na-americke-zakladni-skole-26-osob-slo-prevazne-o-deti--1150268> [citováno 22.7.2013].

REIFOVÁ, I. a kol. 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál.

RIFFE, D. – LACY, S. – FICO, F. G. 2005. *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

RUB-MOHL, S. – BAKIČOVÁ, H. 2005. *Žurnalistika. Kompletní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada Publishing.

SHOEMAKER, P. J. – REESE, S. D. 1996. *Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content*. USA: Longman.

SCHERER, H. 2004. Úvod do metody obsahové analýzy. In: SCHULZ, W. – SCHERER, H. – HAGEN, L. 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vyd. Praha: Karolinum.

ŠPIRKO, M. 2010. *Anamorfované mapy světa 2009 optikou zahraničního zpravodajství vybraných deníků*. Rigorózní práce. Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, Praha.

The Pew Forum. Dostupné online: <<http://www.pewforum.org>> [citováno 20.7.2013]

The World Bank. Dostupné online: <<http://www.worldbank.org>> [citováno 20.7.2013]

TRAMPOTA, T. 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál.

TV NOVA. 2013. *Televizní noviny*, 27.6.2013.

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ. *Internetová jazyková příručka*. Dostupné online: <<http://prirucka.ujc.cas.cz>> [citováno 18.7.2013].

WILKE, J. – HEIMPRECHT, CH. – COHEN, A. 2012. The geography of foreign news on television: A comparative study of 17 countries. In: *International Communication Gazette*. 2012, 74/4. P.301-322.

WIMMER, R.D. – DOMINICK, J.R. 2006. *Mass Media Research. An Introduction*. 8th ed. USA: Thomson Wadsworth.

WU, H. D. 2000. Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries. In: *Journal of Communication*. 2000, 50/2. P.110–130.

8.1. ANALYZOVANÝ SOUBOR

Mladá fronta Dnes. 2.1.2010 – 31.12.2010.

9. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ, MAP

Obr.1 – Svět podle CNN (MacGregor, 1997: 30)	9
Obr.2 – Svět podle BBC (MacGregor, 1997: 31).....	10
Obr.3 – Svět podle ABC (MacGregor, 1997: 31).....	11
Obr.4 – Svět podle NBC (MacGregor, 1997: 32).....	12
Obr.5 – Dřívější znělka Událostí ČT.....	13
Obr.6 – Televizní noviny 27.6.2013, TV NOVA, zpráva „Místa, kde hrozí cestovatelům nebezpečí“	15
Obr.7 – Televizní noviny 27.6.2013, TV NOVA, zpráva „Nelson Mandela bojuje o život v nemocnici“	16
Graf č.1 – Podíl prostoru pro zahraniční zpravodajství na celkové rozloze listu – jednotlivé dny	67
Graf č.2 – Průměrný měsíční podíl prostoru pro zahraniční zpravodajství na celkové rozloze listu	68
Graf č.3 – Počet článků zahraničního zpravodajství v jednotlivých dnech.....	69
Graf č.4 – Počet zmínek o jednotlivých zemích světa – součet za rok 2010 (N=10 641).....	71
Graf č.5 – Počet států, o nichž byla zmínka alespoň jednou ročně / čtvrtletně / měsíčně (N=počet států, tj. 196)	73
Tabulka č.1 – Frekvence výskytu deseti nejčastěji zmiňovaných států	74
Tabulka č.2 – <i>Country concentration index</i> pro pět (top5) a deset (top10) nejčastěji zmiňovaných států	75
Graf č.6 – Podíl prvních pěti a deseti nejčastěji zmiňovaných států světa na celkovém počtu zmínek (N=10 641)	75
Tabulka č.3 – Frekvence výskytu zmínek o zemích podle kontinentů.....	76
Graf č.7 – Celkový počet zmínek o státech podle jednotlivých kontinentů (N=10 641)	76
Graf č.8 – Počet zpráv (tj. zmínek) o Haiti v jednotlivých měsících.....	77
Tabulka č.4 – Deset nejčastěji zmiňovaných států podle čtvrtletí.....	78
Tabulka č.5 – Obchodní partneři České republiky podle obrátu v roce 2010 (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)	79
Tabulka č.6 – Deset nejsilnějších ekonomik světa podle HDP v roce 2010 (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)	80
Tabulka č.7 – Deset nejlidnatějších států světa v roce 2010 (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)	82
Tabulka č.8 – Deset největších států světa podle celkové rozlohy v roce 2010 (a jejich porovnání s nejčastěji zmiňovanými státy)	83
Tabulka č.9 – Srovnání deseti států světa s největším počtem zmínek, prostorem v analyzovaném zpravodajství, populací, rozlohou, nejsilnější ekonomikou a nejvyšším objemem obchodu s Českou republikou za rok 2010.....	84
Graf č.9 – Celkový prostor pro jednotlivé státy za rok 2010 a porovnání s průměrem a mediánem	86
Tabulka č.10 – Součet celkového prostoru pro jeden stát za rok 2010 – deset států s největším a nejmenším prostorem	87
Tabulka č.11 – Součet celkového prostoru pro státy za jednotlivé kontinenty v roce 2010	88
Tabulka č.12 – Deset států s největším celkovým prostorem v zahraničním zpravodajství podle čtvrtletí roku 2010	89
Obr. č.8 – Německo na klasické mapě a na mapě anamorfované	91

Mapa č.1 – Neanamorfovaná mapa světa.....	92
Mapa č.2 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země v Mladé frontě Dnes 2010	93
Mapa č.3 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země v prvním čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010.....	94
Mapa č.4 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve druhém čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010.....	95
Mapa č.5 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve třetím čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010.....	95
Mapa č.6 – Anamorfovaná mapa světa podle prostoru pro jednotlivé země ve čtvrtém čtvrtletí Mladé fronty Dnes 2010.....	96
Tabulka č.13 – Počet a podíl zmínek o náboženství v analyzovaných článcích	97
Tabulka č.14 – Státy nejčastěji spojované s jednotlivými náboženstvími v Mladé frontě Dnes v roce 2010.....	98
Tabulka č.15 – Žebříček států světa podle zastoupení jednotlivých náboženství	98
Tabulka č.16 – Témata analyzovaných zahraničních zpráv	102
Graf č.10 – Počet článků o jednotlivých tématech	102
Graf č.11 – Strany zpravodajského listu, na nichž byly články umístěny (N=3 954)	105
Graf č.12 – Původ zahraničního zpravodajství Mladé fronty Dnes (N=3 954).....	106
Graf č.13 – Přítomnost obrazového materiálu u zpráv podle jejich původu	107

10. SEZNAM PŘÍLOH

11.1.	Kódovací arch.....	122
11.2.	Kódovací kniha.....	123
11.3.	Kódovací arch s výslednými daty.....	128
11.4.	Státy nezmíněné ani jednou.....	128
11.5.	Státy zmíněné pouze jednou.....	129
11.6.	Státy zmíněné pouze dvakrát.....	129
11.7.	Anamorfovaná mapa – rok 2010.....	130
11.8.	Anamorfovaná mapa – 1. čtvrtletí 2010.....	131
11.9.	Anamorfovaná mapa – 2. čtvrtletí 2010.....	132
11.10.	Anamorfovaná mapa – 3. čtvrtletí 2010.....	133
11.11.	Anamorfovaná mapa – 4. čtvrtletí 2010.....	134
11.12.	Neanamorfovaná mapa světa.....	135
11.13.	Zmínky o jednotlivých kontinentech a oblastech světa.....	136
11.14.	Zmínky o jednotlivých mezinárodních organizacích.....	137

11.2. KÓDOVACÍ KNIHA

(plná verze viz příložené CD)

Číslo		Původ zprávy	Kód
Číslo článku v analýze		Autorská	1
		Agenturní	2
		Neurčeno	0
Rok	Kód	Přítomnost foto/grafiky	Kód
Analyzovaný rok	2010	Ne	0
		Ano	1
Titulek		Rozměr strany	
Titulek analyzovaného článku		Potištěná plocha v cm ²	
Datum	Kód	Počet stran listu	
Datum analyzovaného titulu	DD.MM.YYYY	Počet stran hlavního listu daného výtisku dení	
Strana			
Číslo strany, na níž je článek umístěn			
Rozsah cm²			
Rozsah článku v cm ²			
Počet států			
Celkový počet států, o nichž je v článku zmínka			
Zaniklé státy			
Státy, které v kódované době již neexistují (např. SSSR v roce 2010)			

kódy jsou shodné s kódy států

Stát	Evropské země	1	Asijské země	2
článek				
pojednává				
	Albánie	101	Afgánistán	201
	Andorra	102	Arménie	202
	Belgie	103	Ázerbajdžán	203
	Bělorusko	104	Bahrajn	204
	Bosna a Hercegovina	105	Bangladéš	205
	Bulharsko	106	Bhútán	206
	Černá Hora	107	Brunej	207
	Česká republika	108	Čína	208
	ČSSR	109	Filipíny	209
	Dánsko	110	Gruzie	210
	Estonsko	111	Indie	211
	Finsko	112	Indonésie	212
	Francie	113	Irák	213
	Chorvatsko	114	Írán	214
	Irsko	115	Izrael	215
	Island	116	Japonsko	216
	Itálie	117	Jemen	217
přeškrtnuté =	Jugoslávie	118	Jemenská arabská republika	218
zaniklé státy	Kypr	119	Jemenská-LDR (Severní)	219
	Lichtenštejnsko	120	Jordánsko	220
	Litva	121	Kambodža	221
	Lotyšsko	122	Katar	222
	Lucembursko	123	Kazachstán	223
	Maďarsko	124	KLDR	224
	Makedonie	125	Korejská republika	225
	Malta	126	Kuvajt	226
	Moldavsko	127	Kyrgyzstán	227
	Monako	128	Laos	228
	NDR	129	Libanon	229
	Německo	130	Malajsie	230
	Nizozemsko	131	Maledivy	231
	Norsko	132	Mongolsko	232
	Polsko	133	Myanmar-Barma	233
	Portugalsko	134	Nepál	234
	Rakousko	135	Omán	235
	Rumunsko	136	Pákistán	236
	Rusko	137	SAE	237
	Řecko	138	Saúdská Arábie	238
	San Marino	139	Singapur	239
	Slovensko	140	Srí Lanka	240
	Slovinsko	141	Sýrie	241
	SRN	142	Tádžikistán	242
	Srbsko	143	Thajsko	243
	SSSR	144	Tchaj-wan	244
	Španělsko	145	Turecko	245
	Švédsko	146	Turkmenistán	246
	Švýcarsko	147	Uzbekistán	247
	Ukrajina	148	Vietnam	248
	Vatikán	149	Východní Timor	249
	Velká Británie	150	Palestina	250
	Kosovo	151	Tibet	251

Afrika	3	Severní a Stř. Amerika	4
--------	---	------------------------	---

Alžírsko	301	Antigua a Barbuda	4
Angola	302	Bahamy	4
Benin	303	Barbados	4
Botswana	304	Belize	4
Burkina Faso	305	Dominica	4
Burundi	306	Dominikánská republika	4
Čad	307	Grenada	4
DR Kongo (Zair)	308	Guatemala	4
Džibutsko	309	Haití	4
Egypt	310	Honduras	4
Eritrea	311	Jamajka	4
Etiopie	312	Kanada	4
Gabun	313	Kostarika	4
Gambie	314	Kuba	4
Ghana	315	Mexiko	4
Guinea	316	Nikaragua	4
Guinea-Bissau	317	Panama	4
JAR (Jihoafrická republika)	318	Saint Lucia	4
Kamerun	319	Salvador	4
Kapverdy	320	Svatý Kryštof a Nevis	4
Keňa	321	Svatý Vincenc a Grenadiny	4
Komory	322	Trinidad a Tobago	4
Kongo (Konžská republika)	323	USA	4
Lesotho	324		
Liberia	325		
Libye	326		
Madagaskar	327		
Malawi	328		
Mali	329		
Maroko	330		
Mauretánie	331		
Mauricius	332		
Mosambik	333		
Namibie	334		
Niger	335		
Nigeria	336		
Pobřeží slonoviny	337		
Rovníková Guinea	338		
Rwanda	339		
Senegal	340		
Seychely	341		
Sierra Leone	342		
Somálsko	343		
Středoafriická republika	344		
Súdán	345		
Svatý Tomáš a Princův o.	346		
Swazijsko	347		
Tanzanie	348		
Togo	349		
Tunisko	350		
Uganda	351		
Zambie	352		
Zimbabwe	353		
Niger a Nigerie	354		

Austrálie a Oceánie	6
---------------------	---

Austrálie	601
Fidži	602
Kiribati	603
Marshallovy ostrovy	604
Mikronésie	605
Nauru	606
Nový Zéland	607
Palau	608
Papua-Nová Guinea	609
Šalamounovy ostrovy	610
Tonga	611
Tuvalu	612
Vanuatu	613
Západní Samoa	614

Kontinent		Kód
Kontinent, o němž je v článku	Žádný	0
zmínka	Evropa	1
	Asie	2
	Afrika	3
	Severní a střední Amerika	4
	Jižní/Latinská Amerika	5
	Austrálie a Oceánie	6
	Blízký Východ	7
	Střední Východ	8
	Arabský poloostrov	9
	Antarktida	11
	Kavkaz	12
	Balkán	13
	Karibik	14
	Pobaltí	15
	Skandinávie	16
	Apeninský poloostrov	17
	Dálný Východ	18
	Benelux	19
	Iberský poloostrov	20

Mezinárodní organizace		Kód
Mezinárodní organizace, o	Žádná	0
níž je v článku zmínka	OSN	1
	NATO	2
	EU	3
	RVHP	4
	AU	5
	ASEAN	6
	OPEC	7
	Červený kříž/půlkr	8
	OBSE	9
	Amnesty Internati	11
	Liga arabských stá	12
	G8	13
	G20	14
	OAS	15
	OECD	16

Náboženství		Kód
Náboženství, o němž	žádné	0
je v článku zmínka	křesťanské	1
	muslimské	2
	židovské	3
	hinduistické	4
	buddhistické	5
	sikhistické	6
	vúdú	7
	animismus	8
	šintoismus	9
	taoismus	11

Tematická kategorie		Kód
Politika, ekonomika, obchod, smlouvy, volby, legislativa, diplomacie, demonstrace, armáda, rezignace úředníků a činitelů	Politická a ekonomická	1
Kriminalita, preventivní opatření, civilní žaloby, vězení, policie, teror.útoky, zatýkání, únosy, pirátství, špionáž	Právo a zločin	2
Lidmi zaviněné nehody, války, pády letadel, výbuchy	Nehody	3
Přírodní katastrofy (zemětřesení, záplavy, hurikány, laviny), smrt lidí na horách, epidemie nemocí, utonulí, zprávy o počasí (extrémní vedra, zima ap.), činnost sopek, útoky zvířat	Katastrofy	4
Environmentální problémy, dopady na prostředí (spíše než ekonomika), ohrožená/vyhynulá zvířata	Ekologie a zdroje	5
Objevy a jejich vývoj	Věda, medicína, technologie	6
	Sport	7
Pojišťovnictví, vedení firem	Podnikání a finanční sektor	8
Životní náklady, cenová politika, vzdělávání spotřebitelů, stav silnic	Spotřebitelské zájmy	9
Dovolená, cestování, náboženství, móda, emancipace, moderní zp.života, vzdělání, nové stavby, historie, charita, svátky, výstavy, festivaly a soutěže, průzkumy veřej. mínění, dražby	Sociální aspekty života	10
Umění, literatura, filmy, div.hry	Zábava	11
Úmrtí, svatby a zasnoubení, sebevraždy, zábavné události, aktivity VIP, animal interest (populární zvířata, mláďata ap.)	Human interest	12

11.3. KÓDOVACÍ ARCH S VÝSLEDNÝMI DATY

Vzhledem k velkému rozměru viz příložené CD.

11.4. STÁTY NEZMÍNĚNÉ ANI JEDNOU

Státy nezmíněné ani jednou během celého roku 2010					
<i>Evropa</i>	<i>Asie</i>	<i>Afrika</i>	<i>Severní a Střední Amerika</i>	<i>Jižní Amerika</i>	<i>Austrálie a Oceánie</i>
Andorra	Brunej	Gabun	Antigua a Barbuda	Guyana	Kribati
San Marino	Omán	Konžská republika	Barbados	Paraguay	Marshallovy ostrovy
	Východní Timor	Lesotho	Dominica	Surinam	Mikronésie
		Mauricius	Svatá Lucia		Palau
		Svatý Tomáš a Princův ostrov	Svatý Kryštof a Nevis		Šalamounovy ostrovy
		Swazijsko	Svatý Vincenc a Grenadiny		Tonga
					Tuvalu
					Vanuatu
					Západní Samoa

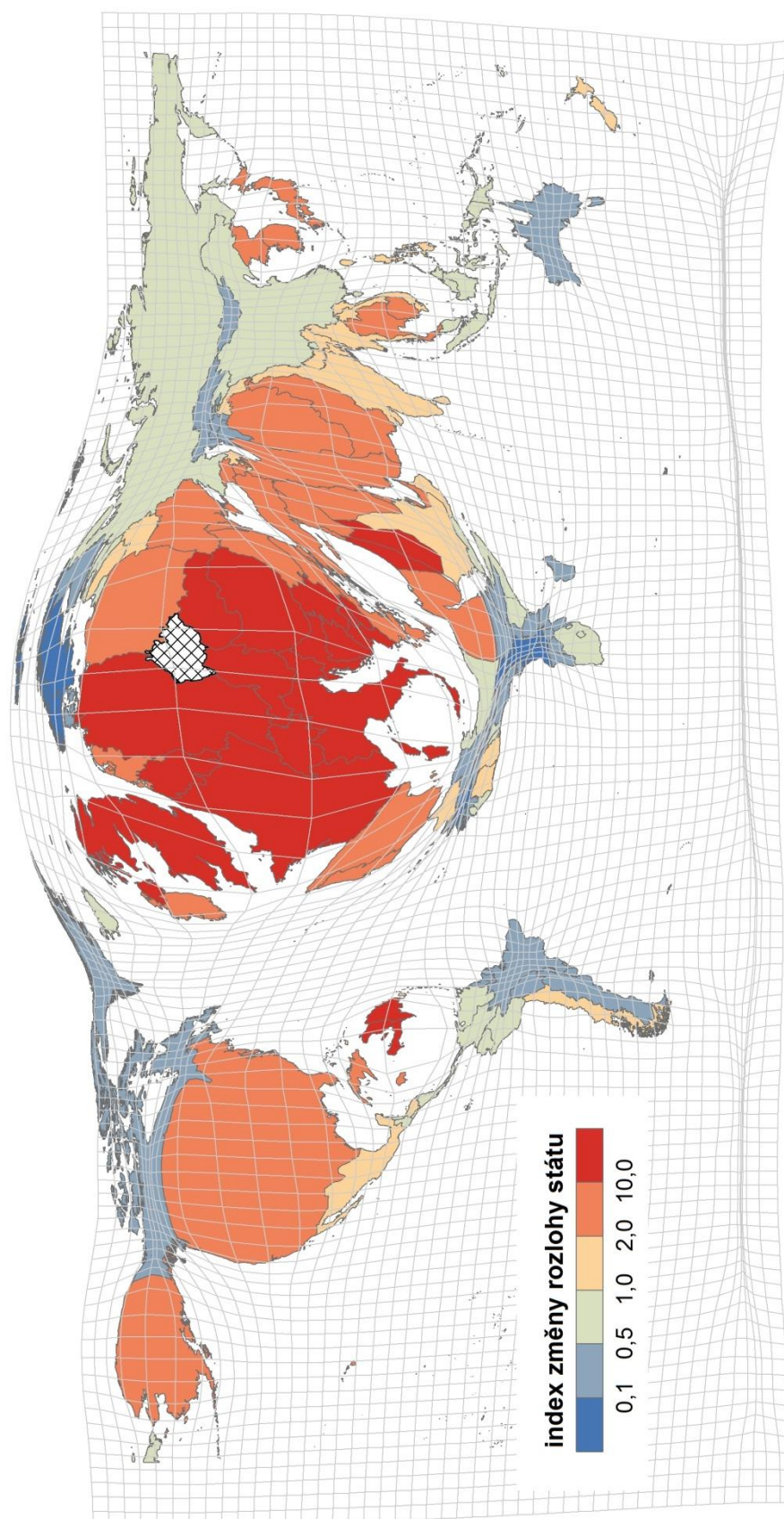
11.5. STÁTY ZMÍNĚNÉ POUZE JEDNOU

Státy zmíněné právě jednou během celého roku 2010	
Džibutsko	Komory
Fidži	Malawi
Gambie	Mosambik
Grenada	Papua-Nová Guinea
Guinea	Rovníková Guinea
Guinea-Bissau	Trinidad a Tobago
Kapverdy	Turkmenistán

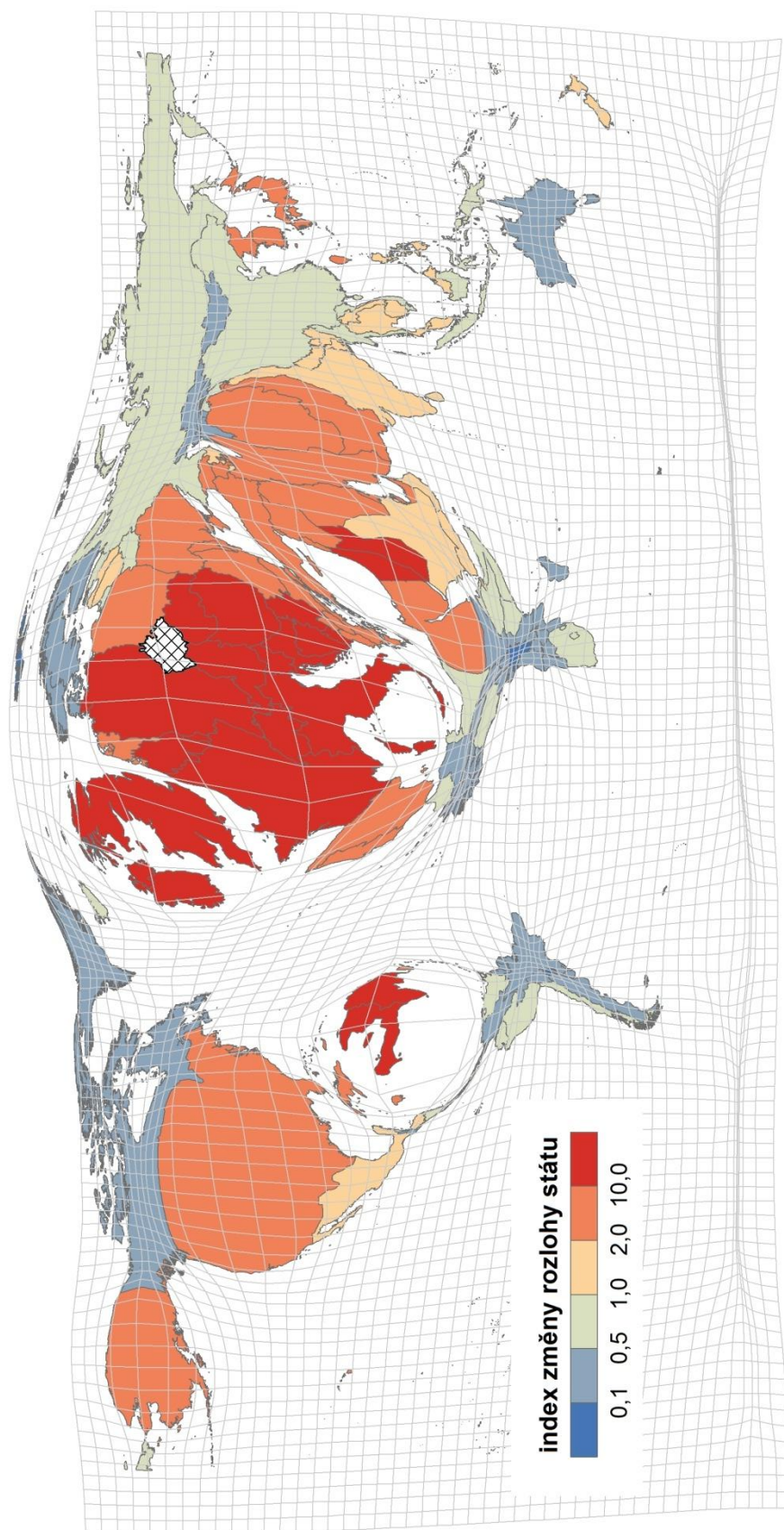
11.6. STÁTY ZMÍNĚNÉ POUZE DVAKRÁT

Státy zmíněné právě dvakrát během celého roku 2010
Belize
Čad
Eritrea
Madagaskar
Mali
Nauru
Uruguay

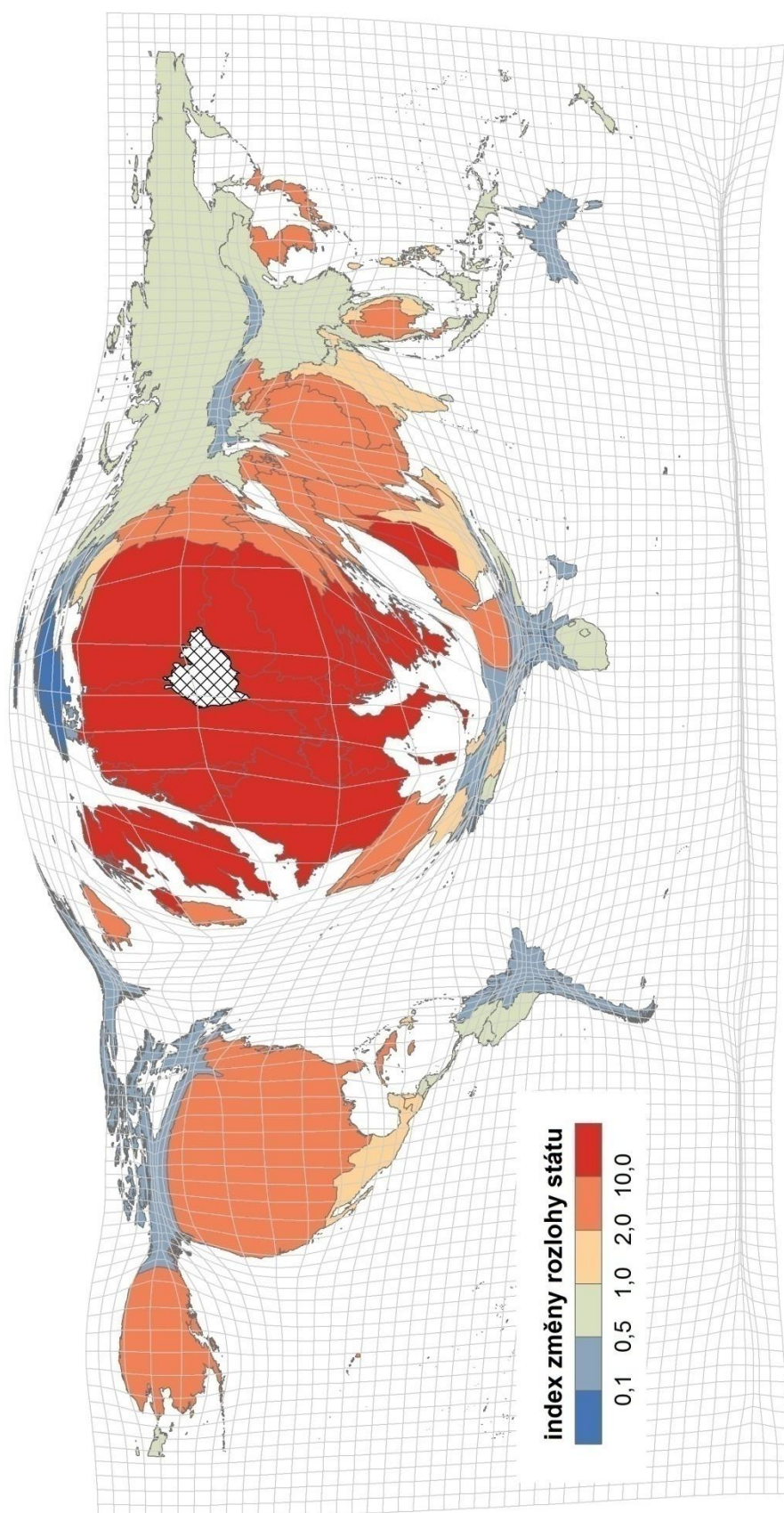
11.7. ANAMORFOVANÁ MAPA – ROK 2010

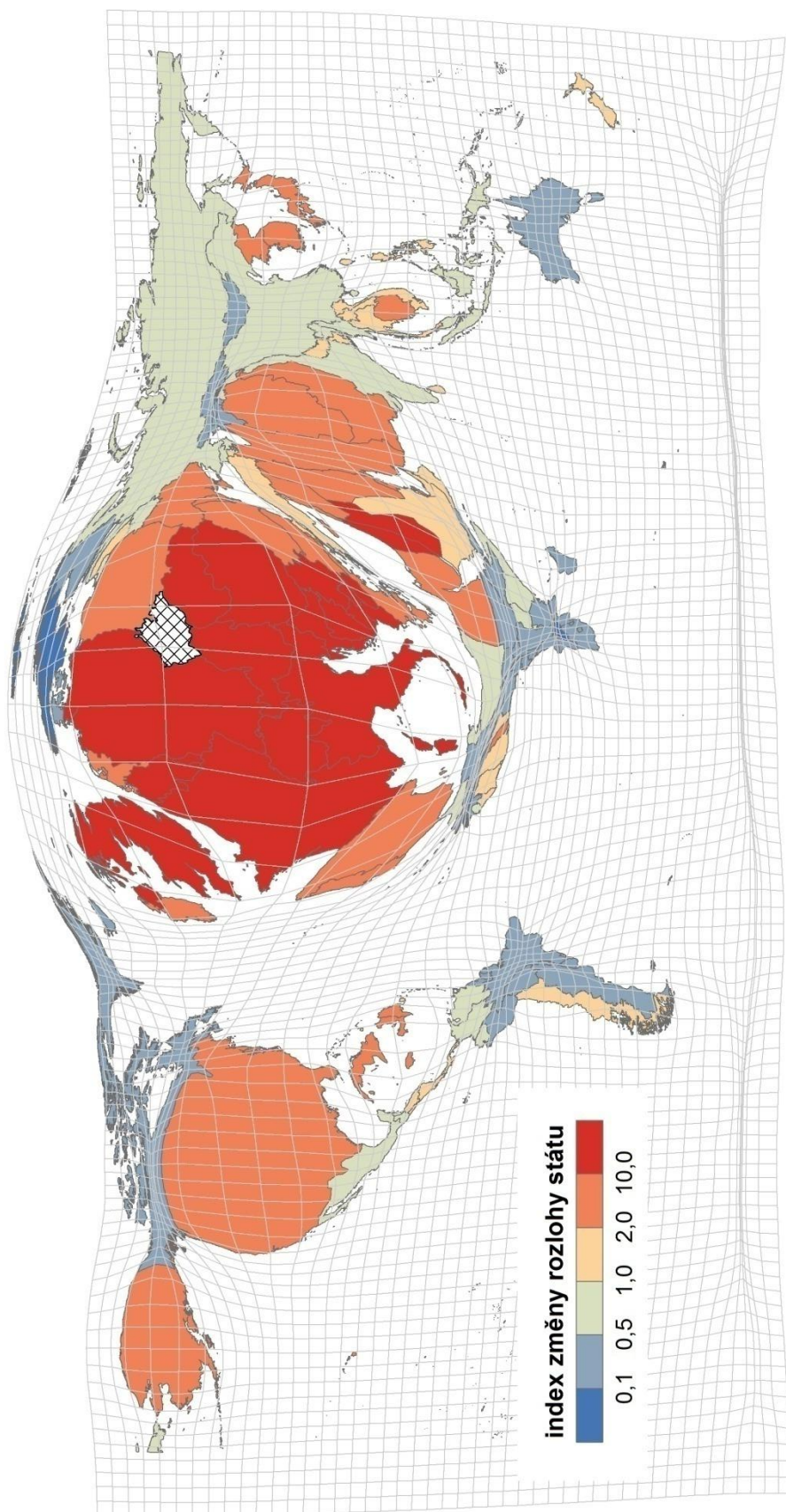
11.8. ANAMORFOVANÁ MAPA – 1. ČTVRTLETÍ 2010

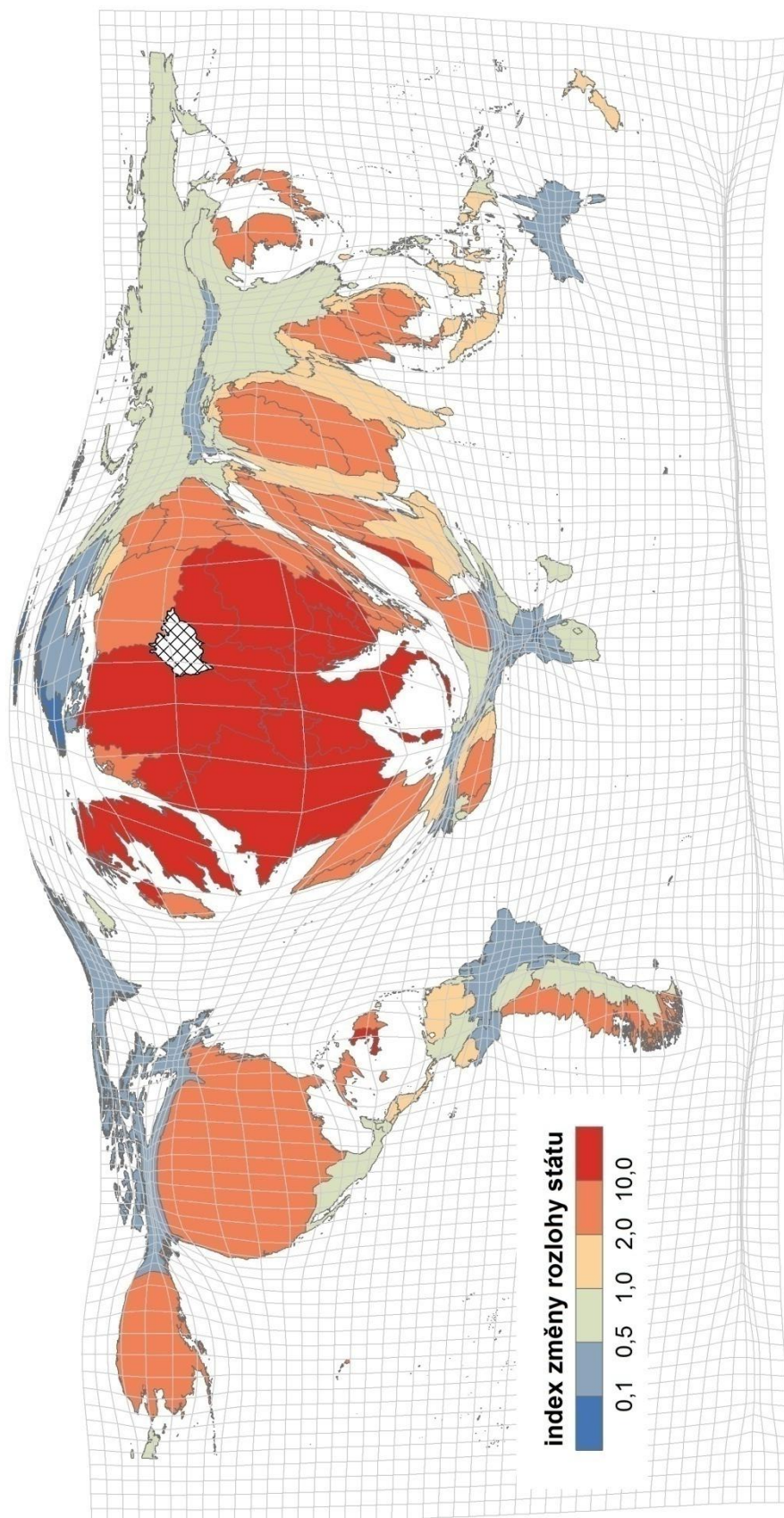
11.9. ANAMORFOVANÁ MAPA – 2. ČTVRTLETÍ 2010

11.10. ANAMORFOVANÁ MAPA – 3. ČTVRTLETÍ 2010

11.11. ANAMORFOVANÁ MAPA – 4. ČTVRTLETÍ 2010

11.12. NEANAMORFOVANÁ MAPA SVĚTA

11.13. ZMÍNKY O JEDNOTLIVÝCH KONTINENTECH A OBLASTECH SVĚTA

Zmínky o jednotlivých kontinentech/oblastech světa		
Kontinent/Oblast světa	Počet zmínek	Podíl z počtu článků se zmínkou o kontinentech (N=863)
Evropa	571	66,20%
Afrika	135	15,60%
Asie	107	12,40%
Blízký Východ	67	7,80%
Jižní Amerika	54	6,30%
Balkán	34	3,90%
Kavkaz	31	3,60%
Karibik	27	3,10%
Severní a Střední Amerika	25	2,90%
Skandinávie	13	1,50%
Arabský poloostrov	9	1,00%
Antarktida	9	1,00%
Austrálie a Oceánie	7	0,80%
Pobaltí	7	0,80%
Dálný Východ	6	0,70%
Apeninský poloostrov	3	0,30%
Benelux	1	0,10%
Iberský poloostrov	1	0,10%

11.14. ZMÍNKY O JEDNOTLIVÝCH MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH

Zmínky o mezinárodních organizacích		
Organizace	Počet zmínek	Podíl z počtu článků se zmínkou o organizaci (N=619)
Evropská unie	359	58,0%
Organizace spojených národů	173	27,9%
NATO	126	20,4%
Červený kříž/půlměsíc	16	2,6%
G20	13	2,1%
Amnesty International	8	1,3%
OBSE	5	0,8%
Africká unie	4	0,6%
G8	3	0,5%
Liga arabských států	2	0,3%
OPEC	1	0,2%
Organizace amerických států	1	0,2%
OECD	1	0,2%
ASEAN	0	0,0%